

organisasjonene et stort og samfunns-gavnlig arbeid for omsetningen av de viktigste, men omsetningsmessige ganske vanskelige jordbruksprodukter: Gjennom stabilisering av prisene, kvalitetsforbedring og ved å drive omsetningskostningene sterkt ned, tjente organisasjonene ikke bare jordbrukerne, men hele samfunnets velferd. At prisene på jordbruksproduktene og dermed jordbrukets lønnsomhet ble bedre, øket jordbrukets produksjonskapasitet meget sterkt og dermed vår selvforsyningssevne - noe som vi alle senere har hatt grunn til å være taknemlige for. Organisasjonene ble også tidlige anerkjent som viktige ledd i utviklingen av et sunt samfunn og næringsliv. Alt omkring 1930 fikk de styresmaktenes godkjenning og støtte gjennom lover som muliggjorde at organisasjonene kunne arbeide langt mer effektivt enn før. De bygger imidlertid alle på et rent samvirkegrunnlag, og er avhengig av bøndernes medlemskap, og av at disse leverer sine varer på den måte medlemskapet betinger.

Da krigen kom til landet og vireknappheten satte inn for alvor, falt en del av organisasjonenes oppgaver midlertidig bort. Offisiell regulering og rasjonering kom i stedet og de hadde nå valget mellom å nedlegge virksomheten helt, eller også fortsette innenfor den ramme rasjoneringsbestemmelsene etterhvert trakk opp. Det siste måtte imidlertid føre med seg at organisasjonene, som de største omsetningsorganer på hvert sitt område, automatisk både fikk oppgaver av rasjonerings-teknisk art og måtte bli "sluser" hvorigjennom tyskerne fikk en god del av hva de krevde av jordbruksvarer. Men på den annen side ville det vært til ubetalt skade og tap for alle om organisasjonene skulle tatt det standpunkt at de heller ville forsvinne enn å medvirke til å løse de problemer som forelå. Om de var forsvunnet, ville det for de fleste varers vedkommende resulterte i at nye organer ble opprettet, og at disse hadde overtatt organisasjonenes tekniske utstyr (meierier, slakterier osv.). At dette ikke ville blitt til fordel for noen, og heller ikke hadde hindret tyskerne i å fremstille like nye varer som under den nåværende ordning, har vi bevis for gjennom tyskerlæverensene av f. eks. trelast, poteter og stråfor, hester m.v. Her har ingen jordbruksorganisasjon medvirket, men knapt på noe område er det norske behov skjivet så brutalt til side som når det gjelder trelast eller å ta hestene fra næringslivet. Og spør man bønderne hvilke rekvisisjoner de har hatt mest ubehageligheter av og vanskeligst for å klare, blir svaret regelmessig poteter og høy. Forbrukerne kan lett registrere det samme gjennom forsyningen av poteter og melk. (Melkeproduksjonen hos oss er særlig avhengig av tilgangen på høy).

Alt overvefende består ledelsen av jordbrukets salgsgorganisasjoner av folk fra den gamle garde, som på få og uvesentlige unntak har vist seg som gode nordmenn med klok innstilling til de mange vanskelige problemer de har fått å løse. De har gjort en betydningsfull innsats for å sikre orden i omsetning og fordeling av våre mest livsviktige varer og for å skaffe mest mulig av disse til norsk forbruk. Det kan også nevnes at samtlige organisasjoner hittil har holdt seg helt klar av Bondesambandet, tross sterk presse fra nazi-hold for å skaffe sambandet innflytelse i og økonomisk støtte fra organisasjonene.

Inntil tingenes forløp kan klarlegges, bør man være varsom med å kritisere jordbrukets salgsgorganisasjoner. Skal noe diskuteres i forbindelse med omsetningen av jordbruksvarer, bør organisasjonenes sterke motstandere, oppkjøperne, trekkes fram i lyset. De er nesten uten unntak outsiders med en høyest tvilssom forretningsførsel. Handlingsstanden bør i egen interesse ta avstand fra dem og enhver ækterdig bonde sky dem som pesten. Under alle slags påskudd og knep, bl.a. at de skal støtte sivilbefolkningen og "gutta på skauen", driver oppkjøperne sin lyssky svartebørsstraffikk, som oftest ikke er til fordel for andre enn tyskerne. Ved hjelp av svinnende priser og bløff mærrer de mange til å stikke varer unna fra den legale omsetning, og isteden går varerne all overvefende til tyskerne. Tyskerne på sin side støtter disse agenter og søker å holde sin skjermende hånd over dem når rasjoneringspolitiet en og annen gang blir for nærgående. Dette er også et middel i plyndringen. Oppkjøperne stjeler daglig maten fra oss alle, og det går særlig ut over den minst bemidlede befolkning. Bønderne får skylden, både for sin egen svartebørsandel og oppkjøperne; men kommer

det opp en svartebørsakk av betydning, er det regelmessig oppkjøperen som er hovedbannen.

Det er også fra oppkjøperhold at kritikken mot jordbruksorganisasjonene vesentlig stammer. Den bør ikke få grobunn, for den stammer fra uverdige hold, og bidrar bare til å så splittelse mens vi nærmer oss en tid da vi først og fremst trenger arbeidsro og samhold. Vi bør ikke ha noen reaksjon på jordbruksvareomsetningens område heller. Og både forbrukere, produsenter og omsetningslivets folk bør minnes Hjemmefrontens klare parol:

Jordbruksvarene - f. eks. melken - skap-avleveres gjennom de legale omsetningsledd. Bare hvis du kan hjelpe en landsmann i nød ved å la ham personlig få varer til rimelig pris eller gratis, er det tillatt å la noe gå utenom de omsetningsorganer som ordnært skal ha varene.

Svartebørsen og vi.

Til ovenstående innlegg vil Kronikken for egen regning knytte noen bemerkninger om forbrukerne og svartebørsen. At det vanskelig kan utfordres skarpe og detaljerte regler og paroler om svartebørsen, om hvilke varer man kan kjøpe der, om priser etc., synes endel forbrukere å betrakte som et tegn på at de uten moralske skruper uhemmet kan tuske til seg varer utenfor den lovlige omsetning. Etter vår oppfatning kan intet syn være feilaktig. Svartebørsen er en nødutvei. Den er bare berettiget hvis varerne på den måten blir revet bort fra tyskernes griske fingre og kommer den norske befolkning til gode. Enhver som kjøper på "børs", må derfor prøve å sikre seg garantier for at produktene ikke er undradd sultne landsmenn. Der er klart at man har plikt til å være spesjelt på vakt når det gjelder varer som går på kort, smør og sukker f. eks.

Svartebørsen er imidlertid ikke berettiget, hvis ikke også varene blir noenlunde jevnt fordelt utover de forskjellige befolkningslag. Økonomien må ikke være avgjørende for hvem som sulter, hvem som spiser seg mett. Er svartebørsprisen for høye, skal du ikke handle, selvom du har råd. Kjøper du til åger-priser, er du med på å drive prisene oppover, slik at tilslutt bare de best situerte er istand til å skaffe seg noe på si. - Svartebørsagenten er vel desværre ofte et såpass lyssky individ at det ikke nytter å rette noen henvendelse direkte til ham.

Mer bestemt kan det være vanskelig å uttale seg. Men det må huskes at svartebørsen er et av de viktigere problemer i Norge idag. Hvordan det løses vil ikke bare ha forsynings-tekniske, men også politiske og sosiale konsekvenser. Det vil være avgjørende for samholdet i årene som kommer. Det hviler et stort ansvar på de mennesker som under krigen skaffer seg matvarer på uberettiget måte.

I de kommende måneder vil vi stå overfor en særdeles vanskelig levnets-middelsituasjon. Hvis forbindelsen med landdistriktene helt blir avskåret i samband med krigshandlinger o.l., må det være et absolutt krav at folk deler sine forråd med dem som intet har og ingen anledning har hatt til å skaffe seg noe. Hjemmefronten må vise sin solidaritet ikke minst ved at nordmennene hjelper hverandre med mat i vanskelige situasjoner.

Et er helt klart: Når krigen er slutt, må svartebørsen forsvinne helt. Det blir en grov forbrytelse å sikre seg mat på bekostning av andre som ikke har råd til å betale svartebørspris. Når tyskerne er ute, er det dessuten helt på det rene at svartebørsvarerne blir tatt av de forsyninger som alle nordmenn har krav på. For produsentene må det da selvsagt bli en åressak å oppfylle de krav myndighetene på hele folkets vegne stiller.

Norske commandos

deltok som kjent i erobringen av Walcheren, øya som beskytter innløpet til Antwerpen, den viktigste havn i forbindelse med frigjøringen av fastlandet. Den er en av de sterkeste befestninger på Atlanterhavsmuren.

Etter at den første, sterke tyske kanonstillinger var inntatt, dro en av gutta fram et norsk splittflagg og plantet det blandt restene av en sprengt tysk kanon. Det var høvnen fra 1940. - Heynen skal snart ramme også på norsk jord!

Nr. 9 (2. årg.)

K R O N I K K E N

Våre mål.

I den proklamasjon Hjemmefrontens Ledelse sendte ut i mai ifjor, heter det bl.a.: "...Det vi ønsker å klarlegge er de særlige norske forhold, som vi alene har ansvar for og herredømme over. Heller ikke på dette område er det ennå mulig å gå i detalj. Etter vår grunnlov er det folket selv som skal stikke ut den politiske kurs, etter fritt ordskrifte, gjennom allmennelige valg så snart etter våpenstillstanden som det er teknisk mulig. Men visse hovedpunkter kan stilles opp, som et uttrykk for de ønsker, håp og krav som alle gode nordmenn er nådd fram til gjennom kampene:

1. Ett fritt og uavhengig Norge.
2. Øyeblikkelig og full gjenoppretelse av demokratiet, ytringsfriheten, rettsikkerheten og frie valg.
3. Opphevelse av alle politiske lover, forordninger og andre bestemmelser som er utfordret etter tysk ordre eller i tysk interesse. Administrative avgjørelser, dommer, utnevnelser o.l. som skyldes tyske eller NS-lygheter, prøves på helt fritt grunnlag av lovlige norske organer.
4. Øyeblikkelig løslatelse av alle politiske fanger og gjeninnsettelse av offentlige tjenestemenn som er fjernet fra sine stillinger av okkupasjonsmakten eller på foranledning av den eller av NS. Oppreisning og erstatning i den utstrækning det er mulig for dem som er blitt særskilt skadelidende som følge av innrop fra okkupasjonsmaktens eller fra NS' side.
5. NS-medlemmer og andre som har skadet norske interesser, eller skaffet seg uberettiget vinning under samarbeid med okkupasjonsmakten, straffes etter rettergang i betryggende former. Ubertuttiget krigsgevinst inndras til fordel for statskassen.
6. En målbevisst, vidsynt politikk med sikte på:
 - A) å bygge vår frihet, folkestyret og de demokratiske rettighetene,
 - B) å gjenreise landets økonomi og produktjonskraft, snarest mulig sikre de nødvendige tilførsler utenfra og legge forholdene til rette for å utnytte fullt ut våre naturrikdommer og skaffe arbeid til alle.
 - C) å fremme solidariteten mellom klasser og befolkningsgrupper, og
 - D) å medvirke aktivt i det mellomfolkelige arbeide for å bygge opp internasjonal rettsorden, fremme varebyttet landene imellom og skape grunnlaget for en varig og rettferdig fred."

I tilslutning til proklamasjonen sendte regjeringen ut følgende: Regjeringen gir sin fulle og hele tilslutning til dette opprop. Det er i det beste samsvar med de uttalelser, henvendelser og opprop som regjeringen i disse 4 årene over London radio har latt gå ut til det norske folk..

Proklamasjonen er vel i samsvar med også med hele det norske folks ønsker og krav. Det kan innvendes at det stilles opp bare generelle retningslinjer, som ikke antyder noe om løsningene i de konkrete situasjoner. Hva skal f. eks. gjøres for å skaffe arbeid til alle? Men det er nettopp det norske folkets sak å bestemme, ikke regjeringens eller Hjemmefrontledelsens. En rekke viktige avgjørelser må riktignok treffes av en overgangsregjering, som funksjonerer til valg-har funnet sted. Fordi folkeningen ikke kan komme til uttrykk med en gang, kan en slik regjering vanskelig bli fullt ut demokratisk. Men så langt som det står i menneskelig makt å avgjøre må den ha folkets tillit og ha forankringer i alle grupper av befolkningen, men du og jeg har viktige oppgaver også i denne overgangstiden. Det kreves grundige studier før vi er beredt til å gå til valget. Vi spiller en viktig rolle når det gjelder å fremme solidariteten mellom befolkningsgruppene. Vi er med på å skape den opinion som blir avgjørende for Norges innsats i internasjonal politikk og for å trygge freden.

Kampen mot A.

I vår framtid skal det holdes sesjon for kvinnelig arbeidstjeneste for

Mappe 95
Eksp. 9. A.
Dato 1. 3. 45.
A - 15101/45.
Lnr 8285.

1. mars 1945.

gjenter av årsklassen 1927 fra Oslo, Aker og Bårn. Det meldes også at rodeforstanderen på enkelte steder utover landet har fått ordre om å innrulle til mannlig arbeidstjeneste. Husk parolen: Ingen møter til sesjon, ingen møter til tjeneste!

UKEN SOM GIKK (22. - 28. feb.)

Gjennombrudd mot Rhinen? Vestfronten er igjen kommet i forgrunnen. De allierte har siden begynnelsen av februar hatt i gang offensive operasjoner i stadig stigende målestokk, særlig på den nordlige og sørlige flanke av det vitale midtavsniitt, i. Nijmegen-Cleve-sektoren og på 3. armés front mellom Saar og Prüm. Fredag 23. feb. kom så det store støt i sentrum, øst for Aachen, hvor amerikanerne gikk over Roer-elva og dermed innledet en offensiv som synes å kunne bringe en avgjørende vending i kampene vest for Rhinen.

Hele fronten står nå i brann mellom Cleve-avsniittet i nord og Saar-området i sør, og den all. innsats av såvel tropper som materiell er overveldende; ifølge tyske meldinger opererer større konsentrasjoner av artilleri, panser og taktisk fly enn på noe tidspunkt under slaget om Frankrike, og det har da også gitt meget betydelige resultater. Fronten har like siden i høst praktisk talt vært fastlåst i Aachen-sektoren, men er nå for alvor kommet i bevegelse. De allierte har oppnådd virkelige gjennombrudd både i støtretningen Köln og nordøstover mot München-Gladbach, samtidig som de har støtt videre fram på den nordlige sektor og synes å true de tyske styrker mellom Maas og Rhinen med omfatning. 28. feb. ble det meldt av det tyske forsvar i dette avsnitt viste tegn til oppløsning, og at meget tydet på at det ble forberedt store tilbaketrekninger. Samtidig gjennomførte den all. hærledelse en foreløpig mørklegning av 9. arm. armés operasjoner, noe som tyder på at avgjørende begivenheter er under utvikling i dens avsnitt.

Hvis det tyske forsvar vest for Rhinen bryter sammen, noe som meget kan tyde på, vil det få avgjørende betydning for hele utviklingen. Det har vært ganske tydelig at tyskerne hadde bestemt seg for å utkjempet det avgjørende slag i vest på Rhinens venstre bredd, og selv om de nå i siste øyeblikk skulle ha endret sin beslutning og gjør et forsøk på å trekke seg tilbake over elva, vil de like fullt komme i en prekær situasjon. Med det gode flyvær vil elveovergangene være ypperlige mål for det sterke all. taktiske fly, og dessuten er det all. artilleri nå nesten fremme ved posisjoner hvorfra det kan beskytte bruene, først og fremst i Düsseldorf-Neuss-området. Slaget kan komme til å ende med en katastrofe for de tyske vestarmeer.

Støtet over Roer. Det operative bilde er følgende: Den viktige overgang over elva Roer ble gjennomført av den amerikanske 9. og 1. armé i henholdsvis Linich-Julich og Julich-Düren-avsniittet. I løpet av 48 timer var de sterkt befestede og godt forsvarte knutepunkter Julich og Düren erobret og hele linjen kom i bevegelse, mens de amerikanske bruhoder smeltet sammen til en front over 40, senere 60 km bredde. 1. armé stutte rett østover langs elva Erft, den siste naturlige hindring foran Rhinlinjen, og står nå 12 km fra Köln. D.v.s. at byen ligger vel innenfor rekkevidde av amerikansk artilleri, og det vil bli meget vanskelig å holde den i lengre tid.

Samtidig støtte andre forband vifteformig ut fra innbrudsstedet, først og fremst 9. armé hvis hovedstyrker synes å ha fulgt hovedveien fra Julich over Erkelenz til det viktige Industrisentrum München-Gladbach, som sammen med Rheydt ligger rett vest for Düsseldorf. Amerikanerne står nå i utkanten av München-Gladbach. - Dermed har de satt inn en støtkile som peker faretruende mot Rhinstranden rett overfor Ruhrområdet, og utviklingen er særlig interessant når den sees i sammenheng med operasjonene i det britiske avsnitt lengre nord. Her har nemlig 1. kanadiske armé tiltvinget seg et nytt gjennombrudd over Calcar til idem som er erobret, og støter videre

fram også mot sørøst i retning av Xanten og den viktige festningsby Wesel, som var endepunktet for den opprinnelige Vestvöll. Også denne støttille, som støttes av den 2. engelske armés operasjoner lenger sør og vest, i Goch-Weeze-avsnittet, peker mot Ruhr.

Tilbaketog eller omfatning? Mellom disse to støttille, tildels ganske langt mot vest, fram til Maas i Gennep-Venlo-Roermond-avsnittet står nå de tydelige tyske styrker, som er i fare for å omfattes av de 2 allierte støttille fra nordvest og sørvest, og som meget snart må ta en avgjørelse: skal de forsøke en motoffensiv eller skal de prøve å redde seg over elva?

Det er midlertidig tydelig at den allierte overlegenhet ikke minst i materielle er meget stor, og at det kommer til å bli øvet et knusende trykk mot de tyske styrker både fra nord og sør, så deres chanser for å holde sine dobbelt utsatte flanker er meget små. Her spiller det ikke minst en rolle at de allierte nå i det gode vår kanutfoldte hele sin veldige overlegenhets i luften og lamme de tyske bevegelser. Slik som situasjonen ligger an om kvelden 29. feb., skulle sannsynligheten tale for at den tyske ledelse, tross alt, finner det mest formålstjenlig å velge en tilbaketrekning med alle dens faremomenter - med Rhinen i ryggen og det all. fly over seg framfor å risikere å bli fanget i en tang på vestsiden av elva. At de allierte sikter på det siste, tyder nyhetssperlingen fra 9. armés avsnitt på En liknende mørklegning ble gjennomført i sommer da 3. armés panserstyrker utførte sine omfatningsoperasjoner i Frankrike.

Hvis derfor ikke tyskerne i løpet av de nærmeste dager ved en ny kraftanspenning kan makte å vende hele situasjonen foran Ruhr til sin fordel, hvilket ikke er sannsynlig, risikerer de at hele deres forsvar på vestsiden av Rhinen blir rullet opp fra begge flanker, og de allierte når fram til elva langs en front helt fra Köln til Nijmegen. Rekkevidden av en slik seir vil naturligvis avhenge av hvor store styrker det lykkes de allierte å sette ut av spillet, men i alle tilfeller vil de dermed ha et ubestridt ypperlig utgangspunkt for det avgjørende angrep mot Ruhr. Og selv om dette industrisentrum (som nå etter tapet av Øvre-Schlesien er av helt avgjørende betydning for Tysklands evne til å føre krig utover den tid lagrene måtte vare) for størsteparten ligger øst for Rhinen, vil store deler av det komme til å ligge under alliert artilleris rekkevidde, og den livsviktige elvetrafikk på Rhinen være avskåret. Det er ikke for ingenting at tyskerne har sett så anormt meget inn på å holde de allierte på avstand fra Rhinen i dette område.

Amerikanernes 3. armé som opererer på fronten fra Aachen-avsnittet og sør over til Saar-området, har også gjort gode framskritt, og opprettholder et så sterkt press på de tyske stillinger her at det ikke blir mulig for von Rundstedt å frigjøre noen reserver. - Av særlig interesse i øyeblikket er de operasjoner som synes å sikte på en omklærning av Trier fra nord og sør. På begge fløyer har amerikanerne gått betydelig fram i det siste, og rykket bl.a. 28. feb. inn i Bitburg, et viktig veiknutepunkt nord for Trier.

Det er i det hele tydelig at de alliertes våroffensiv alt er satt inn i full målestokk, tidligere enn de fleste hadde ventet. Naturforholdene er nok ikke ennå de gunstigste, men det er tydelig at man har fått fram veldige mengder materielle, og at både artilleri- og flyinnsatsen er overvunden. På den annen side er tyskerne sikkert svekket ganske betydelig i vest, dels etter den kostbare motoffensiv i Ardennene, dels etter overføringen av store troppstyrker til østfronten.

Gjennombrudd i Pommern. I øst er det fortsatt operasjonene på fløyene som fanger interessen. Konjens styrker i Schlesien er trengt fram til Neisse på bred front, og det kjempes nå forbitret om elveovergangene. Blandt de viktigste tyngdepunkter for kampene er Lauban, Görlitz, Kottbus og Guben.

Mens den tyske motstand her er stivnet til i det siste og bevegelserne er forholdsvis små, kunne Stalin i en dagsordre 27. feb. melde om en ny stor seir på nordflanken, i Øst-Pommern. Her har Ribkossovskis armégruppe tiltvunget seg et virkelig gjennombrudd fra Konitz-området og støtt hele 70 km fram i retning av sjøen; 6 større byer, bl.a. Naustettin og Bublitz, 50 km fra Østersjøen er tatt, og sterke panseravdelinger støter videre mot

Köslin, bare 12 km fra kysten. Derved er russerne langt på vei med å kløve Pommern i 2 og isolere de betydelige tyske styrker som står østenfor, i den polske korridor og Danzig-området, hvor det russiske trykket også er øket.

Lenger vest i retning av Stettin, har også russerne hatt framgang, idet de har tatt Arnsvalde og støter videre fram mot Stargard. Noget taler for at disse operasjoner har sammenheng med den forestående offensiv på midt-avsnittet; Sjukov har her gjennomført en enorm opplæring i de siste 3-4 uker i Frankfurt-Kustrin-området, og det kan vel tenkes at han, før han slår til mot Berlin, ønsker å se sin nordflanke helt trygget ved at styrkene mellom Danzig og Stettin nøytraliseres om ikke helt settes ut av spillet.

Av stor betydning for den forestående offensiv i sentrum er det også at Poznan (Posen) etter en månedens beleiring falt 24. feb.; russerne tok 23 000 fanger og tyskernes tap her ialt var 48 000 menn. Poznan er et meget viktig jernbaneknutepunkt, og frigjøringen av det vil bety overordentlig meget for framføringen av forsyninger og reserver til Sjukovs avsnitt. Tyskernes 2. store pinnsvinstilling i øst, Breslau er også gjenstod for et voldsomt offensiv trykk, og russerne behersker nå omtrent 1/2 av byen. I Königsberg-Lommen går kampene videre; tyskerne har etter en kostbar motoffensiv hatt lokal framgang på Samland-halvøya nord for byen, mens russerne her trengt styrkene sør for den ytterligere sammen, bl.a. ved erobringen av Zinten. - På den røde armés dag den 23. feb. holdt Stalin en tale hvor han sa at sluttstrømen var innen rekkevidde, og rodegjorde for tyskernes veldige tap under første del av den russiske vinteroffensiv: 800 000 fanger og 350 000 fanger; 3000 fly, 4500 tanks eller motoriserte kanoner, 12000 andre kanoner, 300 byer og 100 våpenfabrikker, foruten veldige mengder av mindre våpen, ammunisjon, proviant osv.

Det fjerne østen. På Iwojima gjør japanerne fortsatt snig motstand, men amerikanerne kjemper seg jevnt og sikkert framover. De har tatt over 1/3 av øya, erobret dens 2. flyplass og plantet det amerikanske flagg på det sterke befestede Vulkan-fjell Surfbach på sørspeisen. På Filippinene forløper også operasjonene meget gunstig; det er gjort landgang på en mindre øye sør for Luzon. I Burma har den britiske 14. armé videre framgang, og har bl.a. gått over Irawaddy 160 km sør for Mandalay og erobret byen Pagan.

Krigen i luften mot Tyskland har i denne uken nådd en intensitet som aldri før. I hver onsdag har den 8. amerikanske luftstyrke opprettholdt sin, som kan være fristet til å si "ruteflyvning" med ca. 2000 fly over Tyskland. Store styrker av RAFs Lancasterbombere har dag og natt kastet sine tunge bomber mot tyske olje- og industrimål og i 8 netter på rad har brittanenes Mosquitostikk i form av 2-tonns bomber rammet rikshovedstaden. Også fra Italia har den all. luftvirksomhet vært rekordartet. I løpet av 9 dager hadde 14. am. luftstyrke 16.500 4-motors fly over Tyskland og på en uke kastet den 17.000 tonn bomber mot Sør-Tyskland, Østerrike og Jugoslavia.

Torsdag natt amerikanerne krigens største angrep mot Tysklands transportsystem. 14.000 250 kg.-bomber ble kastet mot 24 skiftetomter i Midt- og Vest-Tyskland innenfor et område på 80.000 km². Angrepet ble foretatt under utmerket sikthet og med bombing fra lav høyde, helt ned til 300 meter. Dagen etter fornyet amerikanerne sitt angrep, denne gang med 3200 tonn bomber mot 20 skiftetomter innenfor et areal på 50.000 km² i Sør-Tyskland. Her, i Schölnfurth-området, hadde amerikanerne i okt. 1943 og april 1944 sine største tap i kamp mot Luftwaffes jagere som de beskyttet Tysklands viktige kulagerindustri. Idag, 10 måneder senere, glimret Görings flygere ved sitt fravær, og de am. bombere måtte nesten ingen jagermotstand under sin idelleggelse av nazistenes jernbaner.

De all. flygere rapporterer også at det tyske "flak" virker svakere enn før. 60.000 Luftverkanoner med en betjening på 1 mill. mann beskytter das Reich mot angrep fra luften, men de senere måneders minimale all. flyte viser at tyskernes antiluftskytts ikke strekker til. Dette ble også tydelig illustrert under krigens største dagangrep mot Berlin mandag, da 8. am. luftstyrke av en angrepsstyrke på 1200 bombefly og 700 jagere tapte 16 bombere og 6 jagere. Berlin har for vært en av Tysklands best forsvarte byer. Nå rapporteres bare moderat flak og ingen jagermotstand. Under angrepet på Berlin

kastet amerikanerne 1250 tonn høyeksplosive bomber og 500 000 brannbomber. Totalvekten var 3000 tonn. Hovedmålet var de store jernbanestasjoner Schlesischer-, Alexander-, og Nord Kreuz Bahnhof.

Et resultat av den reduserte tyske jagermotstand er at de all. eskortejagere hvis primære oppgave er å beskytte de store bombearmader mot anfall fra fienders jagerfly, nå kan settes inn offensivt. Eskortejagere dirigeres derfor idag ofte mot fiendtlige flyplasser, jernbanemål o.l. De strategiske bombeflys veldige slag mot Tysklands transportsystem har også i denne uken vært understøttet av de taktiske styrker. Når været har tillatt det har store eskadrer lette bombefly og jagerbombere vært på vingene og satt hundrevis av tyske lokomotiver og tusener av jernbanevogner ut av spillet. - Torsdag ble alt i alt foretatt 10.500 tonner mot tyske jernbanemål. Men spør seg uvilkarlig: Hvordan kan tyskerne klare å holde trafikken igang? Men man bør ikke vente øyeblikkelige resultater. Å sette Tysklands transportsystem ut av funksjon ved løftangrep er en vanskelig og tidskrævende oppgave, (Kronikken, 22. feb.), men general Eisenhowers uttalelse under pressekonferansen søndag, viser hvilken betydning de all. tillegger disse angrep: "Jeg kan ikke tenke meg noe verre for tyskerne enn å få sitt transportsystem brakt i kaos og samtidig være nødt til å foreta troppeoverføringer."

Ukens viktigste flyangrep: Feb. 22. 1100 tunge RAF b. angriper om natten Wismar og Dulsburg, dobbelt Mosquito-angrep Berlin, 1400 tunge am. b. + 800 j. kaster 14.000 250 kg. bomber mot 24 tyske skiftetomter. Lancasters bomber vjadukter linjen Berlin-Hannover og 2 bensolfabrikker. 800 jagerbombere angriper jernbanemål bak tyske vestfront. Fra Italia mot j.b.-mål i Italia og Jugoslavia: 97 fly savnes fra alle dagens operasjoner. Store styrker russ. fly mot Stettin, Stargard og Breslau. Feb. 23. Mosquito natt angrep Berlin, 1250 am. b. + 650 j. kaster 3200 tonn bomber mot 20 skiftetomter i S. Tyskland, 1300 utfall mot den tyske Roerfront og 300 utfall mot tyske j.b.-mål bak vestfronten. Fra Italia am. b. mot Wien m.v. Russ. fly retter hardt angrep mot tyske stillinger ved Neisse. Feb. 24. Store styrker RAF b. nattangrep mot Pforzheim, Esser, bensolfabrikker i Gelsenkirchen og Berlin, 1100 tunge am. b. + 500 j. bomber Gjeraff, i Hamburg, Herburg og Miesburg og ubåthavner i Hamburg og Bremen. Lancasters bomber synt. o.l.jeanlegg i Kamen ved Dortmund. Fra Italia mot j.b.-mål i Østerrike for 12. dag på rad. Feb. 25. Mosquito nattangrep Berlin, 1150 tunge am. b. + 500 j. bomber j.b.-mål i München, Ulm m.v. Eskorterte Lancasters angriper synt. o.l.jeanlegg Kamen. Fra Italia trafikkmål i Østerrike og rustningsfabrikker i S.-Tyskland. Am. hangarfly bomber militære mål i Tokio og fra Salpan angriper 200 B29 ind. mål i Tokio, ialt 2000 tonn bomber kastet uten angrep. Feb. 26. Mosquito nattangrep Berlin, 1200 tunge am. b. + 700 j. kaster 3000 tonn bomber mot Berlin. RAF b. mot synt. o.l.jeanlegg Kamen. Feb. 27. Mosquito nattangrep Berlin og Wärenberg, 1100 tunge am. b. + 700 j. angriper j.b. mål i Leipzig og Halle. Kraftig RAF-angrep mot bensolfabrik i Gelsenkirchen. Fra Italia 100 tonn bomber mot Augsburg. Am. hangarfly bomber øya Hachijo, 300 km s.f. Tokio. Feb. 28. Mosquito nattangrep Berlin. Kraftig angrep bensinlegg Gelsenkirchen, 1100 tunge am. b. + 350 j. bomber j.b.-mål i Tyskland. Fra Italia kraftig angrep mot Brennerlinjen.

Allierte fly har i dagene 22. - 24. feb. gjennomført en utstrakt øneleggning i Oslofjorden, og rettet den 23. et meget vellykket angrep mot marineverftet på Horten, som nå gikk for tyskerne og arbeidet både med reparasjoner og nybygninger. Skadene er så betydelige at driften er helt innstilt. Den tekniske skole og det militære sykehus, som var tatt i bruk av tyskerne, ble også rammet, men ingen norske menneskeliv gikk tapt. Det ble også rettet angrep mot Framnes verksted i Sandefjord og mot skip i havnen på Larvik.

Lønns- og arbeidsvilkår i det frie Norge.

I des. 1942 nedsatte Sosialdepartementet en komite (bestående av Finn Dahl i Arbeidsgiverforeningen og Konrad Nordahl i Landsorganisasjonen) som fikk i oppdrag å utrede spørsmålet om hvorledes arbeidsfreden best mulig kan sikres etter krigen. I april 1943 oversendte komiteen departementet en

innstilling om arbeidsvilkårenes fastsettelse under og i den første tid etter befrielsen av Norge. Alt måtte gjøres for å sikre løsningen av de nasjonale oppgaver i denne kritiske overgangstiden. Forslaget inneholder bl.a. det nye prinsipp at de to hovedorganisasjoner får en avgjørende innflytelse på arbeids- og lønnsforholdene også i bedrifter hvor hverken arbeidere eller arbeidsgivere er tilsluttet noen av de to organisasjoner.

Komiteens forslag har ligget til grunn for og avfødt en provisorisk anordning, som skal gjelde inntil ett år etter fiendtlighetenes opphør med mindre Regeringen anderledes bestemmer.

I et eget punkt i anordningen heter det at i distrikter som direkte berøres av krigsoperasjonene vil arbeidslivet som alt annet være undergitt militær myndighet for såvidt angår forhold som er av betydning for krigsinnsatsen, opprettholdelse av ro og orden, styrkenes sikkerhet m.v. Den militære overstkommanderende vil kunne forby enhver arbeidsstans; og han vil kunne fjerne om inntil videre ta i forvaring personer som mistenkes for skadelig agitasjon. Både den militære ledelse og - den senere fase - de norske politimyndigheter vil videre kunne danne opp for agitatorisk virksomhet ved forbud mot offentlige møter og demonstrasjoner, plakattoppisg m.v.

- Den provisoriske anordning bestemmer forøvrig:
1. Alle tariffavtaler som var i kraft 9. april 1940 skal fremdeles gjelde. Der hvor okkupasjonsmakten eller dets hjelpere har satt tariffavtalen helt eller delvis ut av kraft, skal den straks gjennomføres på nytt. Dette medfører at de lønnsstillegg som ble gitt ved tariffrevisjonene i des. 1939 og i jan. 1940, mensom ble sløyfet fra 1. juni 1940 straks utbetales igjen. Dessuten gjennomføres indeksregulering pr. 15. juni 1940, som tidligere ikke har vært utbetalt. Den utgjør 3 øre pr. time for menn og 2 øre pr. time for kvinner og 1.5% for de grupper som skal ha prosenttillegg.
 2. Hvor det foreligger lovlig tariffavtale kan forandringer av lønnsnivå bare gjennomføres av de 2 hovedorganisasjoner etter framkommet krav til dem, eller etter deres eget tiltak.
 3. Blir forhandlingene ikke enige går saken til megling og kan i visse tilfeller innbringes for en lønnsnevnd.
 4. Streik og lockout kan bare iverksettes hvis Sosialdepartementet ikke bringer en lønnsnivå inn for lønnsnevnden etter at megling har vært forsøkt. Lønnsnevndens avgjørelse har i tilfelle samme virkning som tariffavtale. (Nevnden skal bestå av 7 medlemmer som oppnevnes av regjeringen. Arbeidsgiverforeningen og Landsorganisasjonen innstiller 2 medlemmer hver).
 5. I offentlige bedrifter forhandles etter samme prinsipp som i det private bedriftsliv, men Arbeidsgiverforeningens gjennomgå overtas av vedk. off. myndighet.
 6. Det gis fortrinnsrett til gjeninntagelse for arbeidere som er oppsagt p.g.a. driftsinnskrenkninger når bedriftstekniske forhold tillater det.
 7. Anordningen omfatter alle bedrifter og arbeidere som har lovlig tariffavtale enten de står tilsluttet noen av de 2 hovedorganisasjoner eller ikke. Disse organisasjoner har fullmakt til å handle på vedk. bedrifters og arbeidernes vegne.
- I tilslutning til anordningen er det inngått avtaler mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Arbeidernes Faglige Landsorganisasjon om et midlertidig lønnsstillegg ved bedriftene. Avtalen trer i kraft etter hvert som Norge blir befrikk. - Men er blitt enig om et dyrtidstillegg som skal gjelde for alle bedrifter og arbeidere som har lovlig tariffavtale, i de befrikkede områder. Dyrtidstilleggene er for voksne arbeidere 30 øre pr. time, for voksne kvinner 20 øre pr. time og prosenttilleggene 17.5%. De månedslønnede funksjonærer som lønnes etter overenskomsten 6. års setser eller derover: menn 63,28 kr. og kvinner 49,84. - I disse tillegg er innregnet de i anordningen 2 nevnte tillegg. Indeksreguleringen av april 1940 har vært utbetalt hele tiden og bibeholdes. (Etter det pristall som utarbeides av det statistiske centralbyrå i Oslo er stigningen i levekostningene 36,8 point eller 31,7% fra pristall 116 i 15. juni 1940 til 152,8 15. jun 1945. Dyrtidstillegget gir slik ca. halv kompensasjon for pristigningen etter de offisielle indekstall).
- Tydeligvis har det under forhandlingene vært lagt for dagen sterk vilje til samarbeid fra begge organisasjoners side. Avtalen og anordningen er viktige og tillitvakkende steg i den nye norske grunnmuren.

Intervju med forsvarsminister Torp.

Sjefen for forsvarsdepartementet, statsråd Oscar Torp, har vært på besøk i Sverige for overlegninger med norske og svenske myndigheter. Ved siden av de viktige konferansene har han rukket å inspisere så og si alle de norske politiforlegningene fra Nord- til Syd-Sverige. Det har vært en anstrengende tid, en uavbrutt rekke av reiser, taler, konferanser og foredrag; men vår forsvarsminister har ikke spart seg. Han har gått inn for å gjøre mest mulig ut av sitt Sverige-opphold.

Vår medarbeider har fått anledning til en samtale med statsråd Torp om aktuelle spørsmål.

- Hvilket inntrykk har De fått av de norske politiforlegningene i Sverige?

- Jeg må si at jeg er meget fornøyd. Når en tenker på de vanskelige forhold arbeidet har foregått under, og den korte tiden en har hatt til rådighet, må en faktisk si at et storverk er utført.

- Deres inntrykk av guttene på leirene?

- Det er klart at det ennå er et stykke igjen før de er fullt utdannet. Det tar tid å skape en førsteklasses soldat. Men jeg ble imponert over guttenes offervilje, og den trang til å gjøre en innsats som alle var fylt av. Denne gløden, som kom godt fram i øvelsene jeg fikk se, var et gledelig vitnesbyrd om at moralen er fin. Jeg hadde møter med guttenes tillitsmenn rundt på forlegningene, og jeg bad dem om å tale fritt ut fra leverens. De hadde naturligvis noe å klage over, men når jeg kunne legge tingene fram og si at slik og slik hang det sammen, var som oftest misnøyen borte. Særlig var guttene interessert i å få vite hva de skulle brukes til. Jeg skjønnte at det de var mest redde for, det var å komme hjem med kofferten i hånden, og ikke med borse. Når jeg så lovet dem at det ikke skulle bli noen kofferttur, var det lett å se hvor guttene lystet opp.

- Fortell litt om forholdene for våre soldater i Storbritannia.

- La meg da begynne med hæren som på sett og vis har hatt den største påkjenningen, enda - eller kanskje nettopp derfor - bare en liten del av den har vært i kamp. Det tar på å vente år etter år når en brenner etter å komme med. Ventetiden har vært et av de største problemene for oss. Vi har forsøkt å løse det ved stadig å holde guttene i aktivitet - gi dem stadig bedre utdanning. De aller fleste har fått gjennomgå befalskursen og spesialkursen for de forskjellige våpenarter. Ellers er de fleste av soldatene våre utdannet som fallskjermhoppere. Etter 4 års trening er mannskapene i førsteklasses form. Jeg skulle tro at 60-80% av dem kan settes inn som befal i hæren vår etter krigen om de ønsker å fortsette.

Ellers lever jo guttene derborte samme flyktningsliv som dere her i Sverige, selvom de har den store fordel å oppholde seg i et krigførende land. Savnet av hjemmet er følebart. Og på mange måter føler en seg lenger hjemmefra enn her i Sverige.

- Velferdsarbeidet blir vel særlig viktig under slike forhold?

- Ja noe av det aller viktigste er faktisk velferdsoppgavene; det vil si å sørge for deres oppdragelse ved siden av den militære utdannelsen. I utlandigheten blir offiserene i realiteten oppdragere i hjemmets sted. Det gir dem et større ansvar enn normalt. De menige skal kunne gå til sine offiserer å søke råd for de problemer de tomler med.

- Engleskennene er jo kommet langt med sin "Army Education". Er noe tilsvarende forsøkt fra norsk side?

- Vi har nå tatt hånd om guttene i de mest avgjørende årene da de normalt skal dyktiggjøre seg for tjeneste i et demokratisk samfund. Vi har sett det som en forpliktelse å prøve å forberede dem på livet som samfunnsborgere i fredstid. Jeg vil ikke si at vi har utrettet så meget som vi ønsker. Forholdene har vært vanskelige på mange måter. Men vi arbeider hele tiden med denne oppgaven for øye, og jeg har sett det som en vesentlig oppgave å vinne offiserene for dette syn. Etter krigen bør samfunnsopplæringen gå inn som en disiplin blandt de militære disipliner.

Jeg vil også fremheve hvor viktig det er å utvikle guttenes moral og karakteregenskaper. Vi utdanner jo soldatene til alt som er ulovlig i fredstid. Særlig gjelder det commandosoldatene som utdannes til vanskelige

og ansvarsfulle spesialoppdrag, og som ofte får oppdrag helt på egen hånd. Når vi skal ta ut en mann til en slik spesialutdanning, kommer rakteren i første rekke. Er han samtidig intelligent utover det vanlige er det selvsagt bra, men det første er det viktigste.

- Er det ikke så at de norske styrkene som har vært i kamp, har gjort en god innsats?

- Jo, i aller høyeste grad. Det må en ha rett til å si. Våre flyere står blandt de første av de beste. En av våre Jagersquadrons har i lang tid vært toppskorer blandt samtlige allierte squadrons. Det er en ting som blir lagt merke til. Vi disponerer nå en egen flyplass på kontinentet, hvor våre flygere betjenes av helt norsk bakkommando. En avdeling fra denne flyplassen skjøt nylig ned 12 tyske fly med et eget tap på 4. Vi har også nylig fått overlatt en flyplass i England, og treningsleirene for flygerne våre i Canada vil etterhvert bli overført dit.

Marinen vår har også gjort utmerket arbeid og høstet stor ros fra både engelsk og amerikansk side. Korvettene og mineferiene har utført slik som og farefull eskortetjeneste. Motortorpedobåtene er stadig på driftige raid mot tysk skipsfart langs Norskkysten. Og hva jagerne angår, er det nok å nevne "Stord", som var med å senke "Scharnhorst". Det var litt av en verdenssensasjon.

Hæren har ikke hatt så store muligheter til å gjøre seg bemerket. De har ikke vært lett for soldatene våre i hæren å se sine kamerater i kamp, og en og annen vinne seier etter seier, stige i gradene og bli dekorert. Særlig hardt var det etter invasjonen i fjor sommer, da alle de andre troppene som lå i England dro til fronten. Men den allierte overkommando har bestemt at troppene våre skal spares til innsats i Norge. - Noen har jo dog fått være med. Norske commandostyrker og fallskjermjagere har vært i aksjon ved flere anledninger, sist var et kompani commandos med ved landgangen på Walcharen. 50 norske offiserer har fått være med som befal i britiske avdelinger under kampene på kontinentet. Og nå er altså norske styrker i aktiv tjeneste i Finnmark. Det ble gjort alt for å få norske styrker oppover dit så snart det lot seg gjøre. 22. oktober gikk de første russiske avdelinger over Norske-grensa. Ait 6. nov. kom konvoien med våre tropper til Murmansk, og 10. nov. stod de på norsk jord.

Resten av hæren må finne seg i å vente en stund til; men som sagt er den fullt utdannet og topptreinet. Det er helt rørende å høre uttalelser av britiske instruktører om de norske avdelingene de har instruert. De glødem slik ros at det er nesten flaut. Ja, de er gode gutter, jeg har selv sett dem!

- Går ikke samarbeidet mellom engleskennene og nordmennene svært bra?

- Jo, det er vel knapt noen andre som går så godt sammen. Engleskennene liker oss simpelthen. Jeg tror det kommer av at vi liker hverandre i mange henseender.

- Kan De si noen om den framtidige verneplikt hjemme?

- Det er et spørsmål som først kan avgjøres etter krigen, av folket selv. Vår oppgave i London er å gjøre alt for å vinne, og så langt som mulig forberede løsningen av de etterkrigsproblemer som melder seg. Det er ikke vår sak å ta avgjørelsen.

- Vil det bli noen norsk deltakelse i en okkupasjon av Tyskland?

- Vi har jo altfor begrensede resurser til at det kan bli annet enn en rent symbolisk deltagelse. Det samme gjelder vel de andre småstatene.

- Hvordan er forholdet mellom Forsvarsdepartementet og Forsvarets Overkommando?

- Forsvarsdepartementet er fremdeles den høyeste administrative myndighet. Forsvarets Overkommando (F.O.) som Kronprins Olav er sjef for, ble opprettet for å få et felles organ for alle våpenslag. Den moderne krigføringen har jo ført med seg at de forskjellige våpenarter ikke kan operere hver for seg. "Combined operations" hvor hele forsvarsmakten samarbeider som en enhet, er dagens løsen. Teoretisk er det da best med en felles overkommando. Dette har også vært målet for engleskennene og amerikanerne. Men vi som har mindre styrker og en langt mer oversiktlig forsvarsmakt, har altså nå fått organisert den etter de aller mest moderne prinsipper.

- Hva betyr dette i praksis?

- Det betyr f. eks. at jeg foran en oppgave eller ved planleggelsen av militære operasjoner får en samlet redegjørelse fra F.O. som har innhentet alle de nødvendige opplysninger fra de forskjellige våpenarter. Ellers måtte jeg ha fått forskj. uttalelser fra marinen, hæren og flyvåpenet.

- Et spørsmål til slutt. Hvordan har det vært som sivilist å arbeide for forsvarsmakten?

- Det har vært meget interessant. På mange måter tror jeg at det kan være en fordel at forsvarsministeren er sivilist. Moderne militærorganisasjon er først og fremst et administrasjonsspørsmål. En må bare ikke gi seg ut for å være teknisk ekspert. De rent militærtekniske spørsmålene må en overlate til yrkesfolkene. På den annen side er ikke sivilistene bunnset av noen militære fordommer, og de to forskjellige synene kan utfylle hverandre på en verdifull måte.

- Tilslutt sa vår forsvarsminister: Jeg håper at denne hilsen vil gi dere hjemme i Norge et inntrykk av at vi utenfor Norges grenser prøver å gjøre vårt beste i kampen for vårt lands frihet. I hver time lærer vi etter den dagen da vi skal møtes med dere på norsk jord. Vi følger at vi står i gjeld til dere som i forskjellige illegale organisasjoner har ført den vanskelige og harde kampen mot okkupasjonsmakten på norsk grunn. Vi vet også hvilket ansvar som hviler på oss som kjemper for Norges sak med frie hender, og vi håper dere skal kunne si at vi ikke har sviktet dere.

Men først og fremst skal dere hjemme vite at dere hver dag gir oss inspirasjon og nytt mot. Den kampen dere fører for frihet, rett og demokrati er en garanti for Norges framtid, og den peker ut målet for alle nordmenn. Jeg håper og tror at vi snart skal møtes i et befriert land, og vi skal sammen bygge opp et rikere, bedre og friere Norge.

- o -

En hjertelig hilsen tilbake hr. forsvarsminister. Den kampen dere fører betyr nok ikke mindre for vår holdning enn vår kamp betyr for deres.

- o -

noe å lære av! For en tid siden kom til Sel stasjon i Gudbrandsdalen en ung gutt. Han haltet og forklarte at han hadde fått et skudd i benet under flukt fra tyskerne. Stasjonsmestoren avviste ham et sted oppe i dalen hvor han kunne bo, og gutten dro avgårde til den oppgitte adresse. Han ble der en uke og dro videre. Snart etter kom han tilbake. I uniform og med følge. Han var norsk Gestapo og tok med seg både stasjonsmestoren og den gjestfrie vert.

- o -

Etter Jalta-konferansen.

Den fulle ordlyd av kommunikatet fra "de 3 store" konferanse i Jalta på Krim foreligger nå, og bekrefter fullt ut det første, meget gunstige inntrykk. Først og fremst er det viktig at England, Amerika og Russland er blitt redd fram til full enighet. Det sto nemlig ikke til å nekte at det i høst og vinter har vært en del friksjon mellom disse stater. Dels har det vært et utslag av krigstretthet og irritabilitet, etter skuffelsen over at krigen ikke ble slutt i høst, dels skyldes det divergerende interesser hos de stormakter og en tradisjonell gjensidig mistenksomhet (særlig mellom Vestmaktene og Russland og vice versa), dels konkrete konfliktspørsmål som et polske problem, konflikten i Hellas osv. Tyskerne har speidert ivrig etter alle tegn på friksjon blandt de allierte og satt sitt håp til at koalisjonen skulle gå i stykker; derfor har også tysk propaganda ved et hver åtte pustet til ilden og overdrevet motsetningene.

Etter Jalta-konferansen kan Tyskland gravlegge ethvert håp om at koalisjonen skal bryte sammen for Tyskland er endelig beseiret, og enighet om alle vesentligere punkter er så sterk at det gir det beste håp også for etterkrigsordningens stabilitet og varighet. Vi har tidligere gjennevnt hovedpunktene i overenskomsten, og skal her bare pøse på enkelte detaljer av interesse som ikke kom fram i de første meldinger.

Stormaktene skal som nevnt okkupere hver sin sone av Tyskland. Dette vil lede til at de førte en forskjellig politikk i hvert sitt område og vil tilte tyske folkegrupper ut mot hverandre. For å forebygge det er det be-

stemt at det skal opprettes en sentral kontrollkomisjon i Berlin, bestående av de overstyrkende for de 3 makter for å sikre en "samordnet forvaltning". Øst-, Vest- og Sørtyskland vil altså få den samme behandling, styres etter samme prinsipper i okkupasjonsstiden.

Det understrekes også i kommunikatet at Tysklands avvåpning skal være fullstendig: "Vi vil avvåpne og oppløse alle væpnede tyske styrker, for all framtid knuse den tyske generalstab bortføre eller ødelegge all tysk militærutrustning, eliminere eller kontrollere all tysk industri som kan brukes til militær produksjon...."

M.h.t. erstatningen skal "Tyskland i størst mulig utstrekning yte skadeserstatning in natura". Dette er viktig. En vesentlig del av de vansker som oppsto forrige gang i forbindelse med erstatningene, skyldtes valutatekniske vansker ved overføringen og den kjensgjerning at erstatningsbetalingen i siste instans førte til en forsert tysk eksport som kom på tverke av soverherrenes handelsinteresser og som de ikke hadde forutsett. Nå har man fra første stund av øynene oppe for at det er i varer Tyskland må, skal og kan betale for sine ierjinger, og dermed skulle spørsmålet fra begynnelsen av kunne behandles på realistisk måte, man er klar over hva man ønsker og hva man får.

Konferansen var enig om å opprette en internasjonal sikkerhetsorganisasjon på grunnlag av planene fra Dumbarton Oaks. Et tvistepunkt, som ikke ble løst i Dumbarton Oaks, var spørsmålet om avstemningsreglene i sikkerhetsrådet, idet Russland mente at en enkelt av stormaktene skulle ha vetorett. De andre delegerte mente at et flertall i sikkerhetsrådet skulle kunne gjøre vedtak også mot en av stormaktene vilje. I Jalta-kommunikatet sies det at man nå er enig om dette spørsmål, men retningslinjene vil ikke bli offentliggjort før Frankrike og China (som også skal være faste medlemmer av rådet) er rådspurt. Etter hva det forlyder skal man etter forslag fra Roosevelt være blitt enig om et kompromiss, idet de saker som behandles av rådet skal deles opp i 2 kategorier. Når det gjelder vanlige saker, skal de avgjøres ved alminnelig stormeflertall, men når det gjelder spørsmål om bruk av makt mot en stat, kan en stormakt nedlegge sitt veto. Ut fra et prinsipielt syn er dette ikke helt tilfredsstillende, idet det jo kan tenkes at en stormakt kan bli stående som angriperstat, og altså så og si får dømmet i egen sak. I realiteten kommer det til å spille mindre rolle, for det er klart at hele sikkerhetsorganisasjonen er avhengig av at stormaktene kan samarbeide på en fullstendig måte. Kommer de i konflikt innbyrdes er hele organisasjonen dermed ueffektivt sprengt og dens verdi ganske illusorisk, hva det så står i statuttene. Den skjelling mellom sakene som er foreslått, kan imidlertid ha en viss betydning, idet den muliggjør at alle saker kan tas opp til drøfting i rådet og at sikkerhetsorganisasjonens apparat, med nøtting osv. kan settes i sving og en verdensopinion dannes - for det er kom-

met så langt at det blir spørsmål om maktbruk.

Av stor positiv betydning er også konferansens understreking av Atlanterhavserklæringens prinsipper og i den forbindelse uttalelsen om hvordan det befriete Europas affærer skal ordnes; det er ikke minst viktig etter den kritikk som fra forskjellig hold er reist mot f. eks. Russlands politikk i Polen og Englands i Hellas. Det heter at de befriete folk "skal skape demokratiske institusjoner etter sitt eget valg", at de provisoriske myndigheter skal være "representative for alle demokratiske elementer i folket" og at de skal løse "saker som mulig gjennom frie valg å utnevne regjeringer som svarer til folkets vilje". Denne uttalelse (som også ble vedtatt etter forslag av Roosevelt) må hilses med den største glede av de okkuperte små land i Europa.

Det polske spørsmål, som lenge har forgiftet atmosfæren, ble løst ved en kompromiss-ordning. Russland fikk sin vilje når det gjaldt grensen (Curzon-linjen), som i det store og hele er en meget rimelig og rettferdig grense mens den noe mistenksomme opinion i England og USA fikk sin uro m.h.t. Russlands videre hensikter i Polen stillet når det gjaldt regjeringsspørsmålet. Lublin-konflikten, som alminnelig er blitt oppfattet som et redskap for russene, skal omdannes "på bredere demokratisk basis ved å ta opp demokratisk ledere i selve Polen og representanter for polakkene i utlandet", og hva som er viktigere - den skal "forplikte seg til å holde frie valg

og -

på grunnlag av alminnelig stemmerett og hemmelig avstemning; i disse valg skal alle demokratiske og antinazistiske partier ha rett til å stille kandidater." Dermed skulle all eventuell frykt for at Russland ved kuppeto-der skulle ville gjøre Polen til en vasallstat med en kommunistisk merfon-ettregjering, være brakt ut av verden, og det er dette mer enn det i og for seg nokså enkle grensespørsmål som har vært opphav til uroen. Alle er enige om å se gjenreist "et sterkt, fritt, uavhengig og demokratisk Pol-en" som kommuniket uttrykket der, og når Europa allikevel er i støpeskje-en, er det ingen grunn til at Polen skulle beholde innenfor sine grenser områder med 5-6 millioner mennesker av russisk avstammning; de ble innlem- met i landet i 1920 i strid med nasjonalitetsprinsippet, fordi Polen den- gang - med fransk støtte - kunne påtvinge det svake, borgerkrigsherjete Russland sin vilje. Det var en urett, og det som nå skjer, er ikke annet enn at den gjøres god igjen. Og når den nåværende polske Arciszewski-reg- jering i London (som både Mikolajczyks bondeparti og de kristne demokrater har unndradd sin støtte) protesterer og taler om "Polens 5. deling", kan det ikke få annet resultat enn at disse politikere setter seg selv utenfor

Om den "illegale" presses oppgaver

skrives det til oss: En og annen gang har det vært hevdet i den "illegale presse" at folk ikke skal befatte seg for meget med etterkrigsproblemerne. Det er blitt sagt at det foreløpig er regjeringens og Hovedledelsens sak å greie ut disse spørsmål, at den enkelte nordmann bør vite selve krigføring- en alle sine krefter og tanker. Krigen er ennå ikke vunnet, understrekes det, og vi må ikke slippe av et øyeblikk.

Nei, krigen er ennå ikke vunnet. Hver eneste dag må alt settes inn i kampen for å framskynde vårt lands frigjøring. Den "illegale" presse må først og fremst yte sin skjerv i dagens strid. Den må understøtte og spre regjeringens og Hovedledelsens paroler, avsløre fiendens metoder og mål og oppmuntre og styrke det norske folket i dets kamp. Dette er pressens selv- følgende oppgave, men derfor er det ikke mindre viktig å gi leseren opp- lysning om hva som skjer ute i verden eller å diskutere etterkrigsprobleme- ne på sakligst mulig grunnlag. Denne opplysningsvirksomheten er tvertimot en meget vesentlig del av selve krigføringen - en avgjørende faktor når det gjelder å styrke fronten. Ved å spre mest mulig av kunnskapens lys i vårt åndelig mørklagte land og ved å forberede folket på overgangsverdenen bekjemper vi effektivt våre fiender.

Mørklegningen og propagandan er et av nazistenes viktigste våpen. Tyskerne arbeider med vanlig grundighet på å spre mistenksomhet og mistro blandt sine fiender. På tusen forskjellige måter prøver de å overbevise oss om at det fins alvorlige motsetninger mellom de allierte, at småstate- ne skal ofres for stormaktsinteressene, at det vil bryte løs borgerkrig i Norge etter befrielsen osv. Vårt våpen mot denne virksomheten er saklig opplysning og orientering. Det er et fullkommet effektivt våpen. Der hvor opplysningen finner fram, viker mistenksomheten plassen for trygghet og tillit.

Hvor meget uro i våre sinn og hvor meget nerveslit ville ikke forsvin- ne, hvis vi alltid fikk saklig opplysning øyeblikkelig. Nordmenn er særlig flinke til å stille de mest spissfindige hypoteser hvis de ikke vet hvor- dan tingene henger sammen. De forlanger alltid å vite "hvorfør". Det kan være vanskelig under de nåværende omstendigheter å tilfredsstille denne vitelysten. Men denne egenskapen er en veldig styrke og garantier vår de- mokratisk framtid. Derfor må også under krigen alt gjøres for det fri ord. Et ualmennlig våkent og selvstendig tenkende folks vitebegjærlighet skal møtes med opplysning der hvor den kan gis.

Det er ganske klart at mange av vanskelighetene i de hittil befridde land kunne vært unngått, hvis man i tide hadde forberedt folk på hva som måtte komme. Etterkrigsproblemenes behandling i den fri presse hadde i høy grad vært nøliger, og de færreste mennesker kan ha hatt noen klar forestilling om overgangstidens problemer. Mange trodde kanskje at alt skulle være fryd og glede med en gang tyskerne var ute av landet. Da det

av naturlige grunner ikke holdt stikk, ble skuffelsen stor. Og som man kan se, var det ikke tynnslette nerver denne nye uventede påkjenningen.

Hvis derimot folk i tide var blitt gjort oppmerksom på at ikke engang USA for tiden har overflod av mat og klær; at transportmidlene ennå lenger blir beslaglagt nesten utelukkende for krigstransporter og at det må ta en tid for å rydde opp i det kaos tyskerne etterlater seg i de befridde land osv., ville de sikkert ha tatt utviklingen med en ganske annen fatning. All- taler for at menneskene da ville ha innstilt seg på å klare også disse slite kneikene, og at alt ville ha forløpet greit fordi man var forberedt.

England har under hele krigen gitt lysende eksempler på hva ytrings- frihet og diskusjon er for en styrke under kamp. Gjennom krigens mørkeste dager har det opprettholdt en ytringsfrihet som andre land ikke en gang i fredstid når opp til. Denne evnen til selvkritikk og diskusjon reddet lan- det - og dermed verden - i de alvorlige månedene i 1940 og 41. En dropende kritikk feide til side alt som var ineffektivt. Churchill ble ført fram til landets ledelse, og nye krefter kom til på alle områder. Folkets våke- hot og evner ble mobilisert til frihetens forsvar gjennom ytringsfriheten. I en krig som også var et forsvar for det fri ord, ble ytringsfriheten selv et av de beste og viktigste våpen.

En av de siste store debatter i England under krigen gjaldt Hellas-kon- flikten. Hele nasjonen tok del i et voldsom ordskifte om den politikk som var ført. Regjeringen ble beskyldt for å støtte reaksjonære krefter. Churchill fikk voldsomme skyller over seg. Ukallige ganger er Englands pop- ulæreste mann blitt angrapt på denne måten under krigen. Hver gang har tys- kerne betraktet det som en svakhet, - de kommer vel aldri til å forstå hvil- ket strålende uttrykk det er for Englands styrke.

Men får tillit til et folk som har en slik evne til selvkritikk. Det gir også regjeringen en veldig styrke et den legger kortene på bordet og ut- setter seg for uhemmete angrep. På det viset overbevises man om dens gode hensikter. For den enkelte engelskmanns lojalitet og disiplin har det alt- si at han får anledning til å gi uttrykk for sin misnøye og engstelse.

Før Hellas-debatten var det mange alljerte borgere over hele verden, som spurte seg med uro om freden skulle tapes også denne gangen. Tyskerne der- mot frydet seg og blåste til ilden av alle krefter. Det var også deres virksomhet som var skyld i urolighetene. Men takket være ytringsfriheten ble det ingen alvorlig sprekke i den allierte enigheten, og man forstod at det var altfor enkelt å legge skylden bare på England. Debatten ranset luf- ten i høy grad og betød overordentlig meget for den internasjonale politiske situasjon.

Et okkupert land kan desverre ikke praktisere ytringsfriheten på samme vis som det i frihet kjempende England. Men de muligheter vi har for å spre opplysning skal utnyttas det ytterste fordi dette er vårt beste våpen i kam- pen mot nazistenes åndelige mørklegning og muldvarpearbeid. Såvidt mulig bør alle problemer som møter oss, tas opp til saklig behandling. Det betyr ikke en oppfordring til folk om å dyrke særinteresser; det muliggjør tvertimot at de kan finne fram til felles og felles standpunkter. Det betyr ikke en opp- fordring til folk å diskutere politikk istedenfor å krige; det styrker tvertimot fronten.

Anledning nazistenes løgnpropaganda

mot den norske forsvarsmekt og krigføringen, kan nevnes at den krigsviktige sabotasje skjer etter ordre fra F.O. De angrep som idag blir gjort mot ikke krigsviktige sivile mål, blir arrangert av fienden eller foretatt av forbry- terbander (ofte frontkjemper etc.). Hjemmestyrene som er opptatt i den norske forsvarsmekt, og tar alle sine ordre fra F.O., har plikt til å utføre de oppdrag de får fra F.O. I motsatt fall rustker de å bli stillet for krigsrett p.g.a. slapphet i krigføringen. Hjemmestyrenes eneste oppgave er å medvirke ved frigjøringen av landet.

Angrepsmålene blir utpekt av F.O. etter grundige militære overveielser. Slagens skal ramme fienden på hans mest sårbare punkter. Den alt overveidende del av den sabotasje Hjemmestyrene nå utfører, står i sammenheng med det store transportslaget i Norge. - Sabotasje sparrer norske verdier. Sett fra sivilbefolkningens side fins ingen billigere form for krigføring.

Hva kan Sverige gjøre?

Den siste terrorbølgen i Norge har virket sterkt på den andre siden av Kjølen og har utløst en spontan diskusjon i skrift og tale om hva Sver- ige kan gjøre. Størsteparten av den svenske presse går nå helhjertet inn for Norges sak, og alle taler og kommentarer gir uttrykk ikke bare for medfølelse, men også for trang til å hjelpe. "Det er vårt håp at den sven- ske regjering gjør sitt ytterste for i rettens og humanitetens navn å hjelpe broderfolket i nød", skriver en avis. "Kan vi virkelig stå som pas sive tilskuere?", spør en annen. "Regjeringen kan føle seg sikker på at et hvert tiltak for å forminske og forkorte nordmännens lidelser vil det svenske folk praktisk talt enstemmig slutte opp om", slår en tredje fast. På et Norgesmøte ytret hovedtalenen bl.a.: "Sett i gang en svensk Norges- hjelp med kuler og krutt til forkortelse av det norske folkets pine i naz- ismens helvede". Og selv den vanligvis meget reserverte utenriksminister Günther framholdt i riksdagen at "en fremmed makts handlinger vekker den største harme og avsky hos oss". I hans redegjørelse heter det forøvrig bl.a.: "Sveriges folk delar helt det norske folkets känslor gentemot den tilltagande våldsregimen. Man är ingalunda okunnig härom i Berlin eller Oslo. Man bör också där utan svärighet förstå att vi liksom nordmännen frågar oss om en fortsättning av våldshandlingarna mot det norske folket och av förödelser i landet är att betrakta som sannolik samt att vi måste anse denne fråga vara av stor betydelse även för Sveriges del.."

Det er ikke moro ikke å kunne klare seg selv. Men en svensk innsats i en given situasjon kan spare vårt land for store lidelser og omfattende ødeleggelse. All den effektive hjelp svenskene vil yte med gla hjerte, tar vi med glede imot. Hva kan så Sverige gjøre? Hvilke handlinger bør alle de medfølende ordene resultere i?

1. Det bør først presiseres at vi selvsagt ikke vil sette vårt skjær opp mot den allierte overkommando eller vår egen militære ledelse. De føl- gende betraktninger veier intet hvis de står i strid med de planer ledelsen har lagt opp. - I dagens situasjon - selv med den økende terror- synes ellers vårt land å være best tjent med av Sverige holder seg utenfor krigen. Svenskene vil ikke kunne yte et så verdifullt bidrag til det transportslag som for tiden raser i og utenfor Norge, at det oppveier bak- delene ved at de går aktivt inn i krigen. De slotte ernæringsforhold her hjemme idag, som man må gjøre regning med blir ennå slettene hvis forbind- elsen mellom Norge og Tyskland helt blir brutt og vi i tillegg tsi oss selv må få minst 12 tyske divisjoner, gjør Svenskehjelpen til en nødvendig- het hvis den norske befolkningen skal komme noenlunde uskadt gjennom krigs- årene. Svenskene gir og gir, i stadig større målestokk, men gapene er og- så uuttømmelige.

Mens situasjonen idag altså ikke krever militær innsats fra Sveriges side, er det av viktighet at forberedelser blir gjort og at kaptenhetene står ferdige. De kan også virke preventivt slik at tyskerne avstår fra planlagte terrorhandling. Og de er gode kort å ha i baklånd som påtryk- ningsmiddel i en akutt situasjon.

Kampene i Nord-Norge vil neppe blusse opp igjen i stort omfang så lenge general Vinter ennå hersker. Heller ikke her vil det foreløpig trengs svensk militær hjelp. Noe effektivt bidrag til gjenoppbygningen av Finnmark kan vel Sverige vanskelig yte for tiden med de tungvinte trans- portforhold på denne tiden av året. Men det er klart at gjenoppbygnings- arbeidet er av den aller største viktighet; takksigelser ville strømme over grensen fra hele det norske folk hvis svenskene finner muligheter for å hjelpe den nødstedte befolkning i nord.

2. Situasjonen blir en annen den dag Overledelsen gir ordre til al- minnelig våpnet oppstand i Norge. Kanskje kommer den dagen, kanskje kom-

mer den ikke. Flenden vil sannsynligvis sitte i Norge den dag krigen på kontinentet er slutt. Selvom den skulle ønske å evakuere troppene, er det ingen lett sak. Etter våpenstillstanden står det da på tyskerne. Vil de disiplinert legge våpnene ned eller herje og rasere og prøve å trekke flest mulig nordmenn med seg i avgrunnene? Vi får håpe det første. Det er også mulig at tyskerne lettere tar forniften fangen hvis de vet at store svenske styrker står ferdige til å strømme over grensen den dagen det blir stukket ild på et norsk hus. Men vi må forberede oss på det siste. Hvis tyskerne begynner å herje og "finnmarkisere" resten av landet eller hvis de fiendtlige avdelinger her i landet begynner et voldsomt indre opp- gjør i skuffelse over at krigen er tapt, da haster det. Herrefolket må u- skadeliggjøres før de får ødelagt for meget, drept for mange politit- og hjem- mestyrker og for folket-sulter ihjel under de kaotiske forsyningsstilstander som da kan komme til å råde. Da vil vi trenge den svenske hjelp, som vi ellers selvfølgelig helst vil klare oss foruten. Det vil ikke strekke til med noen tusen frivillige. Skal innsatsen være effektiv, må store deler av den svenske hær dra over Kjølen. Hvilke former aksjonen ellersskal ha, er det - klarligvis de militære som må avgjøre. Vi vil sannsynligvis ha mest nytte av slike tropper og slikt materielle som våre politit- og hjem- mestyrker ikke er i besiddelse av. Kaptein Høiset nevnte forleden i en tale at "hvis svenskene skal gjøre en aktiv militær innsats for å beskytte norsk liv og for å hindre fortsatt nordbrøining, så skjer det best gjennom fullstendig utrustede spesialtropper, f. eks. luftvern-tropper, pionertrop- per o.s.v. ..." - Aksjonene kan selvfølgelig også bli lokalt begrenset ved at tyskerne forholder seg i ro et sted man raser uhemmet løs et annet.

Disse betraktninger framlegges ellers med mange reservasjoner. Den militære situasjon kan utvikle anderledes enn det nå ser ut til, tyskerne kan reagere helt anderledes enn ventet o.s.v. Dette må man naturligvis ta hensyn til i sine kalkulasjoner. - o -

UKEN SOM GIKK (1. - 7. mars)

Vestvollen gjennombrutt. De vestallierte har i ukens løp vunnet en av krig- ens store, avgjørende seire ved fullstendig å gjennombryte både den gamle og den nye, provisoriske Vestvoll på det mest vitale avsnitt, og står nå langs Rhinen fra Nijmegen i nord til et sted mellom Köln og Bonn i sør.

Dermed ligger i virkeligheten veien til Tyskland også fra vest åpen. De allierte må riktignok forsere Rhinen, og det er en større operasjon i og for seg, for elva er fra 3 til 500 meter bred i dette område, men det er intet som tyder på at det fins noen større festningsanlegg av permanent art langs østbredden eller i det hele tatt øst for elva. Den tyske plan for forsvaret av das Reich regnet med å yte den avgjørende motstand vest for Rhinen, av den meget naturlige grunn at Tysklands viktigste industri- sentrum Ruhr ligger umiddelbart øst for den. Bare lengst i sør, på grensen til Alsace følger Vestvullen Rhinen, som her er gronseelv; ellers går den hele veien vestenfor. Igså de provisoriske anlegg som fra ifjor høst av er blitt oppført og muliggjorde et forsvar i dybden foran Köln, lå vest for Rhinen, og det er høystatusansynlig at tyskerne har kunnet avse materi- aler og arbeidskraft til større arbeider også på østsiden av elva. Når derfor de allierte gjør spranget over Rhinen, har Tyskland bare sin felt- armé å stole på, og man kan vente at operasjonene ganske raskt vil bli be- vegelige.

Opprulling fra nord og sør. Som vi pekte på i siste oversikt satte de al- lierte inn meget kraftige stöt mot det tyske vestforsvar både fra nord og sør, henholdsvis fra Goch-Calcar-området og fra Aachen-sektoren. Utvikl- ingen ble omtrent som i det avgjørende Norcandis-slag ifjor sommer: de bri- tiske styrker på venstre fløy engasjerte og holdt fast de tyske hovedstyr-

ker (motstanden var hardest i nordvestnitted), mens den amerikanske 9. armé utgjorde "den arbeidende fløy" og førte sitt stot opp over München-Gladbach og Krefeld (som falt 3. mars) til området rett vest for Ruhr, hvor kontakt med de britiske styrker ved ukeskiftet ble oppnådd ved Geldern.

Dermed var en meget vesentlig del av det tyske forsvarssystem vest for Rhinen rullet opp, og forvirringen bredte seg blandt de tyske tropper. For å unngå å presses helt sammen og bli tilintetgjort, måtte de innlede en rask retrett mot Rhinbrueene, dekket av de alitetroppe (bl.a. fra 1. fallskjermjeger-armé) som sto i nord, og som ennå holder et lite bruhode på vestsiden av elva ved Wesel. - Det ble til dels utkjempet forbitrede arriere garde-strider, og elveovergangene ble tatt under kraftig bombardement både av all. fly og artilleri, slik at de siste bruforbindelser ble brutt den 6. mars. Vårforholdene var imidlertid ikke gunstige for innsatsen av det taktiske fly, og formodentlig hadde tyskerne alt en del dager i forveien tynnet ut sine linjer i den utsatte Venlo-Roermond-sektor, for noen stor omfatning lyktes ikke for de allierte. Fangetaliet for offensiven er hittil ikke mer enn 83 000 (det vil nok stige endel); derav ble 58 000 tatt under operasjonene på Rhinland. Til dette kommer tap av døde og sårede, og tyskerne har sikkert måttet etterlate seg meget tungt materiell

Köln og sørflanken. Hvis disse operasjoner pågikk, rykket 1. am. armé videre vestover fra Jülich-Düren-avsnittet mot Köln, gikk over Erft og rykket inn i Köln mandag 5. mars. Alt om kvelden neste dag kunne de melde at byen var erobret (det vil si den vesentlige del av den som ligger vest for elva). Byen selv er nå bare ruinhaug etter de veldige flybombardementer gjennom 3 år, men den betegner like fullt et viktig strategisk punkt i kampen om Rhin-overgangene; den ligger bl.a. som sentrum i et viktig vei- og jernbanenett som det neppe vil ta lang tid å bringe i brukbar stand. Köln var før krigen Tysklands 3. største by, og et meget viktig industrisentrum med ca. 800 000 innbyggere; man regner at ca. 100 000 er blitt igjen, og de viste ingen ytterligere kamplyst da de allierte rykket inn; det hang hvite flagg fra alle resterende hus og vinduer, og befolkningen har forholdt seg helt rolig både her og i de andre erobrede byer i Vest-Tyskland (akkurat som i de russisk-besatte områder i øst); det later altså ikke til at ledelsensappeller om partisanshipksomhet bærer noen frukt.

I de siste dagene melder det også om en ganske oppsiktsvekkende framgang lenger sør, for det første i 1. am. armés sørlige avsnitt mellom Köln og Bonn. Amerikanerne har her rykket fram over Euskirchen som falt 6. mars og står dagen etter bare 3 km fra Bonn, som ligger ved Rhinen ca 20 km sør for Köln. Lenger sør, i 3. armés avsnitt, er framgangen enda større. Amerikanerne har her rykket fram og rent overende de tyske stillinger i Schnel fel-området og rykket tirsdag fram 40-50 km over Mayen mot den viktige Rhin-by Koblenz, som de nå står bare 19 km fra. Andre styrker av 3. armé støtter opp gjennom Mosel-dalen over Trier (som falt den 2. mars), og har hatt betydelig framgang. I Saarområdet er den tyske motstand sterkere, men amerikanerne avanserer, og står nå bare et par km fra Saarbrücken.

Facit. Det var alminnelig ventet at tyskerne skulle ville utkjempet det avgjørende slag mot de britisk-amerikanske tropper vest for Rhinen. Anlegget av festningslinjene og den hårdnakkede motstand i høst og i vinter tydet på det, og alle militære og geografiske omstendigheter gjorde det nødvendig umiddelbart øst for Rhinen ligger bl.a. Ruhr-industriene, og uten dem kan ikke Tyskland føre krig lengre enn lagrene varer, særlig ikke når Øst-Schlesien alt er gått tapt.

Von Rundstedt har imidlertid i siste øyeblikk skiftet plan. Under det voldsomme trykk av de vestallierte arméer og under overhengende fare for omringning og tilintetgjørelse, trakk han hovedstyrkene av 15. armé og 1. fallskjermjeger-armé tilbake og prisga vestre Rhinbreidd. Dette viser hvor korte perspektiver den tyske ledelse nå regner med. Skulle den ha håp om å holde det gående gjennom noe lengre tid, måtte den ha klatret seg fast til stillingene vest for Rhinen, kaste hva det koste ville. Der var det en mulighet (om enn aldri så liten) for å stanse de allierte i det dype stillingssystem, og samtidig opprettholde betingelsene, både militært og krigsøkonomisk, for fortsatt krigføring. Von Rundstedt har imidlertid vegret

seg for å ta det stå til og kaste sine reserver (hvis han har noen) over Rhinen. Han har på den måten naturligvis spart tropper, men samtidig latt de allierte vinne en seier av enorm strategisk betydning. Takket være Rhinen kan han naturligvis ennå kanskje vinne noe tid ved oppholdende strider, støttet til elva, men når de allierte er ferdige til å ta spranget og gjør det, har han uten sammenlikning langt ringere muligheter for å stanse dem enn han hadde på vestsiden, uten permanente stillinger å støtte seg til, delvis et ønske-terring for bevegelige offensive operasjoner og med restene av krigsindustrien umiddelbart truet. Nederlaget kan komme noen uker eller et par måneder senere enn hvis han hadde satt alt inn i vest, men det er blitt sikrere enn noensinne.

Perspektiver. Alt de umiddelbare følger av sammenbruddet vest for Rhinen er alvorlige nok for tyskerne. Viktige industrisentra som München-Gladbach og Krefeld er alt i de alliertes hender, og de vestligste Ruhrbyer, som Duisburg, Oberhausen og Hülheim vil i løpet av dager ligge under en ødeløgende artilleri-ild. Men vel så viktig er det at elva som transportvei for tunggodset er tapt; det vil bli en ramme de livsviktige kulltransporter sør over til industribyer som Ludwigshafen, Mannheim, Frankfurt, Mainz m.fl., ja virkningene vil kanskje gå langt videre, da Tyskland sannsynligvis i øyeblikket er overordentlig avhengig av tømmer- og kulltrafikken fordj jernbanene er overbelastet og ødelagt av bombing.

Spørsmålet er nå hvor raske de allierte vil kunne gå over Rhinen. Det avhenger av mange faktorer som en utenforstående ikke har oversikt over: hvilke ubrukte reserver de måtte ha til rådighet, hvordan tilførselslinjene virker i de nyoprettede områder for framføring av tunge våpen, ammunisjon, brumateriell osv., av hvor opprevet og sveake de tyske styrker øst for Rhinen er osv. Formodentlig ville de, bl.a. ved innsats av fallskjermtropper, kunne opprette bruhoder nok så raskt, men de ville være av liten verdi hvis det ikke umiddelbart kunne sikres en kontinuerlig strøm av forsyninger og forsterkninger over elva. Man gjør vel rettast i å regne med at det vil ta noen uker før de vestallierte får omgruppert seg, gitt troppeene noen hvile og ført fram sine forsyninger til den siste og avgjørende offensiv.

Pommern kløvd. På østfronten er det fortsatt nordflanken som står i forgrunnen og her har russerne i ukens løp vundet en ny, strategisk viktig seier. Det kraftige stot de i forrige uke satte inn i Pommern over Konitz-Neustettin-området og i Stettin-sektoren, har utviklet seg til 2 avgjørende gjennombrudd, idet det 5. mars ble meldt at både Sjukovs og Rokossovskis styrker hadde nådd fram til Islersjøen, den første ved Kolberg, den andre i Köslin-Schlawe-området. Sjukovs styrker har senere også avansert betydelig i Stettin-avsnittet, idet de bl.a. har erobret Naugard og Stargard (5. mars), trengt fram til Odors nedre løp og lagt Stettin under artilleriild, mens de lenger nord har tatt Cammin og dermed trengt fram til Grosses Haff, havbukta som går inn til Stettin.

Russerne behersker nå 150 km av kysten mellom Cammin og Danzig, og har dermed innsluttet tyske styrker som endrar til mellom 2 og 300 000 mann i Østpommern, som på forhånd er atskilt fra styrkene i Østpreussen, er kløvd i to og nå ikke har andre retrett-muligheter enn sjøveien. Motstanden var til dels meget sterk, og det ser ut til at russerne med sin kraftige offensiv i Pommern er kommet tyske offensive planer mot den russiske nordflanke i forkjøpet; det var trukket sammen store tyske styrker her, bl.a. flere SS-divisjoner, men de russiske stot skapte fullstendig kaos og forvirring i de tyske linjer.

Også i Korridorren har russerne gått sterkt fram, og står bare 30 km fra Danzig. Graudenz som tidligere var øringet, falt den 6. mars. Det ble tatt 5000 fanger. Ellers fortsetter kampene i Breslau og i Górlitz-Lauban-området, men bevegelsene er ikke store.

Etter de siste meldinger er det blusset opp voldsomme kamper på en 100 km bred front fra Frankfurt og nordover til Schwedt (s.v. for Stettin). Er det slaget om Berlin som for alvor innledes?

Krigen i luften: Den allierte luftoffensiv fortsetter med uforminsklet kraft. De store amerikanske dagangrep med styrker på opptil 2000 maskiner

har nå pågått i 15 dager i trekk, og like mange netter på rad er Berlin blitt bombet med 2 tonn bomber av britenes berømte Mosquitoer. I skiftende dag og nattangrep har RAFs armader av tunge Lancastermaskiner sluppet sine 6 tonn laster mot viktige trafikk-, olje- og industrimål og skapt ytterligere forvirring i tyskernes militære disposisjoner og hjemme-frontens produksjon og administrasjon. Det er tydelig at også i luften seter de allierte nå alt inn for å bringe Nazi-Tyskland i kne. Som vi i høst kunne notere med tilfredshet at fra nå av ville hovedvekten av den all. bombelast falle på tysk jord, er vi nå vitne til en videre innskrenkning av de all. flygeres målområder. Eisenhowers erobring av München-Gladbach, Krefeld og Köln har eliminert disse viktige byer som bombemål. Bare under sitt siste angrep (fredag) på Köln kastet britene 3000 tonn bomber mot byen, og RAFs totale bombevekt mot dette mål er 35.000 tonn. Etter 3 store angrep ifjor høst opphørte Köln å eksistere som by, og da angrepet sluttet fredag var det ruinene som brente. Mådestøtet - mot Tysklands 3. største by var et taktisk slag rettet mot tyskernes retrettbevegelser gjennom byen og over Rhinen. Den 394 meter lange Hohenzollern-bro med 4 jernbanespor og dobbelt kjørebaner ble sterkt skadet under angrepet.

En følge av at bombemålene i vest reduseres i omfang er at anglo-amerikanerne i stigende utstrekning blir istand til å gjennomføre luftoperasjoner til direkte støtte for de russiske arméer. Natt til tirsdag bombet 1100 br. bombere skiftetomtene i Chemnitz etterat amerikanerne dagen før hadde rettet et ødeløgende angrep mot byenes jernbanestasjoner. Chemnitz er tyskernes viktigste jernbaneknutepunkt bak fronten overfor Konjers arméer, og en stor del av de tyske tilførsler til dette avsnitt må passere byen. Søndag rettet all. bombere fra Italia vellykkede angrep mot jernbanemål i Ungarn foran Tolbuchins front, og alt i alt har vestallierte flygere siden 30. jan. kastet 8500 tonn bomber mot jernbanemål i Ungarn, til direkte støtte for russerne. Endelig angrep store styrker br. nattbombere onsdag natt Sassnitz på Rügen. Denne havn bruker tyskerne til evakuerings- og forsyningsbasis for sine tropper på Østersjøfronten.

For 1. gang siden juni 1944 viste Luftwaffe seg natt til lørdag over England. Det var ca. 70 lette maskiner av hvilke 6 ble skutt ned. Natten etter "væget" tyskerne seg igjen over Storbritannia. Disse "hit and run"-angrep er militært sett en innrømmelse av svakhet, men kan selvfølgelig også sees som en prøve på om forsvaret av England er utilbørlig svekket. Det må angrepene er blitt slått opp på i de tyske kommuniker, tyder også på at de skal oppfylle hjemmefrontens utilfredstilte ønsker om "gjen gjeldelse".

Bombevekten for februar viser en økning på hele 25% fra forrige rekordmåned. Totalvekten for feb. var 120.000 tonn, herav svarte amerikanerne for 74.000 tonn og britene for 46.000. Undtatt 500 tonn falt alle RAFs bomber på tysk jord. Den 8. am. Luftstyrke, med basis i England og den 15. am. Luftstyrke stasjonert i Italia (begge strategiske) gjorde sammenlagt i feb. 31.000 bombestøt og 19.000 jagerstøt. Tirsdag uttalte den engelske Luftfartsminister Sir Archibald Sinclair at den allierte tapsprosent nå var nede i 1,1, et så lavt tall man ikke hadde våget å drømme om for 2 år siden. Men herrrådmann i luften var ikke oppnådd uten tap. Bare fra april til sept. 1944 mistet RAF 10.000 mann i dropte, sårede og savnede. I midler tid er tapene ikke forgyves. Tyskerne er nå nesten uttappet for olje, de fleste av deres industrisentra ligger i grus og kommunikasjonene er brøgt i kaos. Luftvåpnet har lagt alt til rette for det siste, avgjørende slag mot Tysklandsriket.

Ukens viktigste flyangrep: Mars. 1. 600 eskorterte RAF-b. angriper Mannheim og bensolfabrikker i Kamen. 1200 tunge am.b. + 650 j. bomber j.b.mål i Heilbronn, Stuttgart, Augsburg m.v. Fra Italia angriper tunge am.b. Mosirbaum oljeraff. ved Wien. 600 am. hangarfly bomber militære mål på Biukiu-øyene. Mars. 2. Under dobbeltangrep mot Köln kastet 850 tunge RAF-b. 3000 tonn. 1200 am.b. + 700 j. bomber j.b.mål i Berlin, Leipzig, Dresden, Chemnitz, Knupp tankfabrikker i Magdeburg og synt. oljeanlegg i Böhlen. Mars. 3. Store styrker tunge br. nattbombere angriper oljeraff. i Kamen, skiftetomter Würzburg og Dortmund-Ems-kanalen. 100 am.b. + 700 j. angriper j.b.mål i Vest-Tyskland. 2800 taktiske toktet i vest. Fra Italia angriper all. b.

oljeraff. ved Venezia og Brenner-tunnelen. Mars. 4. RAF bomber skiftetomter i Wango-Eichel. 1000 am.b. + 500 j. bomber Utm. og andre j.b.mål i SV-Tyskland. Fra Italia angrep mot j.b.mål i Ungarn foran Tolbuchins front. Store styrker B29 fra Saipan bomber Tokio uten tap. Fra Kina B29 mot industrimål Formosa. Mars. 5. Eskorterte RAF-b. mot synt. oljeanlegg i Gelsenkirchen. Am. b. mot oljeraff. Hartburg og j.b.mål i Chemnitz. Mars 6. 1100 tunge br. b. nattangrep mot Chemnitz, Böhlen, Gelsenkirchen og Mannheim. Fra Italia nattangrep mot skiftetomter i Graz. Mars 7. Mosquito nattangrep Berlin. 15. natt på rad. Raf kraftig nattangrep Sassnitz på Rügen. 900 tunge am. b. med eskorte angriper 3 bensolanlegg og oljeraff. ved Dortmund, j.b.mål ved Bielefeld, Soest og Sigen.

Transportslaget i Norge.

Mandag ettermiddag ved 17.30 tiden ble firmaet Olsson & Rorges mek. verksted i Rådhusgaten 16 ødelagt ved sabotasje. Skaden ble total. Verkstedet har under hele krigen hovedsakelig utført arbeid for tyske fartøyer. Det tyske spedisjonsfirma, Schencker & Co., hvis kontorer i Øvre Slottsgt. nylig ble sprengt i luften, ble igjen avbrutt i sin skitne virksomhet da deres lager av stjålne norske radioapparater for eksport til Tyskland mandag ettermiddag ble ekspedert i luften.

Viktig resultat av RAFs Horten-angrep og sabotasjen mot Akers mek.

Under RAFs flotte angrep mot Horten i forrige uke ble marinenes store flytekran ødelagt. Tyskerne brukte denne kranen bl.a. til å løse lokomotiver i Moss, lokomotiver som tyskerne bragte hit opp for å påskynde troppeevakueringen fra Norge. Under sabotasjen mot Akers Mek. Verksted i høst ble også verkstedets kjempekran ødelagt. Ved siden av kranen i Horten var det den eneste kran i Sjømorge som kan løfte så tunge koller som de tyske lokomotiver. Resultat: Tyskerne får nå ikke sine lokomotiver i land, og utenfor Moss ligger 9000-tonneren "Pommern" med sin verdifulle last. Nå den vende tilbake til Tyskland?

17. feb. ble jernbanen sprengt mellom Ler og Kval omlag 30 km. sør for Trondheim. 200 skinner ble ødelagt. Ingen sivilt personer ble skadet. 18. feb. ble Nordlandsbanen brutt ved sprengning mellom Hell og Hommelvik. Ingen sivilt personer ble skadet. 22. feb. ble det "hentet" ca. 50 radioapparater fra et radiolager i Stavem. Folkene opptråte med lastebil, maske og pistol. Et par dager før fant en lignende historie sted i Brulanes.

Finland har formelt erklært Tyskland krig fra 1. mars. Landet betrakter seg dog for å ha vært i krig med Tyskland alt lunge etter kampene i Nord-Finland og på øyene.

Den finske arbeidsminister og formann i L.O., Vuori, som tilhører opposisjonen i det sosialdemokratiske partiet, holdt fredag en tale i den finske radio hvor han trakk konsekvensene for Finland av Jaltakonferansen. Han framholdt at Finland måtte sørge for at de siste spor av nazisme ble utslettet og at landets liv ble ordnet på demokratisk grunnlag. Vuori sa at de 3 stormaktene mener at de kan gå til forholdsregler hvis de synes at forholdene krever det. Det gjelder derfor å styrke demokratiet slik at Finland skal kunne høre til det europeiske system, som de seirende stormaktene bygger opp. - Han understreket også at de borgere som i de siste år på ansvarsfulle poster hadde samarbeidet med aksionærene, ikke kunne tenkes å medvirke i omstillingsprosessen.

Talen har vært stor oppmerksomhet i Finland. Fra forskjellig hold antydes det at Mannorholms sykdom også er av politisk art.

Christmas Møller uttalte i Malmö for en tid siden at han så tilfittsfullt på et kommende samarbeid mellom Sverige og Danmark, men bare på det økonomiske og kulturelle område. Forslagene om et nordisk forsvarsforbund etter krigen er ikke lenger aktuelle, mente han. Han tor uten forbehold på Russlands gode vilje til ikke å lbande seg inn i den nordiske statenes indre liv. Russerne har ingen interesse av de kommunistiske partiene i de forskjellige landene, på sett og vis er russerne konservative.

Gjelden skal betales!

Den norske handelsflåten har gjort en stor innsats i kampen mot Hitler. Fra ledende alliert hold er det blitt uttalt at den har betydd mer enn 1 million soldater. Det er også blitt sagt at de allierte knapt hadde vunnet slaget om Atlanterhavet så fort som de gjorde uten den norske handelsflåten. Uten den hadde ikke seieren idag stått kluss for døren.

Norge stilte verdens 4. største flåte til de forente nasjoners disposisjon. Det var en effektiv flåte. Særlig viktig var det at en så stor del av den bestod av tankskip. Kunne man i 1918 si at oljen vant krigen, så er dette ennå mer sant idag. Men viktigere enn skipene er besetningene ombord. I fredstid hadde de vist seg som verdens beste sjøfolk. Like kaldt og rolig så de krigen i øynene. Tyskerne tilbød dem økonomiske fordeler hvis de kom hjem til det besatte Norge. Ikke en eneste sjømann sviktet. Det tyske tilbud ble tatt som en fornærmelse.

Under krigen har de norske sjøfolkene vært med i konvoiene over verdenshavene, utsatt for tyske torpedoer og bomber og i invasjonsskemaene i Nord-Afrika, på Sicilia og i Kanalen. Norske mannskaper har reddet seg i land med synkeferdige skip eller i livbåter etter ukers utrolig slit; men de har som den selvfølgeligste sak av verden straks meldt seg til tjeneste ombord i andre skip. Nesten 3000 norske sjøfolk har mistet livet, mange er såret eller har mistet helsen. Men deres kamerater seller. Norske skip går videre.

Denne innsats skal bli husket. Ikke bare i begeistrede taler og overstrømmende artikler, men i handling. Gjelden skal betales tilbake! - hvordan det enn går med vår økonomi.

Også etter forrige krig ble det gitt "fagre løfter". Den bitre skuffelsen over at løftene ikke ble innfridd, kom til uttrykk bl.a. i Nordahl Griegs diktning. Likevel var det ikke helt riktig at sjøfolkene ble glemt. Det ble gjort meget for å bedre deres kår i tiden mellom de to verdenskriger. Monumentet ved Fredrikvern var ikke det eneste uttrykk for nasjonens taknemlighet. De norske redere anvendte 20 millioner kr. av sine tilgodehavender i krigsforskringens overskudd til et fond til "minne om de norske sjøfolk fra krigen 1914-1918". Rentene er brukt til støtte for nødlidende sjøfolk, til hjelp til teknisk og teoretisk utdanning og til støtte for driften av sjømannshjem. Hvert år har det vært delt ut flere hundre tusen kroner. Staten reserverte midler av det s.k. kullfond til beste for sjøfolkene.

Men viktigere enn disse millionene er forandringen i synet på sjøfolk enes stilling og vilkår. Den gav seg uttrykk i en omfattende sosiallovgivning som hevet bolig- og arbeidsforholdene ombord. Det er et veidig sprang fra den store fellestruffen før forrige verdenskrig til innredningen ombord i moderne norske skip med tomannslugarer, dusjrum og egne spiserum, skipsbibliotek m.v. Før sett sjøfolkene på skipskistene sine og spiste, mens frivakten lå til køys og det oste av vått tøy. Idag behøver ingen gnisse på hverandre. Det er tatt store løft både for den legemlige og den åndelige hygiene ombord og i land. Ikke minst betydning har arbeidet for å skape bedre tilstander i havnene. Samtidig er hyre- og arbeidstidsvilkår og bestemmelser om trygging av sjømannen i tilfelle av sykdom bedret ved nasjonale og internasjonale tiltak. Alt dette har sikret sjømannen et liv mer i overensstemmelse med det som leves på land. Det har bidradd til å rydde vekk hans følelse av å være utenfor livet og godene i land.

Men mer kan - og må - gjøres. Før krigen eksisterte ingen alminnelig sjømannspensjonering. Det store sjømannsfondet fra forrige krig var imidlertid tenkt som en begynnelse, og var ikke krigen kommet, ville saken nå sannsynligvis ha vært løst. Når freden kommer blir pensjonssakens gjennomføring det første og største bidrag til sikringen av sjøfolkernes velferd og innfrielsen av løftet om å gjøre noe positivt for sjømannsstanden. Saken er forberedt i London, og har sikkert full tilslutning blandt redere her hjemme. Det er meningen å sette av et meget stort beløp av fragtoverskuddet - det kan bli tale om et par hundre millioner kroner - til grunnfond i en kollektiv pensjonsforsikring. Samtidig skal staten og redere ta tale hver sin andel av premien, det har vært antydning 1/3 hver, mens sjø-

folkene selv betaler den siste tredjedel. Det er rimelig at staten betaler sin del. Landet som helhet har jo den største nytte av skipsfarten.

Det arbeides også med planer om å reise store rekreasjonshjem for sjøfolkene. Foreløpig er det tale om et anlegg på Vestlandet og et på Østlandet.

Også andre problemer som har vært drøftet i mellomkrigstiden, vil forhåpentligvis bli løst i årene som kommer. Et av disse er muligheten for velkjente sjøfolk til å skaffe seg en beskjeftigelse på land. Det er et viktig problem som det offentlige må ta opp til behandling. Mange utveier som tidligere var åpne for sjøfolk som vilde gå i land, er blitt stengt p.g.a. gjennomføringen av etatsvansementet i angjeldende etater. Det sies her særlig til toll- og fyrvesenet, hvor sjøfolk tidligere hadde naturlige rettigheter. Saken kan kanskje løses gjennom kurser som sjøfolkene kompletterende teoretisk og praktisk utdanning.

Samtidig må man være oppmerksom på at norsk skipsfarts framtid, hvilket er på dens ønie til å hevde seg i en konkurranse, hvor konkurrentene har ganske andre utgangspunkt på hånden. Vi er helt avhengig av at andre velger våre skip fordi de ser sin fordel i det. Norske skip har hittil hatt godt ord på seg - ikke minst når det gjelder behandlingen av lasten; derfor er også varetransporter hvor det har betydning at varene kommer fram i god stand fortrinnsvis blitt overlatt norske skip. Derfor har Norge spilt en så stor rolle i fruktfarten f. eks. Godt sjømannskap, erfaring og tradisjon og et samvirke av fagkunnskap og dyktighet i land og ombord har vært utslagsgivende her. - Lyrer, bemanning m.v. blir mer og mer bestemt av internasjonal praksis og internasjonale overenskomster. Det gjelder at våre myndigheter også i framtiden er "skipsfarts-mindede", og tar hensyn til skipsfarten som den nøkkelindustri den er i norsk økonomi. Svikter næringsens lønnsomhet, vil det nytte lite at vi umiddelbart etter krigen tar de største løft til fordel for sjøfolkene.

Store avstander.

Alt i avstand blir en alliert landgang på selv den minste øy i Det fjerne Østen en stor operasjon. Hver amerikansk soldat som settes i land, skal ha et utstyr på fra 5 til 10 tonn. Hvert måltid mat han spiser, hver luftvernkanon som stilles opp mot fiendens fly, hver bro som spennes, hver kran som monteres, hvert projektil som skytes ut, alt skal fraktes de tusener av kilometer over oseanene. Fra Amerikas vestkyst til Iwojima er det rundt regnet 8000 km, til Filippinene 11000 km, d.v.s. 6 ganger strekningen Paris-Istanbul eller Nordkapp-Lindesnes. Meget store forsyninger kommer også direkte fra de amerikanske Atlanterhavshavner, - en avstand på 16000 km, noe som tilsvarende 3 reiser over Atlanterhavet. Et skip i denne farten kan ikke gjøre mer enn 3 a 4 rundreiser på et år. Og landgangen på Iwojima alene la beslag på 100 lasteskip. Man kan forstå at det trengs tonnasje.

Forsyninger til Nord-Norge. Til den 8. feb. 1945 er bl.a. følgende kvanta matvarer m.v. kommet til Nord-Norge: 129 tonn hermetisk kjøtt, 28 tonn tørrmelk, 737 tonn kjeke, 928 tonn mel, 201 tonn sukker, 76 tonn salt, 40 tonn kaffe, 2 tonn te, 3 tonn kila, 3 tonn gjær, 6 tonn tobakk og sigaretter 27 tonn potetemesel, 11 tonn ost, 10 tonn erter, 1 tonn tørrete egg, 60 tonn kraftfor, 90 tonn høy, 1.045 tonn bensin, olje m.v. Videre er det kommet 110 Nissen-bus, 25 3-tonns lastebiler og 169 tonn diverse husgeråd.

45.000 nordmenn har ifølge Stockholmstidningen hittil søkt asyl i Sverige. (P.t. befinner det seg visstnok ca. 35.000 norske flyktninger der). Det er spreke folk. I løpet av 2 år har de tatt 18.404 idrettsmerker av forskjellige slag.

Tyrkias krigserklæring i forrige uke ble mottatt med et ironisk smil av mange, som i den utelukkende så et realpolitisk trekk i stil med den iskaldt egoistiske politikk landet har ført under hele krigen. Det gjaldt å få være med på fredskonferansen, hvor for Tyrkia viktige spørsmål - bl.a. Dananellen og Tolviøy-problemet - høyst sannsynlig ville bli behandlet. Det

forlyder imidlertid fra Sveits at 20 tyrkiske divisjoner skal settes inn på den ungarske fronten. Meldingen blir knapt mottatt med særlig glede av grekerne, som vel frykter for at disse divisjoner skal brukes som et effektivt påtrykksmiddel når det gjelder løsningen av gresk-tyrkiske konflikter

Freden er udelelig.

høter en artikkel vi har mottatt: "Det var særlig en av Jaltakonferansens overenskomster som gav støtet til diskusjon og fra enkelte hold kritikk, nemlig avtalen om Polen. Under debatten i det engelske underhus i forrige uke var det nesten utelukkende dette spørsmål som var opppe til behandling. Kritikken mot Churchill kom hovedsakelig fra hans eget parti - det konservative - og fra høyreflyten innen dette. Fra dette hold ble det talt om Polens 4. deling og om krenkelser av et alliert lands politiske frihet. Mot forslaget ble til og med framsatt angående Polen. Etter debattens slutt fikk regjeringen imidlertid et tillitsvotum på 413 stemmer. Ingen stemte imot. I overhuset ble tillitsvotum avgitt enstemmig uten votering.

Alt før debatten begynte anmodet Churchill om tillitsvotum. Det er i gang under krigen at han har anmodet om det i utenrikspolitiske spørsmål. At det skjedd nå, skyldtes selvsagt ikke noen som helst slags tvil fra premie-ministerens side om at parlamentet bifalt avtalene på Jalta, også overenskomsten om Polen. Kravet om tillitsvotum ble tydeligvis stilt i en videre sammenheng, nærmest for å markere at de resultater som stormaktene hadde nådd fram til under arbeidet for å skape betingelsene for en varig fred, gav uttrykk for et nytt syn på behandlingen av internasjonale forhold. Temmelig karakteristisk i så henseende var løsningen av den greske konflikten. (Til å begynne med vakte Englands inngripen i Grekenlands affærer en storm av kritikk i demokratiske kretser, kanskje særlig i det engelske parlament. Sædelt man kan bedømme endte det imidlertid med at store deler av det greske folk anerkjente betydningen av at den engelske regjering hadde fulgt en så aktiv og rettlinjert politikk i samsvar med de demokratiske prinsipper fra Atlanterhavspakten.). Den polske konflikt er av en annen art, iallfall når det gjelder grensreguleringene, men den engelske regjering har likevel samme karakter i dette tilfelle. De i njer som er trukket opp, viser den vei England og de andre stormakter akter å følge for å sikre freden. Særlig to trekk springer i øynene i denne politikken: en aktiv og resolutt inngripen i de internasjonale konflikter ut fra det synspunkt at freden er et hele og at stormaktene derfor må føle seg ansvarlig overfor konflikter av typen Hellas og Polen, og med makt sørge for å få dem bilagt så fort som mulig. Maktmisbruk innen det enkelte land ansees som en trussel mot demokratiet i sin helhet. Alle må i noen grad betrakte seg som borgere i et verdenssamfunn med ansvars- og solidaritetsfølelse overfor hvilket som helst folk om det ligger aldri så langt borte. Det fins en verden og freden er udelelig.

Det annet viktige trekk ved denne politikken er at den bygger på demokratiske frihetsprinsipper. De maktmidler som settes inn, skal forhindre maktmisbruk nasjonene imellom og innen de enkelte land. De har karakter av verdens-demokratiets politistyrker. Både det greske og det polske spørsmål har den engelske regjering "blandet seg inn i" for å sikre demokratiske framgangsmåter. Begge ganger er dette blitt kritisert i parlamentet. Begge ganger er det blitt hevdet at disse lands integritet ble krenket isolert sett er dette riktig; men sett som et hele er det ingen krenkelse at maktmidler settes inn for å hindre maktmisbruk og sikre et folks frie rettigheter. (Det må nevnes at kritikken også har dradd Englands uegennyttige vilje i tvil). Denne aktive inngripen tar de allierte stormakter på seg som en plikt. Integritetskrenkelserne er å betrakte som et ordenspolitisk inngripen overfor borgerne i et fritt samfunn. Dette handlingssett gir kinende et godt bilde av hvorledes det planlagte sikkerhetsråd kommer til å virke etter krigen. Det var derfor av overordentlig stor betydning at det engelske parlament gav et utvetydig uttrykk for at det engelske folk ville være med på å skape en fredsorganisasjon bygget på slike prinsipper som er kommet til uttrykk gjennom regjeringens handlingssett i ut-

enrikspolitiske saker i den siste tiden. Når Eden og Ailes reiser til San Francisco i april for sammen med de andre allierte nasjoner å skape en internasjonal sikkerhetsorganisasjon, så vet de at de har det engelske folks fulle samtykke i at det blir dannet en organisasjon som kan virke som et internasjonalt demokratisk politisk og verdenssamfunn ut fra prinsippet at freden er udelelig.

I Amerika har Roosevelt lagt fram resultatene fra Jaltakonferansen for kongressen og har vunnet like stor støtte som Churchill i det britiske parlament. Både det demokratiske og det republikanske parti har gitt tydelig uttrykk for at de går helt inn for Roosevelts linje. Og det amerikanske folk skal være godt fornøyd med resultatene. Amerikansk presse karakteriserer Roosevelts redegjørelse i kongressen som en appell til det amerikanske folk om å gå inn for dannelsen av den planlagte sikkerhetsorganisasjon. Det blir gitt uttrykk for at amerikanerne må ta sitt ansvar for fredens bevarelse, om freden trues aldri så mange hundre mil borte. Ikke minst kommunikasjonsmidlernes voldsomme utvikling har forårsaket at USA ikke lenger er et isolert og beskyttet land, men snarere er blitt "et land mitt i verden".

Hva den tredje stormakt fra Jaltakonferansen, Sovjetunionen, angår, så tyder alt på at den i like høy grad som de to andre vil gå inn for aktivt arbeid for å sikre freden. Den tidligere russiske tilbaketrukkethet og isolasjonisme er blitt brutt ved det intime samarbeid med England og USA under krigen. De tre stormakter er kommet til klar erkjennelse av at resten av verden trenger Sovjetunionen og at Sovjetunionen trenger de andre på sin side. Liegt anerkjennende var Churchills uttalelse i underhuset: "Fra samvirket med Stalin og de andre Sovjetledere bringer jeg tilbake det inntrykk at de ønsker å leve i et årlig vennskap og på like fot med de vestlige demokratier. Ikke noen regjering oppfyller sine forpliktelser mer nøyaktig også når det går dem imot enn den sovjetrussiske regjering. Jeg kan ikke gå med på at Russlands gode vilje blir gjenstand for noensomhelst tvil."

Utover tyder på at en ny epoke er inntrådt i forholdet nasjonene imellom. Tidligere syntes helt andre regler å gjelde for det mellomfolkelige samkvem enn for forholdene innen de enkelte demokratier. Mens demokratierne hadde utviklet en høy grad av rettsikkerhet for sine borgere, hersket det nesten internasjonalt rettløshet. Folkeforbundet forsøkte riktignok med de midler det hadde til rådighet å skape ordnede internasjonale forhold; men i lengden var det ikke effektivt nok til å holde styr på "røverne". Stormaktene prøvde derfor på egen hånd å skape noenlunde stabile forhold ved hjelp av maktbalansopolitikk, som ikke akkurat var preget av idealisme, men tok seg ut som en stadig pågående krig bak kulisserne. Av og til gav den seg uttrykk i en eller annen forskrokkende koalisjon som f. eks. Laval-Hoare traktaten i 1935, da Abessinia ble "solgt" til Italia. Denne politikken kjørte seg selv i grøften. Forholdet mellom Vestmaktene og Sovjetunionen bedret seg ikke til tross for at Tyskland med tydelig språk fortalte verden om sine planer. Maktbalansopolitikken endelige fallitt var Münchenavtalen, som foruten å kaste den siste rest av diplomatisk idealisme på båten, også virket som en direkte trussel mot Sovjetunionen.

På bakgrunn av denne skjebnesvangre mangel på internasjonalt samarbeid for krigen, virker det som om store landevinninger er blitt gjort på dette område i de siste årene. De samme regler som heretter gjøre seg gjellende mellom folkegrupper som mellom enkeltindividene i et demokratisk samfunn. Det er ikke blåøyet å arbeide for et slikt verdenssamfunn, det er nødvendig, på samme måte som det er nødvendig å arbeide for det enkelte individs frihet og rettsikkerhet. Før krigen har lært oss at freden er udelelig!

Sankjensle. "Bulletinen" skriver: "I krigens medfør er det en rekke av våre landsmenn som har måttet forlate landet eller sitter som regulære fanger eller gisler, og mange av dem har derved fått sin virksomhet eller forretning skadet eller helt stanset. For folk som har arbeidet helt alene eller praktisk talt uten hjelp har det ikke vært mulig for hjelpsomme kolleger å holde virksomheten gående i vedkommendes navn. Klienter, pasienter eller kunder har de måttet ty til andre i vedkommende fag eller næring for å få dekket de øyeblikkelige behov.

Men så snart den tidligere forbindelse igjen får anledning til å gjenoppta virksomheten må alle kunder se det som sin klare plikt hurtigst mulig å knytte den brutte forbindelse påny. De kolleger som uforstyrret har kunnet drive og til dels utvide sin virksomhet i okkupasjonstiden, må bidra sitt til at denne linje blir fulgt. - o -

Fra H.L.

NS har ikke lært av sitt nederlag med AT og mobiliseringen av de 3 årsklasser ifjor. De har også får innkalt gutter og jenter til AT-sesjon. Vi skal vise dem at vår front er like fast nu. Ingen gutt eller jente møt er til sesjon eller tjeneste!

VÅR STERKE!

GJØR ANDRE STERKE!

- o -

Fra H.L.

Til innkalte AT-jenter!

Husk ordren fra H.L.: DU SKAL IKKE MÖTE TIL SESJON! DU SKAL IKKE MÖTE TIL TJENESTE! - Ifjor tok guttene hardeste støyt. I år skal jentene holde fronten like fast som guttene i de mobiliserte årsklasser gjorde. Det er en plikt og en æressak.

Kvinnelig AT er en nazistisk institusjon og står under ledelse av nazister. De bestemmer hvor du skal sendes, hva du skal lære og hva du skal gjøre. Nazi-propagandaen forteller deg at kvinnelig AT er nødvendig for å skaffe bondene arbeidshjelp. Dette er ikke riktig. Det er ni tusen vis av ledige jordbruksarbeidere og jordbruket vil bli best hjulpet ved at denne arbeidskraft blir brukt i landets interesser.

Ingen god nordmann vil ta mot hjelp av AT. Det er gitt parole om det. AT vil derfor bare bli benyttet av tyskerne og nazister. I Nord-Norge måtte de bistå fienden med den skjandigste krigsforbrytelse som har vært gjort mot vårt land. Du må være forberedt på at noe slikt kan gjenta seg.

AT samler ungdommen i leirer. Er du klar over hvor farlig dette er i år. Når som helst kan krigen blusse opp her i landet også, og hva vil det da bety med slike jentelærer som tyskerne og quislingene har myndighet over?

Dere kan bli tvunget til å gjøre tjeneste for fienden, med soldatforpleining og i lasarettene, mens guttene står på den andre siden i våre heimstyrker og sammen med de soldatene som kommer utenfra for å hjelpe til med å befri Norge. Den situasjon må dere ikke komme i! Nekt å ha noe med kvinnelig AT å gjøre!

INGEN NORSK JENTE TIL AT I ÅR!
STÅ SAMMEN MED GUTTENE!

- o -

Nye angrep mot fronten.

1. Det er nylig foretatt massearrestasjoner i Oslo kommune. Dertil er 87 kommunale funksjonærer i Oslo og 26 i Akershus amt, av politiske grunner. Vi innskjerper i den forbindelse parolen om boikott av offentlige stillinger. Nazistene skal selv svi fordi de setter folk på porten.

2. I Stavanger har NS gjort et forsøk på å innkalle til ungdomstjeneste. Forleden ble det kravet registrering av agenter i forsikringsbransjen. Saken er klar. Ingen leverer oppgaver, ingen lar seg registrere til det nazistiske forsikringsforbund.

- o -

Jugoslavia - før og etter Jalta.

Balkan kaltes tradisjonelt "Europas urolige hjørne". Navnet passet ikke dårligst på den nye Jugoslaviske staten som ble skapt etter forrige verdenskrig. Landet består av mange folkeelementer med forskjellig livshistorie og forskjellige kulturelle tradisjoner. Dette resultatet i tiden mellom de to verdenskriger i stadige rivninger mellom de to viktigste folkegruppene i staten, serberne og kroatene. Sikkert var det fall på begge sider; men serbernes tendens til å spille herrefolk og drive en "storserbisk" politikk - en imperialistisk utenrikspolitikk og en anti-demokratisk

innenrikspolitikk - var fallfritt lite populær blant de andre folkestammene. Da de tyske arméer i april 1941 veltet inn over landet, ble de innbyrdes stridigheter foreløpig lagt på hyllan. Serberne Michailovitj ble det sentrale midtpunkt for frihetsbevegelsen. Snart trådte imidlertid den kroatiske metalarbeideren Josip Broz, Tito, fram på arenaen. Hans friskarobevagelse hadde dyper rotter i folket, og han vant stadig makt og innflytelse på Michailovitjs bekostning. Kappstriden mellom dem, som ofte var bitter, fikk imidlertid den lykkelige løsning at Michailovitj høsten 1944 sluttet seg til marskalk Tito.

Men konflikten var ikke bare et strid mellom 2 partisanhøvdinger. Det store politiske spill gikk høyt. Michailovitj var blitt utnevnt til krigsminister i den jugoslaviske eksilregjering i London, som representerte de serberne storserbiske tendensene. Kong Peter var politisk et ubeskrevet blad, men var ikke særlig populær hjemme, hvor man husket kong Alexanders diktatoriske regime. Regjeringen var imidlertid anerkjent av de allierte.

Men skritt for skritt manøvrerte Tito seg fram. I de områder hans styrker etterhvert befrikk, ble det opprettet regulært postvesen, postvesen, skolevesen og utstrakt kommunalt selvstyre. Som et centralt organ ble det opprettet et antifascistisk råd "Avna" med advokat Ivan Ribar som sjef. (Han var også president for den konsultative Jugoslaviske forsamlingen i 1919). Partisanbevegelsen anerkjente ikke regjeringen i London. De vestallierte prøvde å megle mellom de to parter, men foreløpig forgjaves. I 1943 ble så det antifascistiske rådet omdannet til et slags parlament med 240 medlemmer samtidig som det ble opprettet en nasjonalkomitee - en provisorisk regjering med et demokratisk program og Ribar som sjef. Eksilregjeringen protesterte; men de vestallierte, som dog ikke ville slå hånden av den konstitusjonelle regjering, anerkjente Tito som høyeste sjef for den jugoslaviske motstandsbevegelse. Russene gikk et skritt videre og anerkjente nasjonalkomiteen som Jugoslavias eneste lovlige regjering.

Brittene og amerikanerne konsentrerte seg derest om å forlikke den jugoslaviske hjemmefronten og emigrantkretsene. Den storserbiske, halv-fascistiske Puritsj-regjeringen måtte gå. Den sterkt antiserbiske kroat dr. Subasitsj ble regjeringssjef. Representanter for den nye regjering hadde flere overlegninger med Tito på jugoslaviske territorier og det ble oppnådd enighet. Røttingslinjene ble stukket ut for en demokratisk forbundsstat. Nå var det bare kong Peter det stod på. I første omgang innvilget han i å utrope Tito til uinnskrenket militær øverstbefalende og forpliktet seg til å la en folkeavstemning avgjøre spørsmålet om hans trone. Så fulgte et langvarig og komplisert politisk sjakkspill mellom kong og hans reaksjonære hoffkretser på den ene side og Subasitsj-regjeringen på den annen. Peter ville selv lede sitt lands utvikling og hevdet at kroatene Subasitsj ikke var noen fullgod representant for det jugoslaviske folket. Han gav ham også avskjed stikk i strid med all konstitusjonell praksis. Ellers var kongen hovedsakelig opptatt med å få utpekt et regentskap som passet hans planer. Sluttlig gav han dog etter og undertegnet overenskomsten mellom marskalk Tito og statsminister Subasitsj. Det var i slutten av januar i år. Jaltakonferansen hugget så over de gordiske knuter som var igjen med sine bestemmelser: "Angående Jugoslavia er vi blitt enige om å oppfordre Tito og Subasitsj til straks å sette sin overenskomst i kraft og danne en ny regjering. Vi bestemmer også at den nye regjering så snart den er dannet skal erklære: at den antifascistiske nasjonale frigjøringsforsamling - Avna - skal utvides til å omfatte medlemmer i det siste Jugoslaviske parlament, som ikke har kompromittert seg og denne et organ under navnet provisorisk parlament..."

Eksilregjeringen reiste straks til Beograd. Det er ikke uten videre bare av det gode at stormaktene blander seg inn i småstatenes indre forhold. I allfall står og faller alt med de stores gode vilje. Men Jaltakonferansens bestemmelser synes å være et heldig kompromiss mellom motstandsbevegelsens og de konstitusjonelle organers krav. Jugoslaverna hadde kanskje ikke selv funnet fram til denne løsningen uten meget urolig spill av tid og krefter. I disse dager er også problemet med regentskap for kong Peter løst. (Peter skal ikke vende tilbake før spørsmålet om hans krone er avgjort.) Kongen har godkjent det oppnevnte regentskap og Subasitsj vil som følge herav tre tilbake. Hvem blir landets nye statsminister?

Nazistene på ferde igjen!

Nazistene har hittil ikke prøvd å kalle inn gutter til A.T. I år. Nederlaget ifjor frister vel ikke til gjentagelse. Isteden har de konsentrert angrepene om jentene, som de håper det vil være lettere å føre bak lyset.

Fienden tar feil som han pleier. -

Han tenker vel at en og annen jente vil si til seg selv: "Jeg kan da godt møte fram til sesjon iallfall. Hvorfor ta opp kampen for det er nødvendig. Kanhende er krigen også slutt innen jeg blir kalt ut til tjeneste." - Sier en jente noe slik, vil mange andre snart si det samme, tror fienden. Han glemmer at hjemmefrontens gutter og jenter har høstet endel erfaringer i disse årene som er gått, ikke minst når det gjelder AT. De har lært at det ikke lønner seg å gi det minste etter til å begynne med, - da blir fienden bare mer pågående. De vet at de er best tjent med å ta opp kampen med en gang. Jentene i distriktet blir kalt inn til sesjon samtidig. Ingen møter. Det er ikke noe farlig å la være fordi det er så mange av "hjemmesitterne". Politiet kan ikke overkomme å hente en brokdel av dem. Men hun som går på sesjon, står alene den dagen hun får ordre om å møte til tjeneste. Herne er det tøft for politiet å ta med seg med makt.

Fienden tror kanskje at en og annen jente vil tenke som så: "Jeg vil ikke at far eller mor skal settes i fengsel for min skyld. Det er saken ikke verdt. Jeg møter opp så nødig jeg vil." - Men hittil er ytterst få foreldre - hvis da overhodet noen - blitt arrestert fordi deres gutt eller jente ikke har villet ha noe med Arbeidstjenesten å gjøre. - Dette kan selvfølgelig forandre seg. Vi har ingen garantier for at fienden ikke vil gå til mer omfattende arrestasjoner enn hittil av fedre eller mødre. Men hva betyr i tilfelle dette? Tyskerne er idag hardt presset; de må åpenbart kalkulere rent militært; de vil neppe støtte opp om Quislings ville nazifiseringsforsøk, hvis det ikke tjener deres egne mer kortsiktige "militære" planer. Setter de så meget inn på gjennomføringen av AT at de arresterer foreldre i fleng, kan dette ikke bety annet enn at de har tenkt å bruke jentene som gissler i en gitt situasjon eller som lotter eller sykepleiersker i tilfelle av krigshandlinger herhjemme.

Fienden glemmer først og fremst at alle nordmenn idag følger hjemmefrontledelsens paroler uten hensyn til konsekvensene. For ledelsen er jentene en del av våre hjemmehær; de må ikke falle i motstanderens hender. Det er livsfarlig; det kan bety at de kommer med i krigen mot sitt land. Ledelsens oppgave er å føre kampen til ende med minst mulige tap. Den vet at det kan koste å sabotere AT, at noen foreldre kan bli arrestert. Men tenker man på litt lengre sikt og ser man fronten som et samlet hele, kan det ikke være tvil om at det koster minst - både for jentene og for landet - å ta ondt ved roten.

Husk H.L.s parole: Ingen møter til sesjon, Ingen møter til tjeneste!

- o -

Fra H.L.

I år våger ikke makthaverne å innkalle til sesjon for mannlig AT, da de er klar over at guttene ikke vil møte. Isteden har de sendt ut spørreskjemaer til de enkelte AT-gutter. AT-ledelsen håper på denne måten å få samlet opplysninger som de eller skaffer seg ved sesjon. Ingen må la seg narre av den uskyldige form spørsmålene har. Opplysningene skal danne grunnlaget for innkalling til tjeneste senere på våren.

Husk ordren fra H.L.: AT er boikottet.

Spørreskjemaene skal ikke besvares.

- o -

Vellykket angrep.

Under bombeangrepet på Framnes mek. verk. 1. mars ble flytedokken rammet av en bombe i det ene hjørnet. En 6000-tonner ble også senket.

UKEN SOM GIKK (8. - 14. mars)

Over Rhinen. Temmelig overraskende kom meldingen om at den amerikanske 1. armé var gått over Rhinen alt onsdag 7. mars ved Remagen, mellom Koblenz og Bonn. Både stedet og tidspunktet var egnet til å forbause og forklaringen kan neppe være noen annen enn den at amerikanerne her raskt og resolutt har utnyttet en tilfeldig, uventet chance som bød seg, idet tyskerne ikke klarte å få sprengt den store jernbanebrua ved Remagen for amerikanske tropper nådde over til østbredden og fikk kuttet ledningene. Det er nemlig lite sannsynlig at de allierte hadde planlagt noen overgang akkurat i dette område, hvor det ikke byr seg særlig gunstige muligheter for operasjoner av større format i første omgang, og all sannsynlighet taler for at hvis de skulle ha brakt fram brumateriell osv. for overgang, ville det ha krevd atskillig mer tid.

Om overgangen i første rekke beror på en tilfeldighet, betyr det ikke at den ikke kan komme til å få stor betydning. Bare den omstendighet at de allierte har fått fast for - og det så og si gratis - på østbredden av Rhinen, betyr en stor fordel, idet bruhodet trekker til seg og binder tyske styrker, og det er viktig for den angripende part å kunne støte fram over et så vidt område som mulig. Foreløpig er tiden vesentlig gått med til å befeste og utvide bruhodet og trekke over så store styrker som mulig; amerikanerne behersker nå et område ca. 20 km bredt og 10 km dypt og har fått over flere divisjoner infanteri, tungt artilleri og tanks, slik at det neppe er noen fare for at tyskerne kan kaste dem ut igjen; en ny pontongbru er også bygd ved siden av jernbanebrua.

Hvordan situasjonen videre blir utnyttet når tiden til større operasjoner fra bruhodet er inne, m.a.o. hvordan den tilfeldige chance vil bli føyd inn i de alliertes planer for slaget om Rhinen, er det ennå for tidlig å uttale seg om. Det mest nærliggende synes å være å støte nordover parallelt med Rhinens løp i retning av Köln for dermed å støtte (eventuelt overflødiggjøre en del av) overgangene over elva, som man må anta er planlagt i dette avsnitt som et ledd i omfatningen av Ruhr. Det kan også tenkes et stot sørover langs Rhinen, for (i samarbeid med 3. armé som står langs Mosel og ved Saar, 7. armé og 1. franske armé i det nordlige Alsace) å gjennomføre en omfatning av de tyske styrker i Pfalz og Saar-området; senere kan det tenkes operasjoner mot industrisentra som Mainz, Frankfurt a.M. og Mannheim. Noen framstöt på større dyp østover er mindre sannsynlig, da terrenget i det fjellendte Westerwald og Sauerland ikke er særlig egnet for offensive operasjoner i stort format. I alle tilfeller betyr bruhodet et fare- og usikkerhetsmoment for tyskerne da de ikke kan neglisjere det, og nødvendigheten av å dirigere reserver dit har sikkert på mange måter brakt forstyrrelser i deres oppmarsj og angreperinger på østsiden av Rhinen for å møte de kommende allierte hovedstöt.

Nordflanken i forgrunnen. Alt tyder på at disse stöt først og fremst vil bli satt inn mellom Köln og Ruhr og ganske særlig mellom Ruhr og den nederlandske grense. Som vi tidligere ved flere leiligheter har fremholdt, byr det seg her - på sletten i Westfalen og Hannover - muligheter for bevegelseskrig med mekaniserte styrker i stort format, og samtidig kan Tysklands store våpensmle Ruhr-området utflankeres og omklamres.

Av ting som tyder på at betydelige operasjoner er nær forestående i dette avsnitt, er det intense luftbombardement i den siste tid av de tyske jernbaneknutepunkter bak fronten (se nedenfor), hissige artilleriduell over Rhinen og sterk patruljevirkosomhet. Allierte frontkorrespondenter melder også at området vest for Rhinen i dette område er fullstendig fullpakket med allierte tropestyrker og materiell, i en målestokk som sanner sidestykke siden oppladningen foran gjennombruddet i Normandie ifjor sommer. Et bilde av disse operasjoners format gir det at de allierte vil trenge 20-30 bruer over Rhinen for å kunne utvikle sine styrker på til-

strekkelig bred front. Det er også en kjennegjening av interesse at den engelske 2. armé som står i avsnittet nord for Ruhr, er praktisk talt inakt og utvilt, idet den ikke var særlig engasjert i slaget vest for Rhinen (den holdt Venloo-Roermond-sektoren). Meget tyder derfor på at det er den Montgomery har utsett til å bære hovedtyngden under gjennombruddsoperasjonen. Den kan settes i gang når som helst. - De allierte holdt nå foruten bruhodet ved Remagen på Rhinens østbredd hele elvas vestbredd fra Nijmegen i nord til Koblenz i sør, (også Bonn er tatt) og har dermed en frontbredde som må anses tilstrekkelig for en storoffensiv. Man må også med glede innregistrere at en helt ny amerikansk armé er satt inn i vest, den 15. under general Gerold, som er marsjert opp mellom 1. og 3. armé, d.v.s. i Köln-Koblenz-sektoren hvor de allierte har stående i million mann.

Av de øvrige avsnitt på vestfronten er det bare 3. armés ved Mosel som har synderlig interesse i øyeblikket. Den har støtt fram til Rhinen ved Koblenz og behersker hele nordbredden av Mosel bortsett fra en strekning på 15 km, og har innsluttet tyske styrker som anslås til 23 000 menn; alene tirsdag ble det tatt 6500 mann til fange her. I alt er det tatt 185 000 mann til fange i vest siden nyttår, en ganske betydelig arelatning av de tyske styrker, særlig når man legger til tallet på drepte og sårede.

Østfronten. Russerne har fjernet de siste faremomenter for Sjukovs nordflanke ved ukens operasjoner i Pommern og Vest-Preussen. Bortsett fra ubetydelige tyske motstandsreder, bl.a. i Kolberg, holder de nå hele kyststrekningen, ca. 250 km, mellom Stettiner Haff og Danzigbukta. Bl.a. er Stolp, Schlawa og Rügenwalde erobret; russiske styrker trenger ing i Stettins ytre forsvarsverker og har isolert de viktige havnebyer i øst Danzig og Gdynia; her kjempes alt i forstedene.

På midtavsnittet har russerne løftet på sløret som har hvilt over operasjonene i den senere tid ved den 12. mars å melde om erobringen av Küstrin, den viktige festningsby ved Wartes utløp i Oder, 80 km fra Berlin. Der med står russerne langs den næsten rett nord-sørgående Oder-Neisse-linje fra Østersjøen til Sudetene, befridd for enhver flanketrussel, og skulle ha meget gunstige utgangstillinger for den avgjørende offensiv mot det sentrale Tyskland. Også den skulle nå være nær forstående, og vil sikkert bli synkronisert med de vestalliertes overgang over Rhinen. Oppmarsjen på sentralavsnittet skulle være avsluttet, styrkene på sørløya under Konjev har hatt et par ukers pause for hvile og omgruppering, og etterat de tyske styrker i Pommern og Vest-Preussen praktisk talt er likvidert, skulle betydelige troppekontingenter kunne frigjøres for andre operasjoner i nord.

Festningen Sirtyskland? I denne prokære, ja desperate situasjon holder tyskerne i gang en bisarr offensiv i Ungarn, sør for Balaton-sjøen, en offensiv som koster dem meget store tap og som tilsynelatende ikke kan ha noen fornuftig strategisk hensikt. Den eneste rasjonelle begrunnelse for denne som for flere andre merkelige disposisjoner er at den tyske ledelse all har oppgitt håpet om særlig lenge å kunne holde det sentrale og vestlige Tyskland, og gjør seg rede til en siste kamp i den mellom-europøiske fjell-bastion som utgjøres av Alpe, Schwarzwald, Schwäbische og Fränkische Alb, Erzgebirge, Sudetene og Vestkarpatene. Med forsyninger fra det bayerske jordbruke og industrien i Tsjekkoslovakia og Østerrike, foruten fra vældige lagre som skal være lagt opp, skulle da de tyske elitestyrker oppe i fjellene, i utligningelige og til dels vel befestede stillinger føre en langt uttrukket geriljakrig, i håp om å gjøre de allierte så krigstrette at de til slutt tross alt ble tilbøyelige til visse kompromisser.

Sett i lyset av en slik plan får det aktive forsvar av stillingene i Ungarn en viss mening, likeså det håndhekkede forsvar i Italia som binder 27 tyske divisjoner og hvis hensikt der skulle være å holde de allierte lengst mulig vekk fra Alpene, hvor festningsarbeider er i gang, og så lenge som mulig utnytte den norditalienske rustningsindustri. Da forstår man også at tyskerne under den mest kritiske periode av den russiske vinteroffensiv dirigerte reserver til den ungarske front. For hvis rikets sentrum skal være Berchtesgaden, blir det viktigere å holde Wien enn Berlin.

som en engelsk kommentator nylig uttrykte det.

Det gjenstår imidlertid å se hvor effektiv en motstand av denne art kan bli. At den kan tvinge de allierte til kompromissløsninger, er utelukket, og viser bare hvor lite tyskerne har skjunt av sine motstanderes psykologi. En gerilja i fjellene kan naturligvis bli brysom og trekke noe ut, men det er et stort spørsmål hvor lenge den kan holdes gående når styrkene er avskåret fra de store råstoff- og industri-sentra.

Det fjerde Østen. På Iwojima går de harde kamper mot sin slutt; de siste par tusen japanerne er trøst sammen på et smalt område på nordspissen av øya, og amerikanerne er gått i land på to andre, mindre øyer uten å møte motstand. - På Luzon fortsetter amerikanerne å gå fram, og de har gjort landgang på Filippinenes nest største øy, Mindanao, og rykker inn over i landet. - I Burma kjempes det fra hus til hus i Mandalay, hvor den japanske motstand holder på å bryte sammen; britene holder over halvparten av byen, som er helt avskåret idet Lashio i øst og Melikita i sør er tatt.

Krigen i luften: Den all. luftoffensiv utvikler seg i et stadig stigende tempo, angrepene hyppighet øker og bombelastene stiger. Denne uken er det nye rekorder på alle fronter. Under dagangrep mot Essen og Dortmund har RAF kastet bombelaster på 4500 og 5000 tonn. All. fly fra Italia kastet under et angrep mot Wienområdet 1700 tonn bomber, og i 22 netter på rad har britenes Mosquitoes bragt sirene til å ule i Berlin. I Østen har amerikanske superfestninger øst ut over 5000 tonn brannbomber over Japans 3 største byer og med et slag stillt den japanske sivilbefolkning overfor krigens alvorlige problemer. Herredømme i luften er de alliertes på alle fronter.

Det var 1000 Lancaster- og Halifax bombefly eskortert av 200 jagere som søndag gjennomførte krigens største dagangrep mot Essen. En "master bomber" ledet og kontrollerte angrepet, som ble foretatt ved instrumentsiktning gjennom et tykt skydekke. Men etterhvert som bombingene - som varte 1/2 time - skred fram, ble skyene løftet opp av varmen fra de store branner i målområdet. Den 4500 tonn store bombevekt bestående av bare høyeksplosiver var først og fremst rettet mot Essens skiffetoner, som normalt har en kapasitet på 10.000 jernbanevogner pr. døgn. Krupps verker (75.000 arbeidere i 1942) ble også angrepet, da rekognoseringer hadde vist at flere fabrikker var gjenopført etter tidligere angrep. Byens stasjonsområder karakteriseres nå som skrothauger. Essen som før var en av Tysklands best forsvarte byer, lå nå uten Luftwaffes beskyttelse; tyskernes flak var også meget svakt. - Dette angrep sammen med to andre masseangrep (mot Dortmund og Barmen) mot kommunikasjonsmål i Ruhr's hjerte innenfor en trekant med 25 km. avstand mellom hjørnene, må sannsynligvis sees som opptakten til Montgomerys Rhin-overgang. Siden de all. s offensiv i vest begynte (22. feb.) har anglo-amerikanerne kastet 80.000 tonn bomber mot trafikkmål i Tyskland. I Ruhr, i et område på 1000 km² er hver eneste fabrikk ødelagt eller skadet, mens 85% av Bochum, 46% av Dortmund og 65% av Düsseldorf ligger i grus.

Luftwaffes svakhet kom i denne uken best til syne ved Remagen. Det burde vært all grunn for de tyske flygere til å gå offensivt til verks, men Görings spredte og svake tiltak for å stoppe amerikanernes nye farlige trussel mot das Reich viser tydelig at nazistene ikke engang disponerer tilstrekkelige flystyrker for lokale operasjoner. Tirsdag mistet Luftwaffe 41 maskiner av 100 som var oppe over hele vestfronten.

Da anglo-amerikanske luftvåpenstøtte av russernes operasjoner er ytterligere øket. Torsdag kastet 8. am. luftstyrke 500.000 brannbomber mot Dessau, et viktige distribusjonssentrum for østfronten; amerikanerne bombarderte mandag Schweinfurt (56 km n.f. Stettin) med 3000 250 kg. bomber, etter at rekognoseringfly hadde rapportert usedvanlig stor aktivitet i denne by o.s.v. Den tyske radiokomentator Michaels bekreftet forleden dag resultatene av de vestallierte flygeres støtte til russerne, da han beskrev hvordan es de tyske troppedisposisjoner i Schlesia ble forsinket av de all. luftangrep. "De kullkastet alle våre planer, og som en stormvind var fronten trengt fram til oss", sa den tyske kronikør fra Görnitz.

Idag er Japans 3 største byer flammande vitnesbyrd om luftkrigens stigende tempo også på dette krigsteater. Fredag kastet 300 Superfortresses

fra Marianerne 1000 tonn brannbomber mot Tokio og bl.a. ble byens administrasjon ødelagt. Søndag kastet amerikanerne et drøyt hundre angrep mot Nagoya - med 200 tonn brannbomber - og en stor del av Japans viktigste rustningsindustri ble flammes rov. Tirsdag var Osaka målet for et j. lek sterkt angrep. Også her ble store industriområder satt i brann. De amerikanske flyangrep fra Marianerne, som begynte i slutten av nov. 1944 i beskjedne målestokk, 15-20 "B29" i hvert angrep, er nå en virkelig trussel mot det japanske moderland. Japan bombes nå i "europaisk" målestokk, og sjefen for 20. am. luftstyrke, brigadegeneral Horstad (norsk avstammning), uttalte lørdag at snart ville 1000 superfestninger være disponible for angrep mot Østens herrefolk.

Ukens viktigste flyangrep. Mars. 8. 1250 tunge br. b. kaster om natten 500 000 brannbomber mot Dessau, 1350 am. b. + 300 j. bomber 6 bensolfabrikker og 1 oljeraff. i Gelsenkirchen-Dortmund-området og j. knutepunkter i Ruhr. I Ungarn bomber tunge am. b. fra Italia jernbanemål foran Tolbuchins og Malinowskis front. Rakettførende Beaufighters fra Coastal Command setter i brann 3 handelsskip og 1 eskortefartøy i Midgulen-fjorden på Vestlandet. Mars. 9. RAF, b. mot Kassel og ubåtverfter i Hamburg om natten. 1000 tunge am. b. + 400 j. bomber Henschel tankfabrikker i Kassel og ubåtfabrikk i Frankfurt a.M. og skiffetoner i Osnabrück, Münster og Rheine. Spjetteskorterte Lancasters retter kraftig angrep mot 2 bensolfabrikker i Deteln i Ruhr. 1000 all. j. holder luften "ren" over den all. bruovergang ved Remagen. 300 Superfortresses kaster 1000 tonn brannbomber mot Tokio. Mars 10. 1350 am. b. + 500 j. bomber j. b. mål i Dortmund, Soest og Paderborn. Br. b. mot oljemål i Ruhr. Coastal Command setter i brann 1 tysk skip i Skagerak. Russ. fly senker 3 troppeskiper og 3 eskortefartøyer i Østersjøen. Mars 11. 1000 br. b. + 200 j. rekordangrep mot Essen, 4500 tonn, 3 fly savnes. 1200 tunge am. b. + 750 j. angriper oljeraff. og ubåtverfter i Bremen, Hamburg og Kiel. Fra Italia j. b. mål mellom Klagenfurt og Linz bombard. 300 B29 kaster 2000 tonn brannbomber mot Nagoya. Br. b. minelegger Oslofjorden. Mars 12. Under krigens største dagangrep kaster 1000 tunge br. b. 5000 tonn bomber mot Dortmund. 1350 am. b. + 750 j. angriper Schweinfurt. 800 fly fra taktiske styrker bomber tyske forbindelseslinjer bak Mosel og Remagenbruhodet. Fly fra Italia kaster 1600 tonn mot oljemål ved Wien og angriper Brennerlinjen. Mars 13. Kraftig br. angrep mot Barmen. Fra Italia bomber all. fly Regensburg, Wiener Neustadt og trafikkmål i Ungarn. Store styrker B29 mot Osaka. Mars 14. RAF nattbombere angriper 2 bensolfabrikker i Gelsenkirchen. 1250 tunge eskorterte am. b. bomber tankfabrikker, oljeraff. og sambandslinjer i N. og V.-Tyskland og havnen i Ijmuiden.

ly pen seir i transportslaget.

I siste nr. omtalte vi hvorledes tyskerne ble forhindret i å losse sine lokomotiver i Moss, da både kjempekranen ved Akers flak. var ødelagt (ved sabotasje i høst) og marinenes store flytekran var sunket av RAF under det vellykkede angrep på Hortens havn. I forrige uke slopte tyskerne en flytekran opp fra Sandefjord, men natt til lørdag ble kranen senket på havnen i Moss. Den tyske 9000 tonner "Pommern" har nå vendt nesen hjem med sine 6 store lokomotiver ombord.

Radioapparatene som tyskerne ikke fikk.

Hjemestyrkenes sprengning av radiolageret i Dronningensgt. 10/12 5. mars viser seg å være helt vellykket, og tyskerne som nettopp skulle sende apparatene til Tyskland, stod igjen med tomme hender. Da brannmannskapet kom til, stod hele lagret i lys lue, og vinduene var blåst ut. Gjennom taket var det sprøtt hull opp til 2. etasje, der søvle eksportfirmaet "Oversjøisk Transitt A/S" hadde sine kontorer. Firmaets papirer og blikker må være blitt fullstendig ødelagt, da kontorene bortsett fra ekspedisjonen er fullstendig utbrant. - Ødelagelsen av lagrene var et følelig tap for tyskerne som ligger under en katastrofal mangel på finere mekaniske instrumenter.

Overlege Sathres, advokatene Gjerdrum og Wisles og direktør Sundbyes etterlatte er nå blitt ribbet for alt av Gestapo og deres la-

kefer fra Kronprinsensgt. Ikke bare leilighetene og møblene er tatt fra dem, men alt innholdet er ødelagt.

Nye fangetransporter? Etter anslagsvisningen natt 17/23. feb. var Østfronten sperret helt til 7. mars. De kom "Isar" alene inn på havna med mineveipere foran seg. Neste dag gikk båten ut igjen med tropper og materiel, men returnerte alt dagen etter. Den var blitt bombet ved Färder og hadde først gått inn til Moss, hvor den satte i land de soldater som var uskadd samt noen lettere sårede. Det viste seg at skipet hadde ombord ca. 25 norske fanger. Disse var plassert i Luke 1 i baugen, mens bombene kom i 4. og 5. Luke akterut. Man går ut fra at de norske fangene, som sannsynligvis alle er uskadd, ble satt i land i Moss. - o -

De konkrete oppgavene.

Den allierte overkommando melder: Lokalkjennskap: Det er meget viktig at alle kjenner nøye til sine omgivelser. Allierte styrker vil stadig trenge opplysninger av kjentfolk. Det er meget viktig at opplysningene er nøyaktige, og at velvisere er helt sikre på veien såvel om natten som om dagen. Brannvern og førstehjelp: Med tyskernes fulle samtykke har deres sivile luftvernorganisasjoner. Kontroller at alle de redskaper dere har, er i orden, og vær klar til å hjelpe de væpnede organisasjoner. I kampområdet er det stor fare for branner. Forsikr deg om at alle kar og bøtter er fylt med vann, og at alle redskaper er for hånden, og at alle vet hvor de kan finne dem. Førstehjelp er også meget viktig. Alle skulle være i stand til å gi seg selv eller sine kamerater førstehjelp i tilfelle av et uheld eller om noen blir såret. Hvis forholdene tillater det, burde også førstehjelporganisasjoner dannes. Frisk opp alle dine kunnskaper om førstehjelp. Man burde samle sammen, eller i verste fall vite hvor man kan få tak i førstehjelpsmidler. Den hjelpen du kan gi til allierte soldater som blir såret i nærheten av ditt hus, kan redde livet deres. - o -

Medisinaldirektør Karl Evang

talte i London-radion 9. mars. Den tyske deportasjon av folket i Nord-Norge antok former som var ukjente selv i tysk krigføring, sa han. I de tyske områder som er rømet, har tyskerne ikke rørt sykehuser og andre helseinstitusjoner. Men i Finnmark ble alt brant eller sprengt i luften. Tyskerne forstod at det ikke var mulig å jage alle med seg. Deres mål var å skape et luegenmannsland hvor intet levende kunne oppholde seg. Alle som ble igjen skulle gå til grunne i polarmatten. Derfor ble alle som kunne yte andre hjelp og støtte bortført, bl.a. såog si hver eneste læge, sykesøster og jordmor.

De norske myndigheter ble stilt overfor vanskelige oppgaver. Forsyninger var alt sendt til det frigjorte Norge. Med forsyninger mente han medisinske forsyninger, men alle forsyninger ble sendt og fordelt etter de samme prinsipper. Det medisinske personell utenfor arbeidet godt sammen med de få som var blitt tilbake. Hvert eneste sykehus i det fri Finnmark er brant. Nå er det opprettet 4 mindre sykehus på forskjellige steder. Disse sykehusene er for sivile; utstyret er temmelig primitivt, men man disponerte tilstrekkelig mange senger.

Medisinaldirektørens representant kom til Finnmark i nov. og han har nå rapportert at man har fått kontroll over den ondartede difteriepandemien som herjet i begynnelsen. Likest har man ved hjelp av moderne legemidler fått bakt med dysenterien som tyskerne hadde infisert folket der oppe med. Skabb og lus blir hurtig utryddet med de moderne legemidler.

De medisinske tilførsler går av det som er stilt til rådighet av Civil Affairs. Det er slike forsyninger som er beregnet på den tid krigshandlingene enn pågår. Når nazilivene frøestiller dette som den eneste og derfor utilstrekkelige hjelp er det galt. Det man får av Civil Affairs er det absolutte minimum. Det står den norske regjering fritt å sende hær den har lagt opp på egen hånd, og dette er også blitt gjort.

Medisinaldirektøren sluttet med en alvorlig appell til læger, sykesøstre og jordmødre om å gjøre alt for å bli på post hvis tyskerne fortsetter den vanvittige deporteringen. - o -

"De russiske holdninger velter fram"

Pressen verden over har i de siste måneder flømet over av kommentarer til Storbritannias politikk i Hellas; debatten om den belgiske krisen har fylt spaltene, Polen-konflikten har vært et stadig tilbakevendende tema o.s.v. Bare de russisk-besatte områder, de tidligere tyske vasallstater Romania, Bulgaria og Ungarn har gitt enefattige journalister lite stoff. Tilsynelatende hender det lite eller intet der. Verden får iallfall ikke ordentlig greie på hva som skjer. Russerne ser nemlig ikke med blide øyne på de utenlandske korrespondentene i disse landene, - hva det enn måtte bety.

Det betyr iallfall ikke at Sovjetunionen går drastisk tilverks for å bolsjevisere de besejrede nasjoner. Å dømme etter de sparsomme opplysninger som siver ut, blander ikke russerne seg gjerne i de okkuperte landenes innenrikspolitiske forhold. Det virker som de mener det alvorlig når de presiserer som sitt utenrikspolitiske hovedsynspunkt ikke å legge seg opp i andre staters indre styre. Dette standpunkt bygger naturligvis også på rasjonelle og praktiske overveielser. Sovjetunionen har idag en slik good will i verden at det ville være dumt å risikere å ødelegge den ved en for hardhendt internasjonal framferd.

Men selvfølgelig er Stalin interessert i at andre land - kanskje særlig de sør- og østeuropiske statene - fører en russisk-vennlig politikk. Ledelsen kunne velge to veier for å nå dette mål: 1) den kunne innsette kommunistiske regjeringer i de okkuperte landene, eller 2) prøve å vinne dem for seg uten direkte påtrykk. - Akse-vasallene er ikke blitt behandlet helt likt - russisk utenrikspolitikk er alltid eksperimentell og empirisk -, men stort sett ser det ut til at Sovjetunionen hittil iallfall har valgt å prøve det siste alternativ.

Komintern ser ut til å være død - ikke bare på papiret. Russernes holdning på den internasjonale fagkongress i London nylig synes å tyde på at de ikke bare er utslag av en tilfeldig politisk tilpassning at de har gitt den kommunistiske internasjonale på båten. Det virker som om de kommunistiske partiene rundt om i Europa stikker ut sin kurs noenlunde selvstendig, uten altfor strenge direktiver fra Komintern sett fra disse partiers svinget i nasjonal retning, og ingen har rett til å påstå at dette bare er en forbigående taktisk manøvre. Kursendringen stemmer også overens med Russlands egen svingning fra trotskijistisk verdens-revolusjonisme til stalinsk nasjonalisme. - Hvis landet vil sikre seg en internasjonal, solid støtte, vil det trolig bygge ikke på Komintern, men på panslavismen på en gjenoppliving av den panslavistiske tanke om samhørigheten mellom alle slaviske folk. Det er ikke umulig at russerne vil spille på disse strengene; men foreløpig lyder panslavismens korbare bare som dempet musikk i bakgrunnen.

Allt dette betyr selvfølgelig ikke at russerne intet foretar seg i de besejrede land. Først og fremst har de militære hensyn å ta; krigen er en nå ikke slutt. Dernest fører de en politikk i tråd med Jalta-konferansens bestemmelser. De 3 stormakter er blitt enige om en samordnet politikk "for å hjelpe de folk i Europa som er befridd fra det nazistiske Tysklands herredømme og folkene i de tidligere aksedrabant-stater til å løse sine påtrengende politiske og økonomiske problemer med demokratiske midler." En av oppgavene blir "å danne foreløpige myndigheter som er representert av alle demokratiske elementer i befolkningen, og som lover å innsette så snart som mulig og gjennom fri valg danne regjeringer som svarer til folkets vilje."

Russerne har gitt de besejrede stater harde, men ikke urimelige våpenstillstandsvilkår. Disse vilkår i seg selv har ikke bragt statenes selvstendighet i fare, og russerne har ikke satt seg ut over bestemmelsene, men stort sett opptrådt ytterst korrekt og lagt an på å skaffe seg goodwill. Bare overfor samarbeidsmennene har de gått strengt til verks, og i overensstemmelse med Jaltakommunikatet har de erklært at nazismen og fascismen skal tilintetgjøres. Men heller ikke på dette området har de overalt gått fram med samme strenghet og konsekvens. I Finland - som jo ikke er okkupert - var det først Paasikivis og Vuoris taler nylig som fikk Tanner og andre framstående representanter for krigspolitikken til å trekke seg til-

bake fra det offentlige liv. Det er heller ikke klart om disse henvendelser og oppfordringer er uttrykk for en helt nødvendig utenrikspolitisk tilpassning eller bare er et internt - og meget naturlig - oppgjør med den politikk som kjørte landet i grøften. Selvom Sovjetunionen forholder seg taus, virker den dog selvfølgelig i kraft av sitt eget nærvær, og Jaltakonferansens bestemmelser henger som et truende, men rettferdig, sværd over de halvfasister som vil ture fram som før.

Intet synes imidlertid å tyde på at det valg som finner sted i Finland lørdag og søndag, ikke er noe fritt valg.

På Balkan er det særlig begivenhetene i Romania som har tiltrukket seg utenverdenenes oppmerksomhet. Romania, som under krigen har hatt et totalitært styre under ledelse av Hitlers håndgangne mann, general Antonescu, gikk med i krigen mot Russland hovedsakelig for å sikre seg Besarabia. Dette området, som russerne hadde hatt siden 1812, besatte rumenerne i 1918 da Russland lå maktesløst under borgerkrigene. Russerne anerkjente aldri aneksjonen og i juni 1940 tok de landet igjen. Så var det atter rumenernes tur en stakket stund. Idag må Besarabia betraktes som russisk-okkupert distrikt, mens resten av Romania er medkrigførende på den ungarske krigskueplass.

Landet har selvfølgelig økonomiske vansker å stri med, bl.a. skal det betale skadeserstatninger (for en stor del i olje) av temmelig skrupne resurser. Men russerne er ikke kommet som noen gresshoppe-sverm. Såvidt vites har ingen plyndring funnet sted. Det er også symptomatisk at skolevesenet fungerer forholdsvis fritt.

Bare fasister og quislinger har det gått hardt ut over; men det synes som om befolkningen har billiget denne framgangsmåte. Og da store deler av de ledende rumenske kretser ikke bare er anti-kommunistiske, men også temmelig diktatorisk anstrøkne, har det vært nødvendig med en opprensning innen statsapparatet. Dette oppgjør har imidlertid hittil vært av temmelig begrenset omfang.

Det er meget vanskelig å avgjøre hvor representative de regjeringer har vært, som landet har hatt siden kapitulasjonen. Og ennå vanskeligere er det å kommentere regjeringens krisen for 14 dager siden da man bare har russiske opplysninger å holde seg til. Under krisen ble den sittende Radescu-regjeringens kritikkart temmelig skarpt i Moskvaradioen. Det heter bl.a.: "Antonescu beryktede lover har ikke gitt general Radescu noen ro; han arbeider planmessig på en antidemokratisk omveltning. Han samarbeider åpent med agenter betalt av tyskerne, og i umiddelbar nærhet av den røde arméer det oppstått en uholdbar situasjon. Men det rumenske folket har som en mann reist seg mot Radescu og til forsvar for demokratiet. - - - - - Dr. Groza, den nye regjeringssjefen, er en framstående demokrat. Han er landbrukskoalisjonens leder. Dr. Groza har sammen med de øvrige demokratiske politikere protestert hos Kongen mot Radescus reaksjonære handlinger, som hadde til hensikt å styrte landet ut i borgerkrig. - - - - - Nå, da regjeringens krisen i Romania er løst i demokratisk ånd, venter man en innenrikspolitisk konsolidering i landet. Det rumenske folket venter av den nye regjeringen at landets demokratiske utvikling blir garantert. Romanias oppgave er å vinne de alliertes tillit. Dette kan bare skje hvis regjeringen uskadeliggjør alle profascistiske elementer, alle som prøver å sabotere gjennomføringen av våpenstillstandsvilkårene..."

Det er ingen grunn til å tvile på riktigheten av disse opplysninger, likeså litt som det er noen grunn til å tvile på russernes gode vilje i utenrikspolitiske forhold. Dog kunne man ønske at litt av mørkleggingen i Romania, Bulgaria og Ungarn ble opphevet.

Nye fangetransporter?

Etter minegjøringen rett til 25. feb. var Oslofjorden sperret helt til 1. mars. Da kom "Isar" alene inn på havna med minesvepere foran seg. Neste dag gikk båten ut igjen lastet med tropper og materiell, men returnerte alt dagen etter. Den var blitt bombet ute ved Färder og hadde først gått inn til Moss, hvor den satte land de soldater som var usåret samt noen lettere sårete. - Det viste seg også at skipet hadde ombord ca. 25 norske fanger. Disse var plassert i Luke I i baugen, mens bombene kom i 4 og 5-luken akter-

ut. Man går ut fra at de norske fangene, som sannsynligvis alle er uskaddt ble satt i land i Moss.

"----- de drepte våre menn."

Freitag 16. feb. kom en tysk patrulje til Singås og hentet lærer Ole Kvernørd og gårdbruker Ingar Treøien. De ble erklært arrestert, og fikk beskjed om å klå på seg og følge med. Fangene ble ført ned til veien, hvor en eksekusjonspeletong stod oppstilt, og de to ble skutt ned uten et ord til forklaring.

Flyalarm! !! Engelske fly kommer summende inn over byen. De skal yte sitt bidrag til transportslaget i og utenfor Norge, minelegge fjorden, angripe militæranlegg, bombe fiendtlig skipsfart. Er det norske flygere, kjentmenn ombord? Ikke umulig. Norske piloter og observatører er med på kanskje størsteparten av disse toktene. Og i Coastal Command f. eks. - Kystkommandoen av Royal Air Force - som har til oppgave å vokte over korvoirutene, på jakt etter fiendens skip, ubåter og fly, er det en norsk squadron. Den omfatter to "flights", en flight med Catalina flybåter og en med Mosquito-bombere. Disse Coastal Command-flygerne har stadig kontakt med Norske-kysten. Georg Werner-Hansen skriver om dem i Norsk Tidend "Mange av våre flygere kjenner kysten vår godt, nå etter årelang tjeneste i denne squadron. Mange har sine egne opplevelser - en fortalte om en kone som alltid pleide å vinke fra et lite hjem ute i skjærgården, en annen hadde lagt merke til en sprog hest som stadig gjorde noen kast når flygerne passerte. Og ekstra opplevelser kan de flygere ha, som selv har sitt hjem på kysten etsted. En kom tilbake en dag og fortalte med vemodig glede at han hadde sett mor og bror på tunet, da de passerte, og en annen kom ganske fornøyd tilbake: Det er da bra med levemåten hjemme hos meg nå iallfall, sa han. Jeg så mange sildetønner på brygga hos'n far idag! -

Og ofte vinkes det til flygerne fra en fiskebåt ute i skjærgården, - det er som en kjær hilsen: derhjemme fra."

En hilsen denne veien også - hvis den når dere - norske flygere!

Den svenske luftvernflot mot allierte flygere er farlige skudd mot Nordens enighet.

Helt siden april 1940 har de plutselig innsettende alarmsirener som skal varsle om "fiendtlig" angrep hatt en ganske spesiell virkning på nordmennenes sinn. Vi har følt oss nærmere den militære front, og med den fine summande duren fra de engelske flyene har det fulgt en hilsen fra den frie verden og en trygg forvisning om at vi ikke står alene i vår kamp, - selv her i Norge. Alarmsirenene virker nok som en trussel i tyskerenes ører, men for oss er de seiersstanfaraner, og hver ny flyalarm er etapper på veien mot befrielsens time. Likesom det tyske overfallet på vårt land ble tilkjennet gitt av en sammenhengende uhyggelig sirenelarm, så vil også den dagen komme da deres sammenbrudd skal innvarsles med samme musikk. Hvert alliert fly som legger veien opp hit under krigsanstrensene mot vårt herrefolk og utløser alarmberedskap, utløser derigjennom en varm taknemlighet og et nytt mot hos dem som av alle nordmenn lengter mest etter friheten, nemlig fangene bak konsentrasjonsleirenes gitter og piggetråd. For dem er alarmsirenenes toner en gripende frihetsmusikk.

Det hender ofte at sirenene bare melder overflyvninger eller luftoperasjoner lengre unna. Det er "offentlig" flyalarm. Men selv den offentlige alarmen kaller på oss og får oss til å følge flygerne i tankene på deres vei fram mot et eller annet tysk mål. Det er en lang flytur opp hit, og kanskje skal de ennå meget lengre, som f. eks. til Nordøst-Tyskland og Berlin. Det er viktige krigsmål dette, og ruten legges kanskje så nordlig fordi det er tryggere farvann her. Flygerne kan støtte seg til det svenske fastland og farvannet omkring. Dermed skulle man tro at livet for en del allierte flygere ble reddet. Kanskje er det nordmenn blandt disse flygerne også, et aldri så lite stykke Norge i fri flukt.

Men idet disse flyene når inn over svensk territorium fanges de inn av de militære lytteapparater og svenskene fyrer løs. Etter svenske avis-

ers utsagn har de skutt ned flere allierte fly. Det lyder som at selvmordsforsøk, for disse flyerne er ute for å vinne igjen hele Europas frihet og dermed også Sveriges. De skyter vel for en stor del helt i blinde, det vil vi tro, selv om sjansene til å treffe kan være nesten like store da. Vi i Norge hører heldigvis ikke den svenske luftvernflot, men eksplosjonenes drønn når med letthet over Öresund som et økko til smellene fra de danske sabotørers jernbanesprengninger.

Tidligere i krigen var det for det meste tyskerne, som av lett forståelige grunner, benyttet seg av svensk territorium til overflyvninger, og den svenske luftvernflot hadde da en mening og sin betydning til tross for at det selvfølgelig gikk ut over også allierte flygere. De svenske soldater visste den gang at det i det store flertall av tilfeller var fienden de skjöt på. Da hadde de rett til å være godt tilfreds med det svenske luftvernsskyts berømte treffsikkerhet. Idag er tyskerne sjelden på vingene her oppe, det har de allierte flygerne sørgt for. Situasjonen for de svenske soldater er altså den at de idag vet med sikkerhet at deres skytevåpen er ruttet mot en kant, nemlig de allierte. Man kan få folk til å utføre de mest bestialske handlinger og særlig i en krig, fordi noen må utføre jobbene i landets interesse, og det derfor er en åressak ikke å undra seg. Sverige er ikke i krig, og det er en sterk folkeopinion mot ildgivning på allierte fly. Da burde det være en umulighet for svenske soldater å utføre en handling som ikke bare må stri styggelig mot deres samvittighet, men også mot deres begreper om åre. Og hvad betyr denne skytingen for de alliertes krigføring? Jo, at deres slagkraft minskes. For hvert at de flyene som svenskene har skutt ned, forlenges krigen littet grann, og lidelsene for dem som sitter bak gitter og piggetråd i tyske konsentrasjonsleire forlenges tilsvarende. Men i like høy grad er det skjebnessvangert og uforenlig med samfølelsen frie mennesker mellom idag at våre flyvende helter skal møte døden i Sverige.

De fleste svenske aviser har da også gitt mer eller mindre kraftig uttrykk for at ildgivningen må opphøre, og det har reist seg en opposisjon i den svenske riksdag i samme anledning. Vi nordmenn håper at de svenske aviser og representantene for det svenske folk i riksdagen ikke lar det bli med kritikk eller løst snakk, men av fullt hjerte går inn for å stoppe skytingen. Vi håper dette så meget mer som vi i denne siste fasen av krigen er om ikke så lenge kan komme til å trenge direkte militær hjelp av Sverige. Og dersom det blir nødvendig, og svenskene er villige til å yte den (hvad vi har grunn til å tro), så er det naturlig at kanonene nå rettes bort fra allierte mål.

Men bortsett fra dette må ildgivningen virke ødeleggende på forholdet mellom våre folk i dagens situasjon. La oss derfor rette en appell til det svenske folket: stopp skytingen mot våre allierte flygere, for dermed skyter dere også i stykker det naturlig gode forhold mellom svensker og nordmenn.

Verdens handelsflåter.

	1939	1945
Det britiske imperium	21.0	17.4
De forente stater	8.9	39.0
Norge	4.8	2.5
Holland	3.0	1.5
Frankrike	2.9	0.8
Hellas	1.8	0.6
Sverige	1.6	1.6
Sovjetsamveldet	1.3	1.3
Danmark	1.2	0.6
Japan	5.6	2.6
Tyskland	4.5	2.0
Italia	3.4	0.6
Andre land	6.0	4.5

Alle tall i mill. br.-tonn. Opplysningene er hentet fra Håndslag.

Symptomer? Den allierte ledelse har aldri kalkulert med noe indre tysk sammenbrudd. Lite tyder også på at mulige Hitlerprofeter i fremtiden kan bruke noen dolkestøtlogende i sin propaganda. Men meldingene fra de besatte tyske områder er iallfall ikke nedslående. Himmlers første bud er idag budet om evakuering av de truede områder - for å hindre de allierte i å nyttiggjøre seg tyskernes arbeidskraft. Denne ordre har langt fra vært fulgt til punkt og prikke. I Krefeld var det omlag 120 000 mennesker igjen (av en befolkning på 170 000), i Gladbach 85 000 (av 125 000), i Köln visstnok ca. 150 000 (av 800 000) o.s.v. Og de som er blitt igjen av de sivile, har ikke vist den selvutslettende fanatisme som man kunne frykte. Hittil har det hverken i øst eller vest forekommet antydninger til den geriljakrig som Himmler har gitt ordre til. Ifølge allierte korrespondanter er befolkningen gjennomgående preget av en tretthet og apati, som hos ganske mange glir over i servilitet og underdanighet hvis det er noe å vinne ved det.

Evakueringen skaper ellers et problem som er vanskelig å løse. Bare fra østområdene skal over 4 millioner tyskere være flyttet heim ins Reich de vandrer i uendelige strømmer langs landeveiene, de tyske byer og landsbyer kan snart ikke absorbere flere.

Stort sett tyder intet på at troppeenes moral er i ferd med å bryte sammen; men visse karakteristiske symptomer viser seg her og der. Både Eisenhower og Sjukov melder om mange tilfeller av desertering. De tyske soldatene kastar bort uniformene, tar på sivile klær og gjemmer seg bort i de uendelige flyktningestrømmene. Man kjenner også tilfeller av direkte våpenopstand fra troppeenes side. Nest kjent er internezzoot fra København, hvor østerriske soldater som var kommet fra Norge nektet å la seg sende videre. "Like godt å dø i Danmark som på Østfronten", sa de. Det kom til regulært slag mellom soldatene og SS og Gestapo, med flere hundre falne på begge sider. - Men foreløpig er dette bare enkeltstående tilfeller.

Livremmen spennes inn. Foran det siste store basketaket må livremmen spennes ytterligere inn. Tapet av områdene i øst, særlig kornboden Østpreussen, og forvirringen i distribusjonsapparatet har ført til at de voksnes rugbrødsrasjoner er blitt skåret ned med 1 kg, og fettrasjonen med 125 gr. for 73. rasjoneringsperiode. Dessuten er perioden som skulle vare i 4 uker, blitt forlenget med 1/2 uke.

Og alle resurser skraper til bunnen. Ifølge svensk presse har den tyske overkommando innkalt 15-åringene til krigstjeneste. 15-åringene! Det er mer enn tragisk at Tyskland fortsetter kampen. Det betyr nye lidelser og ofre for alle, og ikke vinning for noen.

Fangenes skjebne. Hvorledes skal det gå med de 15 millioner utenlandske fanger og arbeidere under dette sluttoppgjøret? De allierte har viet saken stor oppmerksomhet. Ifølge den allierte overkommando har arbeiderne en viktig oppgave å fylle: de skal være med på å lamme den tyske krigspotensial ved å stikke seg vekk, og eventuelt yte et bidrag med våpen i hånd. Nylig slo 1000 russiske arbeidere fra Dresden seg gjennom de tyske linjer og sluttet seg til sine landsmenn.

Overkommandoen har krevet til disposisjon 450 hjelpeenheter, som skal ta hånd om fangene. En slik enhet består av feltkitchen og feltstasjon for lugebehandling. Stasjonene skal anbringes langs de veier hvor de befridde fangene ventes å komme strømmende. - Etter svenske meldinger er de 3000 norske fangene i Oranienburg i det siste iallfall delvis blitt flyttet. De skal dels være havnet i Buchwald ved Weimar i Thüringen, altså i samme trakt som de vel 470 studentene. Øya Rügen har også vært antydning som nytt oppholdssted. Offiserene befinner seg visstnok fremdeles i Luckenwalde sør for Berlin.

Nazismen skal utryddes. I general Eisenhowers meddelelse til alle tyskere om deres forhold under den allierte okkupasjon av landet, heter det om undervisningsvesenet:

1. Overbefalshaverens oppgave er å utrydde nazismen og den tyske militarisme i alle deres former. Alle aktive nazister, nazisympotører og militarismer vil bli fjernet fra undervisningsvesenet, og alle skoler (bortsett fra

internatskoler og barnehjem) vil bli stengt til nazismen er sett ut av spillet.

2. Folkeskolene vil bli åpnet først. Det nåværende tyske undervisningssystemet underkastes militærregjeringens kontroll, og vil bli brukt så langt som mulig etterat nazister og militaristiske elementer er rensset ut. Ingen utnevnelser eller ansettelser innen det tyske undervisningsvesenet blir å anse som permanente.

3. Så snart som mulig skal de høyere skolene i Tyskland åpnes.

4. Alle nazistiske partiforganisasjoner og deres avdelinger innen skolene, alle spesielle nazistiske skoler (som Adolf Hitler-skolene) og alle nazistiske ungdomsorganisasjoner, som Jungvolk, Hitler-Jugend og Jungmädel vil bli avskaffet. Ingen ny organisasjon kan dannes uten militærregjeringens tillatelse.

5. De tyske lærerne vil få ordre om å utelate av undervisningen alt som a) forherliger militarismen eller propaganderer for krig, mobilisering eller forberedelser for krig, enten det gjelder det vitenskapelige, økonomiske eller industrielle området eller studiet av økonomisk geografi, b) har til hensikt å vekke til liv eller forsvare nazismens lærer eller forherlige det nazismens ledere har utrettet. c) slår til lyd for urettferdig behandling p.g.a. rase- eller religionsårsaker.

d) står i fiendtlig forhold til de forente nasjoner eller forsøker å ødelegge forholdet mellom dem.

Overtredelse av disse bestemmelser fører til avskjed og straff.

6. Militærregjeringen kommer ikke til å befatte seg med den religiøse kontrollen over de tyske skolene eller den religionsundervisning de driver ut, en hvis det viser seg nødvendig for å trygge religionsundervisningen. (Om religionsfriheten heter det et annet sted: Militærregjeringen gir dere frihet til å følge deres egen religiøse tro. Det blir deres egen sak å bevare den religiøse troens helligdom gjennom å forhindre misbruk av denne natrulgje rett. Dere kommer til å miste den, hvis dere tillater at religiøse sammenkomster blir brukt i politisk øyemed.)

Det tyske folk skal bestå. Eisenhowers proklamasjon står i samsvar med kommunikeet fra Jalta der det heter: "Det er ikke vår hensikt å tilintetgjøre det tyske folk, men først når militarismen og nazismen er utryddet kommer det til å finnes noe rom om et anstendig liv og en plass for tyskerne i nasjonenes familie."

Alle husmødre

har vel ikke i disse 5 lange årene stått i første rekke i kampen mot nazismen i den forstand at de har votet livet i hjemmestyrkene eller ofret all sin tid i arbeidet med fri aviser eller eksportorganisasjoner. Men foruten å gjøre felles front med sine menn, foruten å holde sine barn vekk fra AT og Ungdomstjenesten, har de ikke spart seg når det gjaldt å stå i kø for å skaffe forsyninger til huset og de har vist en aldri sviktende oppfinnsomhet for å få ressursene til å strekke til. Husmødrenes innsats under krigen blir kanskje sjelden påskjønnet etter fortjeneste fordi det ikke er noe spennende heroisk ved den, men den har vært en avgjørende forutsetning for at fronten har kunnet holde. Når hjemmefrontens historie en gang skal skrives bør et stort kapittel vies de tusen norske husmødre.

Hjemmefronten ber idag husmødrene om enda en tjeneste. Det er ofte knapt med husrom for alt det "illegale" arbeid som skal utføres, og en mengde folk som er i dekning må skaffes oppholdssted. Hvis du får henvendelse fra pålitelig hold, så hjelp med varelse hvis du kan. Da gjør du en frontinnsats.

Tsjekkerne får signalet! Gjennom engelsk og russisk kringkasting har representanter for den tsjekkiske nasjonale front rettet en oppfordring til tsjekkerne: "Tiden er nå kommet til å kjempe åpent for våre byer og bygder, for våre kvinner og barn. Forlat befestningsarbeidene, etterkom ikke fiendens mobiliserings- og evakueringsordre, nekt å arbeide for ham, intensifiser sabotasje og utvid streikene til landsomfattende bevegelser. Rett slag mot fienden i hans rygg!"

En stor dag!

Onsdag 14. mars ved 22-tiden ble hele Oslo rystet av en voldsom eksplosjon. Det var stasjonsbanens hovedstyres bygning på Jernbanetorget som sprang i luften. Det meste av den store bygning styret sammen, og i den delen som stod igjen, var kontorene totalskadede. Det tjener sabotørene til å se at ingen norske omkom; 7 tyskere ble derimot funnet døde i ruftene. I hovedstyrets bygning hadde det tyske Transportkommandantur sine kontorer. Herfra ledet og dirigerte tyskerne hele togtrafikken i Norge, også det lille som er igjen av de sivile transportene. Fra denne bygning administrerte G.K.'s troppeevakueringen fra Norge og her ble de skumle planer lagt for realiseringen av våre skoger for å holde denne evakuering i gang. Fjernelsen av Jernbanetorget 8/9 rammet tyskerne i deres militære sentralnervsystem og vil skape store forvirringer og forsinkelser i deres disposisjoner og fremtidige planer.

Samtidig med denne dristige aksjon ble det i løpet av natten foretatt en rekke angrep mot Østfoldbanen, Vestfoldbanen og Sørlandsbanen - de tre baner i Sør-Norge som tyskerne har benyttet til evakuering av tropper og materielle. Utskipningen har som bekjent i den senere tid hovedsakelig gått over Moss, Fredrikstad, Larvik og Arendal. Her er en oversikt over aksjonene: Larvik bru over Lågen, Kjøse - Bårugbrua mellom Kjøse og Eikenes, Åshaugen mellom Galleberg og Sande 7 sprengninger, Råstad sproveksler sprengt, Stokke alle veksler undtatt i sprengt, Kjelle tog veltet, Tønsberg 4 veksler og sporskiftelykte med stillverk sprengt, Skoppum sprengning på tomt og veksler, Båråker 1 veksle ødelagt, Nykirke veksler ødelagt, Svart hushvua ved Nisterud sprengt og bru mellom Drangadal og Meslandsvatn, 33 sprengninger mellom Sagrenda og Mebeia, overgangshvua og noen master ødelagt ved Vestfossen, strømløst Ski-Sarpsborg, Ski 2 lokomotiver pluss 1 traktor og lokomotivstall ødelagt; 2 skinger ved Ås, Vestby skinnergang ødelagt ved Hølen. Kjøleledning mellom Moss og Kambo, Onstvig høyte veksler og mast, Tomter bru ødelagt og flere andre sprengninger, Veksel og master sprengt ved Råde, veksler ved Sæner, 2 lokomotivsvingskiver, veksler og skinnerlager ved Ås, 5 sprengninger ved Fredrikstad, 1 bru ødelagt mellom Ås og Vestby, 1 lokomotiv sprengt ved Sarpsborg, vestre linje ufarbar mot Oslo, Ise veksler sprengt, Skjoberg veksler og 3 underganger.

Følgen av disse aksjoner var fullstendig stans i flere dager. Trafikken på Østfoldbanen er etterhvert kommet i gang igjen, men bruddene på Vestfold- og Sørlandsbanen er så alvorlige at reparasjonsarbeidene ventes å ta lang tid. Tyskernes og quislingenes presse har reist et ramaskrik mot hjemmestyrkenes fløtt utførte og resultatrike angrep mot transportlinjene. Det er selvfølgelig ikke til å undgå at Jernbanesabotasje også må ramme norske transportene, men hensynet til disse må nå tre mer i bakgrunnen. Vår viktigste oppgave idag er å bidra til hurtigst mulig slutt på krigen. Tyskerne har ennå 200 000 mann i Norge. Det er vår plikt å gjøre alt og ofre meget for at disse tropper ikke skal nå kampfrontene i Tyskland. Idag teller hver mann, hver kanon, hver bil for tyskerne. Det er og så av den aller største betydning for oss at tyskerne ikke kommer ut av landet innen krigen i Tyskland er slutt. Erfaringene fra andre land og fra Finnmark sier oss at tyskerne trekke seg ut av Norge innen hovedoppgjøret, vil de "finnmarkisere" hele vårt land. Tyskerne har for lenge siden planlagt sprengning av våre kraftstasjoner og industrianlegg, og de driver hver dag de mest systematiske forberedelser til dette uhyggelige arbeid.

Hjemmestyrkenes korte melding fra denne store dag lyder: "Som et led i aksjonene for å stenge tyske trosskinner ble hovedkvarteret for den tyske jernbanedireksjonen på Jernbanetorget ødelagt ved sprengning onsdag 14. mars kl. 21.45. Skaden var total. Ingen nordmann ble drept.

Samtidig ble det foretatt en rekke aksjoner mot Østfoldbanen, Vestfoldbanen, og Sørlandsbanen.

Etter at den store flytekranen for lokomotiver ble ødelagt under bombeangrepet mot Hørtan hentet tyskerne opp en ny kran fra Moss, hvor det lå en båt lastet med lokomotiver og ventet. Kranen ankom 9. mars og ble senket 10. og kvelden.

Onsdag 14. mars om formiddagen hentet en patrulle fra hjemmestyrkene arkivet for borgervakten i Folkets hus."

UKEN SOM GIKK (15. - 22. mars)

En ny stor triumf har de allierte styrker vunnet på vestfronten ved omfattningen og opprulling av det tyske forsvar i Saar-området og Pfalz. Den tyske motstand vest for Rhinen er brutt fullstendig sammen også i denne sektor, og spørsmålet er bare hvor store deler av styrkene som kan redde seg over elva, utsatt som de er for voldsomme allierte flyangrep i det gode været og for overraskende framstøt av panserkjeller. Når dette skrives, holder tyskerne bare et smalt område mellom Liège lufthavn og det franske granssekne; når dette leses er det sannsynlig at de allierte har rensset opp også her, og står ved Rhinens vestbredd fra den sveitsiske til den nederlandske grense.

Operasjonen som er gjennomført på et minimum av tid, var lagt opp som en stor omfatning. Etterat Rhinens vestbredd var rensset ned til Kohlenz, dronet den tyske front langs Mosel, Saar og franskegrensen et temmelig dypt og utsatt framspring, og de allierte kunne uten opphold begynne likvideringen av det. Fra nord angrep general Pattons 3. amerikanske armé over Mosel i begynnelsen av forrige uke, og etter å ha sikret sine bruhoder, støtte hans berønte panserdivisjon fram til Rhen-Kreuznach-området, hvorfra de spredte seg vifteformet ut mot øst og sør. En kolonne gikk mot Mainz og fortsatte i lyn tempo sørover langs elva til Worms og Ludwigshafen, en annen støtte rett sørover mot Kaiserslautern.

Samtidig angrep general Patch 7. amerikanske armé på Saarfronten og i samarbeid med Delattre de Tassignys 1. franske armé i avsnittet mellom Saar og Rhinen. I løpet av forbløffende kort tid oppnådde disse styrker å bryte igjennom Vestvollen på et dusin steder, og kunne sette inn en støtke nordover som den 21. fikk kontakt med Pattons styrker ved Kaiserslautern. Dermed var Saar-området omringet og erobret, og de siste tyske stridskrefter som ikke var avskåret, ble jaget tilbake over Rhinen.

Resultater og perspektiver. Den raske gjennomføring av den store operasjonen illustrere på en drastisk måte hvordan det relative styrkeforhold er forskjøvet i vest i løpet av de siste 6 uker. Riktignok var slaget i og for seg avgjort idet Patton forsøkte Mosel og dermed hadde utflankert Vestvollen mellom Karlsruhe og Trier, slik at tyskerne ikke hadde noe valg, men bare måtte søke å redde hva som reddes kunne under stort sett oppholdende strider; og dypest sett er naturligvis seieren i Saar-Pfalz en refleks av den store seir for 14 dager siden lengre nord, hvorved tyskernes nordflanke, Mosel-linjen, ble utsatt for opprulling. Ikke desto mindre er den hurtige seier et nytt belystende trekk i bildet av den stadig mer svekkede tyske motstandskraft. Den tyske hær har ikke lenger øvne til å gjennomføre strategiske motoffensiver, men har helt latt initiativet gå over til de allierte. Ja den har tydeligvis overhodet vanskelig for å gjennomføre mer kompliserte bevegelige operasjoner. Dels er det en følge av mangelen på tilstrekkelige reserver, dels skyldes det troppeenes reduserte kvalitet ("Volkstum" har vist seg å være en militær flaske), dels er bevegeligheten sterkt nedsatt som følge av mangel på bensin, olje og rullende materielle, dels endelig virker den totale allierte overlegenhet i luften lamende på de tyske disposisjoner, i frontlinjen som i etappen.

Det sto omkr. 30 000 mann tyske tropper i det erobrede område, og av dem er hittil minst 30 000 tatt til fange, de fleste i løpet av de siste par dagene. Tallet er forholdsvis meget høyt, og tyder på enten at tyskerne er blitt fullstendig utmanøvrert eller på at moralen begynner å svikte. Foruten at således betydelige tyske styrker er satt ut av spillet og store mengder materiell er erobret, har tyskerne mistet Saar-området med store kullforekomst ved siden av Ruhr. Når derfor Ruhr faller, vil allerede kullsituasjonen meget snart gjøre stillingen prekær for den tyske industri. Det er også meget viktig at de allierte nå definitivt er ferdige med Vestvollen og har utgangstillinger for en overgang over Rhinen også i dette sørligere avsnitt, hvor de operative muligheter er større enn noe annet sted sør for Köln-Ruhr-avsnittet. Naturligvis kan man ikke vente at de allierte straks kan vake ferdige til å ta spranget over Rhinen også her, men allerede den trussel som ligger i oppmarsjen mellom Mainz og franske-grensen må binde de forhåndsvisende tyske styrker på denne front.

Slaget om Rhinen er etter allt å dømme meget nær forestående. Det later til at Montgomerys forberedelser i 21. armégruppe er praktisk tatt avsluttet, og intens patruljevirkosomhet i det siste sammen med store takeligningsmanøvre i Ruhr-Emmerich-sektoren tyder på at timen er nær.

1. armés bruhode ved Remagen er stadig blitt utvidet og er etter de siste korrespondentmeldinger 40 km bredt og 15 km dypt. I øst er autostraden Köln-Frankfurt avskåret, men formodentlig er amerikanernes fremstøt i denne retning først og fremst å oppfatte som en flankesikring, idet hovedvekten legges på bestrepselsene i nord for å bryte igjennom til Köln-sletten; det er vesentlig i denne retning en offensiv ut fra dette tilfældige, gratis bruhode kan få operativ betydning, bortsett naturligvis fra at det binder betydelige tyske styrker. Det er imidlertid oppsiktsvekkende og nok et tegn på tysk svakhet at det ikke har vært mulig for tyskerne å sette inn noen virkelig motoffensiv mot det første bruhode øst for Rhinen, noe de om ikke annet så sikkert av hensyn til moralen må ha vært sterkt oppfordret til, men som de enten ikke har hatt disponible reserver for eller er blitt hindret av den overveldende allierte flyinnsats i å gjennomføre.

Østfronten byr i øyeblikket ikke på begivenheter av særlig stor interesse; sannsynligvis akkumulerer russerne fremdeles krefter til den nye store offensiv mot Oder-Weisse-linjen, som utvilsomt skal koordineres med de vestalliertes Rhinovergang.

Innsatsen gjøres det kraftige bestrepselsene på nordflanken for å likvidere de siste tyske stridsgrupper der, Kolberg er rensert, slik at russerne nå behersker hele kystlinjen mellom Stettin og Gdynia. Altdann og det tyske bruhode på Odars høyre bredde ikke sørst for Stettin er falt, og ved Danzig og Gdynia er russerne trengt inn i de indre forsvarsverker. I Königsberg-sektoren er de tyske styrker kløvd i to ved et russisk framstøt til Frisches Haff 16. mars; også her later det til at kampene går mot sin slutt. Det samme er tilfellet i Breslau.

Tyskerne melder om en kraftig russisk offensiv i Bakhony-skogene mellom Balaton og Donau; russerne er foreløpig tause. Om denne offensiv først og fremst er å oppfatte som et mottrekk mot den barokke tyske offensiv sør for Balaton eller er et ledd i uryggjerrigere planer mot Tsjekkoslovakia eller Wien-linjen og Østerrike, er det ennå for tidlig å danne seg noen mening om. Den ifølge tyske meldinger økte kampvirkosomhet i Balthav-sektoren og foran Moravska Ostrava kan tyde på at det er hensikten å falle inn gjennom Oder-, Morava- og Vah-dalene for å gjennomføre en knipetangsoperasjon mot Slovakia og senere rykke inn i Mähren og Böhmen, men det er et spørsmål om kreftene strekker til også for et slikt foretagende når slaget om Berlin og Sentral-Tyskland formodentlig om ikke lenge setter inn.

Det fjerne Østen har heller ikke budt på sensasjoner i siste uke, men det knytter seg ganske stor interesse til det sjø- og luftslag som er utkjempet i nærheten av Hainan, og hvor 15 japanske krigsskip fikk en hard medfart, 6 lasteskip ble senket og 7 skadet, mens japanerne mistet 475 fly. Amerikanerne er rykket det japanske moderland inn på livet nå, og slag-

ene mot dets svinnende fly- og flåtereserver er meget følelige.

Hele Iwojima er nå på amerikanske hender, og på Filippinene har MacArthurs styrker god framgang på Mindanao hvor de gikk i land for 14 dager siden, og har rensert flere mindre øyer. I Burma har britiske styrker rensert Mandalay.

Krigen i luften. 2000 tunge bombefly fra vest slipper nå hver dag sin ødeleggende last over Tysklands rustningsfabrikker, oljeraffinerier og kommunikasjonslinjer. Tusener av middelstore bombefly og jagerbombere angriper natt og dag de tyske tilførselslinjer og trossertransporter på vestfronten. I 30 netter på rad har Mosquitoes bombet Berlin med 2 tonn bomber. Fra Italia går daglig ca. 1000 tunge bombefly mot Sør-Tysklands kommunikasjonslinjer til støtte for den russiske oppmarsj i Ungarn og Schlesien. I Nord-Italia har all. fly blokkert Brenner-linjen i 50 døgn. På østfronten står Luftwaffe i en ulik kamp mot det mektige russiske flyvåpen som er overlegent både i antall og kvalitet. Over Østersjøen jager de russiske flygere tyskernes evakueringsskip fra Ost-Preussen. I Burma har all. flygere hatt sin store andel i den senere tids gode framgang. Over den 2300 km lange sjøstrekning fra Salpan seiler de amerikanske superfestninger, nå uantastet av Japanske jagerfly fra Iwojima, mot det japanske miderland, hvor de under 5 angrep i løpet av 8 dager har kastet 9000 tonn jagerbomber mot Japans største byer og viktigste rustningsfabrikker. Den amerikanske marines hangarfly har i 2.dristige angrep i denne uken rettet ødeleggende slag mot Japanske havner og tirsdag skadet admiral Mitchers fly 15. Jap. krigsskip mens de lå "trygt" for anker i det s.k. Japanske innhav.

Parallelt med det all. flyvåpens voldige masseinnsats går det tekniske framskritt. Nye metoder for angrep, formasjonsflyging, jagerforsvar og bombekastning utvikles stadig. 14. mars kastet britiske Lancastermaskiner for første gang RAFs nye 10 tonn bomber mot Tyskland. Målene var de store viadukter ved Bielefeld og Arnsberg. En rekke brospenn ble blåst bort. Ødeleggelsen av disse viadukter, som er viktige ledd i forbindelsen Ruhr - Midt-Tyskland, går inn i de alliertes plan for avskjæring av kulltilførselslinjene fra Ruhr. Den nye 10 tonn bomben er det frykteligste våpen verdén hittil har sett. Bomben er 8 meter lang og over 1 meter i diameter. Den forener stor gjennomslagskraft med enorm sprengkraft over et vidt område. Noen ganske få av disse giganter kan planere en temmelig stor by. 10 tonn bomben forårsaker like stor ødeleggelse som 100 V1 eller V2, hvis sprengladninger veier 1 tonn. Detonasjonsvirkningen øker nemlig ikke proporsjonalt med vekten, men kvadratisk. Lancastermaskinene, som legger disse 10 tonn egg, er nødvendigvis spesielt innrettet. Det tar 6 mann halvannen time å feste jettebomben i flyets buk. En flyger som var med under det første taktet mot Bielefeldviadukten, beretter at maskinen "hoppet" 500 fot i været da flyet ble befridd for den store last.

Mens de alliertes krigspotensial øker og de allierte armeer Innsverner Hitlers landområder, retter de all. flyvåpen denne våren sannsynligvis de siste lamende slag mot selve det tekniske og industrielle grunnlag som den tyske krigsmakt bygger på. General Eisenhower gav tirsdag alle tyske og utenlandske arbeidere i Ruhr en advarsel om å forlate området, Ruhr er nå krigsområde og vil bli bombet som sådant, meldte den all. Øverstkommanderende, og alle som blir der, utsetter sitt liv for fare på egen risiko. Rådet, å forlate Ruhr, synes å være et godt råd.

Ukens viktigste flyangrep: Mars 15. Kraftig RAF nattangrep mot tyske troppekonsentrasjoner og militære opplag i Zweibrücken og Homburg, 1350 tunge am. b. + 750 J. kaster 650 tonn bomber mot O.K.: i Zossen, 30 km s.f. Berlin og 650 tonn bomber mot skiftetomter i Oranienburg. Tunge RAF angriper bensolfabrikker i Bottrop og Kastro Rauxel. Lancasters kaster 10 tonn bomber mot Arnsberg viadukten v.f. Ruhr. Fra Italia bombes Rheinland oljeanlegg ved Dresden og oljefabriken. Mars 16. Kraftig RAF nattangrep mot Hagen, Oljeraff. i Mesburg og 2 bensolfabrikker ved Mannheim og Erfurt. Br. b. bomber Nürnberg og Würzburg. Taktiske styrker ødelegger 1200 j.b.vogner og kjøretøyer vestfronten. Fra Italia bombes 3 oljeraff. i Wienområdet for 5. dag på rad og j.b.mål i Armstetten. Mars 17. 1300 tunge am. b. + 750 J. angriper oljeanlegg i Bohlen og Rohlfand, bensolfabrik

i Mobilitz, tankfabrikker Hannover og skiftetomter Münster. Eskorterte Lancasters bomber 2 Bensolfabrikker i Ruhr. Mosquitoes setter i brann 5 skip ut enfor Altonas havn, 300 B29 kaster 2500 tonn brannbomber mot Kobe uten tap. 100 B29 fra India bomber bensinopplag i Rangoon uten tap. Mars 18. 1300 tunge am. b. + 700 J. kaster 3000 tonn bomber under krigens største dagangrep mot Berlin, hovedmål: Schlesischer og Nord Bahnhof, Rhein-Metall Borsig i Tegel og tankfabrikk i Henningsdorf også angrepet. Eskorterte Lancasters angriper 2 bensolfabrikker i Ruhr, 80 Typhoonfly angriper general Blaskowitz hovedkvarter og 64 Typhoonfly general Christiansens hovedkvarter på den n. vestfront. Store styrker am. hangarfly bomber flyplasser på Klushu. 300 B29 fra Salpan kaster 2000 tonn bru bomber mot Nagoya. Mars 19. Kraftig RAF nattangrep Witten og Henau. Lancasters kaster 10 og 6 tonn bomber mot Bielefeld og Arnsberg viaduktene. 1200 tunge am. b. angriper flyplasser i V-Tyskland og Ind. mål i Jena m.v. Taktiske styrker 7000 utfall i vest, 1500 biler, 200 Tok. og 3000 j.b.vogner ødelagt eller skadet. Fly fra Italia kaster 2000 tonn bomber mot skiftetomter n.f. München. St. styrker am. hangarfly bomber Kobe og flåtestasjonen Kure. Mars 20. Store styrker RAF b. angriper Räcklinghausen og Hamm. Eskorterte am. b. mot Blom & Vosse ubåtverfter i Hamburg og 2 Oljeraff. i Schleswig-Holstein. Mars 21. Tunge RAF b. bomber om natten Oljeraff. i Holstein og Bohlen. 1300 tunge am. b. + 700 J. angriper 9 flyplasser i NV-Tyskland og tankfabr. i Plauen. Lancasters bomber Oljeraff. i Bremen og ødelegger Arnhembrua over Weser ved Bremen med 10 tonn bomber. Tyskernes største bensinlagger på nordfronten i Devanter springer i Luftten som følge av all. flyangrep. Spitfire-eskorterte Mosquitoes retter 100% vellykket angrep mot Gestapos hovedkvarter i Kjöbenhavn. Coastal Command setter i brann mindre handelsskip og eskortefartøyer utenfor Horskøysten, 10.000 kjøretøyer satt ut av spillet av all. taktiske fly vestfronten 2 siste dager. Mars 22. Under 30 Mosquitoangrep om natten på rad har RAF kastet 2000 tonn bomber mot Berlin. 1300 tunge am. b. + 700 J. bomber 9 leirer og samleplasser i Rhindalen overfor Montgomerys armeer og 5 flyplasser i NV og Syd-Tyskland. Fly fra Italia retter kraftig nattangrep mot tyske forbindelseslinjer foran Tolbuchins styrker.

Tysk fredstilbud. Det er nå offisielt bekreftet fra engelsk hold at tyskerne har hatt en freidsføler utegjennom en av Ribbentrops folk i Stockholm. Han foreslo separatfred med vestmaktene, på basis av at de okkuperte land ble rømmet og et moderat nazystyre skulle fortsette å sitte ved makten i Tyskland. Hvis ikke tilbudet ble godttet, truet tyskerne med å oppgi sin motstand i øst (!) slik at Tyskland ble bolsjevisert. Vestmaktene avviste naturligvis straks tilbudet og underrettet sin russiske allierte om det.

Et svar og et gjensvar.

Tyskernes svar på hjemmestyrenes vellykte slag mot kommunikasjonene var 14 nye mord. Hvis de ved denne framgangs måte har håpet å lamme motstanden, har de oppnådd det stikk motsatte av hva de håpet.

Hjemmefrontens gjensvar lot ikke vente på seg. H.L. sende ut to opprop "Kampen for Norges frihet har krevet nye ofre. Atter en gang har den nazistiske fiende tatt gode nordmenns liv til hevn for militære angrep som han ikke greide å avverge. - Våre tanker går i taknemlighet til dem som falt. De døde ikke forgjøves. Vår kampvilje er blitt hardere og vår styrke større. Dele faller er nå beredt til å bryte fiendens terror."

En annen appell fra H.L. heter det bl.a.: Kampen i Norge er nå kommet inn i en alvorligere fase enn noengang tidligere. Fienden har slått inn på en ny linje. Etter at det i lengre tid ikke har funnet sted henrettelser og ikke flere deportasjoner til Tyskland er nå en ny terrorbølge satt inn. Henrettelser og deportasjoner er gjenopptatt. Vi kan ikke se på dette uten mottrekk og svar og må bli økt kamp. Hvis fienden fortsetter på den linje han har slått inn på, vil nye kampmetoder bli tatt i bruk. Hjemmefronten er dag en kamporganisasjon, og vi kjenner fiendens svake punkter. Vi appellerer til hjemmefrontens aktive grupper og alle nordmenn. Vi må gjøre alt klart til angrep.

Gjensvaret gav seg også andre - mer lett begripelige - uttrykk. Hjemmestyrene melder: "Natt til 19/3 kl. 3.20 gikk man til aksjon mot Mash Kelvinator, Automobilhuset, Bygdø Alle 23. Verkstedet arbeider 100% for tyskerne! Omtront samtidig ble Mash Kelvinators hovedverkstad i Hexhausensgt. sprengt. Rogge aksjoner var vellykket! Spesialmaskiner, ledestasjoner, om lag 800 l. bilolje, flere bilmotorer, minst 25 tyske biler, samt en bilheis ble ødelagt."

I Aftenpostens offisielle tapskommuniké tirsdag morgen heter det at de tap av biler som de tyske myndigheter har lidt ved disse attentater, alt er blitt utliknet ved beslagleggelse av et tilsvarende antall biler. Som alle vet, tar tyskerne, uansett sabotasje, alle de biler de rekker å ombygge og eksportere. Ødeleggelse av tyske biler og de verksteder som hovedsakelig arbeider for Wehrmacht, betyr derfor idag en forringelse av den tyske krigspotensial.

Slikt må ikke gjenta seg!

Våre hjemmestykker har fått ordre om å hindre tyskerne i å overføre tropper fra Norge til hovedkrigsstyrk på kontinentet. De setter sine liv inn for å utføre denne ordre, i bevisstheden om at de derved påskynder Tysklands nederlag og vårt lands befrielse. Vi andre har ingen anledning til å bidra aktivt på denne måte i frigjøringskampen. Men dette betyr ikke at vi ikke kan yte vårt bidrag på annen måte. Det er en nødvendig forutsetning for at hjemmestykker skal kunne løse sine militære oppgaver at de har hele folkets materielle og moralske støtte i kampen. Den som ikke er klar over dette og ikke er villig til å ta konsekvensen av det, oppfylder ikke de krav som må stilles til oss alle i denne tiden. Han svikter sin plikt som god nordmann.

De fleste av oss kjenner sitt ansvar og vet hva de har å gjøre. Men det fins også dem som ikke gjør det. Det er denne episoden fra Bårum et bevis på:

Lørdag den 17/3 sammenkalte NS en del kjente menn i Bårum til et møte i Rådhuset i Sandvika. Så og si alle de innkalt møtte fram - ialt 18-20 stykker. Forsamlingen var under møtet bevoktet av væpnet politi. Fylkesfører Holm holdt en tale hvor han raste mot den siste tids sabotasjehandling. Derpå ble de framførte kalt inn til Holm enkeltvis - stadig under væpnet vakt og forelagt en erklæring av følgende innhold:

"Uten hensyn til min politiske oppfatning tar jeg her ved på det bestemteste avstand fra den sabotasje som nå er i ferd med å ødelegge vårt næringsliv og landets kommunikasjonsmidler. Metoder som sabotasje og snikmord kan få katastrofale følger for den norske sivilbefolkning. De er bare egnet til å skape kaos og dermed fremme kommunistiske formål, noe som jeg som ansvarsbærende nordmann ikke kan være med på."

Denne ble de turet til å underskrive. Alle skrev under.

Man kan ikke godta noen undskyldning for denne handling. Ikke at de ble turet, ikke at underskriften er verdiløs fordi den er skrevet med påholdten penn. Ikke noe av dette kan endre det faktum at disse menn har lånt sine navn til den kampanje som fienden har satt i gang for å bringe våre hjemmefrontsoldater i varny hos folket.

Det har vært sagt mange ganger at vi nå er inne i krigens siste og hardeste fase. Det står og faller med oss selv om vi skal makte å komme gjennom den med liv, olendom og åre i behold. Det vil kreve alt vårt mot, all vår offervilje, og framfor alt et ubrytelig samhold. Hensynet til ens egen personlige sikkerhet må ikke hindre oss i å oppfylle disse kravene. Derfor må episoden i Bårum bli den eneste i sitt slag. Den må ikke gjenta seg. Våre hjemmestykker må kunne kreve at de ikke blir falt i ryggen av sine egne.

Frontkjemperne varierer metodene. Et ungt ektepar her i byen fikk forled en oppringning fra en fyr som utgav seg for å være en venn av statspolitiet. Han sa han hadde kjennskap til et politiet aktet å avlegge ekteparet besøk den kommende natt og anbefalte dem å holde seg vekk. Ekteparet forlot huset. Da de kom tilbake neste dag var huset plyndret for mat og verdisaker.

Italia søker sin vei

heter en artikkel som den svenske journalisten Agne Hamrin (inntil nylig D.N.s korrespondent i Rom) har skrevet i Dagens Nyheter. Vi tillater oss å gjengi artikkelen - i noe forkortet form.

Det nye Italia beflitter seg ivrig på å gjenopprette normale diplomatiske forbindelser med sine tidligere fiender. Her har Rom-regjeringen opplevd både oppmuntrende framgang og motgang som har framkalt bitter skuffelse. Det virker som om mange italiener har glemt at deres land dog for snart 5 år siden erklærte Frankrike og England og senere også USA krig og i vei 3 år etter øvne av alle krefter støttet Hitler-Tyskland i dets kamp for verdenshegemoni, og at de derfor ikke uten videre kan regne med at seierherrene skal behandle dem like velvillig som andre land som er befridd fra nazistene.

Et karakteristisk uttrykk for denne innstilling er en uheldig ganske besynderlig uttalelse av filosofen Benedetto Croce, som ved en anledning i høst gjorde seg til talsmann for det krav, som de fleste italienske partier og aviser forfekter, nemlig at Italia bør anerkjennes av de allierte som likeberettiget medlem av de forente nasjoners familie. Croce motiverer sitt krav med at det italienske folket var blitt tvunget inn i krigen.

Denne åpenbart urmelige fordring har de allierte hittil ikke vist noen særlig lyst til å oppfylle. Italia får inntil videre nøye seg med å spille rollen som "medkrigførende". Noe større bidrag til den felles krigføring kan man imidlertid ikke vente av et land i Italias nåværende tilstand; men for i det minste å vise sin gode vilje kalte regjeringen midt i januar 11 årsklasser under fanene. Disse tropper vil dog i alt vesentlig bli brukt i elapoetjenesten og bare i meget begrenset utstrekning satt inn i kampene. Fra forskjellige kanter av landet meldes det dog at studentene er blitt grepet av en flammende kamplyst og melder seg som frivillige i store skarer.

Sovjetrussland var den første stat som anerkjente den nye Romregjeringen. Det er paradoksal at det ellers er med Frankrike det nye Italia har klart å etablere det hittil beste forhold - akkurat med det landet som Mussolini 10. juni 1940 satte en dolk i ryggen på. I et kommuné fra Bonomis pressesjef, Rossini, forklares det at forhandlinger med Frankrike er igang om gjenopptagelse av de diplomatiske forbindelser. Det antydes at i territoriell henseende utgjør forkriggransene et av forutsetningene for den fransk-italienske overenskomst. Selvfølgelig må Italia nå også formelt oppgi sine av Mussolini oppstilte territoriale krav på Frankrike (Tunis, Korsika, Nizza). I tillegg må det i stedet avstå et lite grenseområde, Aostadalen, til Frankrike. Det gjenstår å regulere også et annet problem: den italienske befolknings stilling i Tunis. Italianerne, som er i majoritet der, har hittil nydt godt av viktige privilegier. Disse kommer de nå antagelig til å miste.

Men både i Rom og Paris synes man ellers å være innstilt på å få i stand en rimelig overenskomst i det tunisiske spørsmål, og det er i det hele frepperende i hvilken grad de Gaulles Frankrike er villig til å stå en strek over det tragiske kapittel, som begynte 10. juni 1940. Mens London opprettholder prinsippet om Italia som en baseret motstander, så søker Paris å bene veien for et godt naboforhold med Italia. I franske motstandskretser synes man rent ut å ville gi uttrykk for en viss solidaritet med de nye krefter som er virksomme i Rom.

Visselig erklærte Churchill i underhuset 28. sept. ifjor: "Jeg kan ikke føle noe fiendskap overfor Italias daglig styrte og uheldige folk". I en senere uttalelse av den britiske premierministeren følte italienerne som en kald dusj. I sin rapport om Englands utenrikspolitikk i underhuset 18. jan. i år erklærte Churchill at "vi hverken i Europa eller andre steder har bundet oss til noen politiske kombinasjoner, hvor vi trenger Italia som partner". Rompressen polemiserer skarpt mot talen. Typisk for stemningen der nå er hvad sosialistvisen Avanti skrev: "Churchills ord avslører en stor mangel på forståelse for Italias rolle og en uberettiget mistro til dets fremtidige skjebne. Med sine 45 mill. innbyggere er Italia en

del av Europa og kommer på en eller annen måte til å utøve innflytelse på dets politikk - enten Italia derved nyder Englands og de andre alliertes støtte eller ikke". (For å supplere bildet bør det kanskje nevnes at den italienske regjering nylig fikk full kontroll over sine egne utenrikspolitikk-gender. Den allierte kontrollkomisjon gav samtidig avkall på kravet om at alle offentlige kunngjøringer skulle forelegges den til godkjenning. - Kronikkens anm.)

Som om ikke Italia hadde nok med alle sine andre plager kommer dertil en mangel på nasjonal enighet, som etter manges mening ikke lover godt. Separatistiske strømninger gjør seg gjellende her og der, men mest på Sicilia og Sardinia. Det er en gammel foreteelse i Italia. Men bør huske på at de italienske enhetsstater ikke er mer enn 3/4 århundre gamle. Når derfor i forskjellige deler av landet ropet høves: "Bort fra Rom", så er dette ikke noe nytt i landets historie. - Centraliseringen oppfattes av mange som en ulykke for landet; derfor krever de nå decentralisering, og fordi den centralistiske tendensen kommer til uttrykk bl.a. i prefektambetet, gir de autonomistiske bestrevelser seg uttrykk i slike krav som: "Bort med prefekten. - myten om Rom"; med røtter helt tilbake til antikken, vil nok like vel vise seg sterk nok til å overvinne øyeblikkets ulystfølelser mot den evige stad, og tross alt ser det ut til at det er godt håp om at enhetsstaten skal kunne reddes. - Sardinia og enda mer Sicilia utgjør ledertid i denne forbindelse et spesialproblem. Der har de separatistiske strømningene alltid vært sterke og sann er det også nå. Ved flere anledninger er det kommet til alvorlige uroligheter på Sicilia, og selv om de nærmest skyldes sult og nød, så har likevel separatismen gått som en sterk strøm under overflaten. "Hvis ikke levnetsmiddel-situasjonen forbedres og arbeidsløsheten bekjempes", ytret den nyutnevnte kommissær for Sicilia nylig, "må man regne med en farlig stemning og voldsomt separatistiske bevegelser".

Situasjonen utviklet seg så fremtredende at regjeringen i Rom så seg nødsaget til å love forandringer. Begge øyene fikk løfte om utstrakt selvstyre, mens de mest ytterliggende separatistiske strømningene ble brønnermerket som statsfiendtlige. Innsiktsfulle faktagere rapportører nå fra Rom at det er grunn til å håpe at flertallet av separatistene på øyene kommer til å nøye seg med regjeringskompromisset.

Den redogjørelse

president Roosevelt i kongressen etter Jaltakonferansen heter det bl. "Vi samledes på Krim besluttet på å løse de befrie områders problem. Jeg er glad for å kunne bekrefte for kongressen at vi nådde fram til en løsning - en onstenig løsning. Ansvaret for de politiske forhold tusenvis av km. på andre sider av havene kan vår store nasjon ikke undra seg. Det ville være til vår egen tragiske bakdel om vi undro oss dette ansvar. De endelige beslutninger i spørsmål om disse områder skal treffes i fellesskap og blir derfor ofte et resultat av kompromisser. USA kommer ikke alltid til 100% å få sin vilje igjennom, ikke heller Russland eller Storbritannia

Vi kommer ikke alltid til å nå fram til idealløsninger på kompliserte internasjonale problemer, selv om vi er besluttet på stadig å streve mot idealene. Men jeg er sikker på at det - ved de i Jalta inngåtte overenskomster kommer til å oppstå et mer stabilt politisk Europa enn noengang før."

Nok et tegn på at maktbalansens tid er avsløst av maktkonsentrasjonens, og at stormaktene vil utøve denne makten på en måte som tar rimelig hensyn til småstatenes interesser.

Tito - regjeringsjef. I den provisoriske jugoslaviske regjeringen er Tito blitt premier- og forsvarsminister, mens Subasic (den tidligere sjef for eksilregjeringen) er blitt utenriksminister. Vicestatsminister er dr. Milan Grol, leder for det demokratiske partiet (også medlem av den tidligere eksilregjering i London). Avtalen mellom Tito og Subasic er nå helt oppfylt. Det eneste spørsmål er nå hvor representativ den nye regjering er. Savidt vites har den et overveiende kroatisk anstrøk. Hvorledes vil serberne stille seg?

Flyangrepet mot Morten.

Utsnitt av et brev:

Morten den 27. feb. 1945.

..... La være sagt en gang at det var en veldig flott prestasjon. Verft ble tatt så grundig som det går an - og ikke det grunn annet. Det er naturligvis det verste vi har opplevd, men likevel, når jeg nå tenker til bake, var det rart det ikke var værre.

Det hele gikk så fort; før vi fikk sukk for oss, var "slaget" i full gang. Jeg satt og arbeidet og brø meg ikke noe større om alarmen som nettop hadde gått, men kikket da etter noen minutter ut, for sikkerhets skyld. Og da var "juletråne" alt hengt opp, så skjønte jeg jo det var alvor. ("Juletråne" vil si store, intenst lysende rødlilla lysbomber som lederflyene slipper ut over målet. Hvor alle de andre flyene skal bombe, og disse rødlilla bombene henger på himlen 10-15-20 minutter, mens det med korte pauser drypper sterkt lysende grønne kuler ut av dem). Et mere imponerende syn kan ingen se, og det er rart å ha opplevd det. Et fly ringer inn byen med lysbomber - høyt, høyt opppe fra. De dalte sakte ned. Men en sier det ikke var under 500 - jeg gjorde intet forsøk på å telle. Jeg var ikke kommet meg på benene før det var øverste av fly over oss og en skyting som knapt kan beskrives. Under flyangrep slukker jeg alle lys og ruller opp alle gardiner; det er for spennende å følge med. Når det er som værst, går jeg i kjelleren en stund og henger i vinduet. Av og til når det ser ut som om de skyter rett i fjeset mitt og lufttrykket nesten blåser meg ned, dukker jeg, og da bombedrønnen begynner for alvor fant jeg det best å sitte i kjellergangen. Derfra er det også fort å stikke nesen opp og gjennom den åpne dør til stuen, få utsyn over det hele.

Snart så jeg at Verftet var i flammer - med et blaff og voldsomt Fosforbomber og andre bomber hvinte ned. Snart merket jeg at luftvernet stilnet, og så opphørte helt, de var bragt til taushet, og flyene hadde fritt spillerum. Da flyene snublet fortet, var det som luftvernet skjøt på huset. Det hvinte og pep for drønnen kom. Granatene fløy ut som serpentinerbånd i alle kulører. Et fyrverkeri, og et farvespill som overflommet himmelen, fra alle kanter - et syn uten like. Flyene tok seg en runde og da de omtrent var over fortet igjen, ble bombene sendt ned mot Verftet så det hvislet. Først merket vi nedslaget i jorden, det gikk en skjelving fra grunnen av, og det var å springe ned i kjellerhalsen, så kom lufttrykket og alt ristet i sine sammenføyninger. Det forunderlige var at det gikk ingen vinduer. I det hele gikk det ikke på langt nær så mange vinduer som en skulle ha trodd. - Her snakkes om at ca. 200 fly var med og at 250 bomber ble kastet på ca. 500 kg hver.

Vi kommer oss likesom ikke over det flotte prestasjonsarbeide som ble utført. Muren rundt Verftet ble kantet med rø lys. Kirken fikk en sirkel for seg, sies det. Lysbombene dalte etterhvert sakte og forsiktig ned. Brandene flammes opp helt uskrykelig. Fascinerende; men tilslutt ble jeg helt kvalm. Jeg visste jo ikke at ingen norske var rammet, ingen såret utvidt jeg vet. Jeg visste ikke at bebyggelsen utenfor muren var spart. Jeg så kirketårnet stadig gløde frem - uberørt, da røyken flyttet seg litt til side. Det så herfra ut som om flammene slukket opp om det, men det stod jo stadig. - Oljebåter brente så det hvinte og svart røk veltet opp. Oljen flöt på vannet og fortsatte å brenne. Fort vekk var det eksplosjoner, vet ikke om det var tidsinnstilte bomber eller ammunisjon. Stadig småmalde av patroner. Vært var det å høre ropene fra menneskene - de kommed en gang: "Hilfe, Hilfe".

Vi hørte om 2 båter med ammunisjon som ikke kunne komme ut fra kaien - det føltes som en fare, det kunne jo være sant. Etter flere timer gled en båt sakte ut på åpent vann. Kullagrene har brent lystig i flere døgn, olje med. - En familie som bodde der inne, hadde minst trodd at alt de eiet var gått opp i flammer. En lysmannsjett var knust - det var alt!!! De bor ganske nær kirken. Taket var gjennomhullet av stener m.m. som hadde falt utover, og satt over alt. Men selv grisene på Verftkjøkkenet kom til seg selv igjen. Det hele var forunderlig. Var de uheldige i Oslo nyltårskveld, kunne det ikke vært flottere levert her.

Skandinavens største flytekran er gått med. Norges flotteste verkste

Nå var det bestemt at alt skulle pakkes og flyttes sydover - på samme måte som for flyfabrikken. De skulle visst begynne med det på mandag - ster rykket. Så de er godt underrettet.

Her var helt stille, alt gikk rett til vær, lutt utover, slik at byen ikke har fått et sotfnugg over seg en gang! Vi våknet til en solfylt dag. Men Verftstuten gikk ikke, og folk gikk ikke på Verftet, men på gatene. Det var svart med folk, samtalene, alvorlige...."

- o -

Av Olav Rytters rapport fra Finnmark.

"Vi kom folket i Finnmark inn på livet i deres sorg og glæder i denne tiden. Det er mot bakgrunnen av svarte brannrøyker, ødelagte og opprevne byer, grender, gårder og hjem at man kan vurdere etter fortjeneste den bedrift Finnmarks befolkning har utført simpelthen bare med å berge snave, nakne livet fra tyskerne, kulden og sulten. Jeg så mere nød og elendighet i disse få ukene enn i hele resten av mitt liv. Men jeg har heller aldri opplevd så meget av menneskelig storhet, oppofrelse og hjelpsomhet som i denne tiden. Skygger vil det alltid være. Ulykke framkaller ikke alltid de beste sider hos mennesket. Men skyggene blir langt overstrålet av helhetsinntrykket.

- o -

Ingen god nordmann skriver i nazipressen.

Nazipressen gjør for tiden de mest fortvilte anstrængelser for å skape kontakt med gode nordmenn. Det går bl.a. ut på igangsettelse av diskusjoner i avisene om mer eller mindre tåpelige emner. "Innlegg" fabrikeres i redaksjonene, og partifeller utenfor avisene får også i oppdrag å ta del i diskusjonen. - Valget av emnene, som ofte er helt nøytrale, viser tydelig at hensikten er å lokke ubetænksomme, men ellers gode nordmenn med i diskusjonene. Selvsagt må ingen som ikke er tvungen og nødt (faste journalister) idag skrive i naziredigerte aviser. Man yter ikke bidrag til fiendens organer. Man setter ikke i gang og man deltar ikke i diskusjoner.

- o -

Skogen skal snauhogges.

Tyskerne kan ikke skaffe kull til jernbanetransportene i Norge og må fyre med ved. For å skaffe den skal skogen nå snauhogges i brede belter langs jernbanen og veier og vassdrag som krysser den. Riksfullmektigen for arbeidsinnsatsen Chr. Astrup har søkt å gi det utseende av at bare folket lojalt medvirker til hogsten vil det bli tatt forsligte hensyn. Vi har erfaring for at slike forsikringer ikke er verd det papiret de er skrevet på. Hjemmefrontens Ledelse har derfor sendt ut parole om at ingen må påta seg eller hjelpe til med den hogst som er planlagt av nazimyndighetene. Enkelte bedriftsledere her i byen har nå fått ordre om å innlevere lister over alle mannlige arbeidere og funksjonærer under 30 år. Det er sagt at de skal registreres til vedhogst. Arbeidsgiverne må være på vakt her og selvsagt må ingen levere inn slike registreringsskjemaer.

- o -

Danskene er våre allierte.

For kort tid siden sendte den allierte overkommando ut en særkommunikasjon som på et meget anerkjennende vis omtalte de danske patrioters Innsats for den allierte krigføring. Kommunikatet slo fast at de danske sabotørens ødeløggelse av jernbaneskinner, stillverk, vanntårn, vogner, lokomotiver osv. på en meget gunstig måte hadde innvirket på den militære situasjon både på vest- og østfronten. Det er kampen om kommunikasjonene som foreløpig utgjør den direkte krigsinnsats i Norden, og danskene har gjort en stor Innsats her. Slaget begynte da utskippingen av de tyske tropper fra Finnland tok til. Tyskerne manglet tonnasje og det ble stadig knappere med drivstoff, med kull og dieselolje. Brittenes operasjoner mot skipsfarten ble også mer og mer generende. Vanskene ble forsøkt redusert ved å gjøre sjøveien kortest mulig. Transportbåtene ble dirigert til Fredrikshavn og Århus, hvor de danske jernbaner skulle stå klare. Men takket våre danske sabotører er

er de tyske divisjoner i stor utstrekning blitt stående fast i Jylland til tross for at det er en slående mangel på tyske soldater ved frontene. Det meldes at mens det bare var 56 sabotasjehandling mot jernbanene i de 6 første månedene, øket tallet til 272 i de neste 6 og til 247 i de 2 første månedene i 1945. Disse operasjoner fra de danske hjemmestyrkers side utføres om side med de britiske og norske fly- og sjøstridskretters aksjoner mot trafikken til sjøss i Skagerak og oppover langs Norges vestkyst. De henger også nøye sammen med de operasjoner som de norske hjemmestyrker for tiden utfører mot de tyskkontrollerte norske jernbaner. De danske og norske hjemmestyrker kjemper på samme militære front idag. Det er bare Skagerak og Kattegat som skiller.

Det tyske terrorveldet i Danmark innebærer når alt kommer til alt, omtrent samme grad av raskap og bringer det danske folk omtrent like meget lidelse som Terbovens regime her. Men tyskernes framgangsmåter har vært mer vekslende i Danmark enn hos oss. Henrettelser i vanlig forstand har jo danskene hatt meget mindre av; men til gjengjeld har de hatt så mange flere spredte mord. For så vidt lar tyskerne metoden med organiserte mordbølger gå nokså likeden gjennom krigens forskjellige faser, men det synes som de i stor utstrekning innretter sine planer og metoder hurtig og nøyaktig etter de danske hjemmestyrkers operasjoner. Likvidering av en angiver er f. eks., møtes med spredte mord, dels på folk som kan tenkes å ha utvirket likvideringen i selvforsvar, dels på helt uvedkommende. Det var opprinnelig det danske quislingkorpset, Schalburgkorpset, og Sommerkorpset, som for en stor del påtok seg utførelsen av de mord som tyskerne ønsket, samtidig som de virket som fastlønnede angivere. De syntes å operere med tyske generalfullmakter i lommen, og lot tilsynelatende sine spesielle antipatier spille en framtrædende rolle under valg av ofre. Kanskje syntes ikke tyskerne at disse 2 korpset viste nok disiplin i sitt virke, i hvert fall ble de begge to for kort tid tilbake oppløst. Tyskernes faste handlinger blant danske quislinger er nå Hippo, som rett og slett er et "hjelpere"-politikk. Dessuten har tyskerne svært god støtte i en uhyggelig angiverorganisasjon: "Svend Staal". Denne har forgreninger over hele Danmark, og de danske hjemmestyrker har sine egne rettet mot dem ikke bare i selvforsvar, men også som et forsvar for hele det danske folk. Organisasjonens leder, fhv. politikonstabel Nielsen, har måttet bøte med livet for alle de mord han har på samvittigheten.

Tyskerne forsøker med sine metoder å gjøre det uklart for danskene hvem som tilhører hjemme i fronten og hvem ikke. Hadde ikke den danske hjemme front vært så vel organisert og de enkelte aksjoner så bra planlagt, kunne denne taktikken blitt skjebnessvanger og i sin tid kunne det lyktes å gjøre sabotasjen upopulær ved å forta mot-sabotasje, som ikke skulde vært til å kjenne fra de virkelige sabotasjehandling. Typisk for tyskernes bestrebelser i så henseende er også de flyveblad de har sluppet ned for å få hjemmestyrkene til å gå for tidlig til åpne aksjoner og således røpe seg, og meddelelsen om at et tysk fly i februar fløy i lav høyde over Øst-erbrog i København og kastet ned eksplosive fyllepinner. Tidligere har man funnet slike pinner rundt om i Danmark og tyskerne har høvdet at det har vært utslag av "engelsk krigføring".

Det synes som om situasjonen på fronten i Danmark er blitt tilspisset i den senere tid. En regner med at tyskerne har planlagt et stort framstøt mot hjemmefronten, og at den nye øverstbefalende for de tyske tropper i Danmark, general Lindemann, står for den nye terrorbølge. Generalen hadde ikke det minste kjennskap til danske forhold da han overtok makten. Han var fullstendig utvittende om det som hadde hendt den 29. avg. 1943, og sine få kunnskaper hadde han fra de tyske rapporter til Berlin. Da han fikk de første meldinger om sabotasje, sa han: "Det er jo det rene anarki! Sabotører skyter man, ikke sant?" Noen dager etter den "schalburgtagebølge" som fulgte etter generalens maktovertagelse, ble general Lindemanns tog avsporet av patrioter som hadde lagt sprengladninger i skinnegangen. Generalen selv kom fra det med livet, men en del av hans stabsoffiserer ble drept. Senere skal tyskerne, etter hvad det meldes, ha høvdet seg ved å sprengte teatrene i Randers og Silkeborg i luften. Byene Grenå og Århus skal være blitt hjemsøkt av tyske sprengkommandoer i samme anledning. I

Odense skal tyskerne som hevn ha sprengt i luften for over 7 mill. kr. Som svar på den tyske terror har den danske hjemmefront gått til mer samlet aksjon mot de quislinggrupper som tyskerne bruker til sine sprengningsaksjoner og mord på patrioter. Hylig ble 3 personer til i Svend Staal-organisasjonene - som alle hadde ledende stillinger innen terrorgruppen i Hvide. På dansk hold mener man at det er oppfakten til omfattende aksjoner mot angiverne.

Det ser ut til at Lindemanns oppgave i Danmark er å vinne krigen mot hjemmestyrkene for enhver pris. Hans politikk stikker seg ut fra den politikk som hittil er blitt drevet av tyskerne i Danmark, nemlig en stadig, overerraskende skiftet mellom raskap og "mildhet". Lindemann synes ikke å skulle overraske uten i raskap, og hans regjime har allerede kostet mange danskers liv. - En av denne blodgeneralens siste finesser fant sted 24. febr. i år, da tyskerne foretok et attentat mot Jyllandsekspressen på veien mellom København og Ålborg. Man mener at 10 dansker ble drept og 36 såret. Foranledningen syntes å være den tidligere omtalte jernbanesprengning som Lindemann selv overlevet, men kostet flere framstående tyske offiserer livet. Det var en blind hevn, og smettidig et mislykket forsøk på å gjøre sabotasjen upopulær.

General Lindemann har nå faktisk påbegynt en befestning av København, direkte rettet mot de danske hjemmestyrker. Trafikken og hele trafikken lades i nye baner, store områder i sentrum avspørres osv. Enkelte slike befestninger trer nå klart fram: Shellhuset og hele kvarteret rundt Dagmarhus - Gestapos hølberg -, Studentersamfundet, Vektargården og Paladsteatret. Avsperringen kan snart komme til å omfatte Hovedbanegården i København også. Det er innlysende at motstanden skal opprettholdes lengst mulig i disse stillinger og tilsvarende stillinger utover landet. Man regner i Danmark at tyskerne muligens vil bite seg fast og slåss til siste mann bak sin forsikningslinje.

Danmarks Frihetsråd synes å ha tøyene helt i sin hånd. Rådets paroler er klare og blir fulgt. Etter krigen synes det klart at en dansk regjering vil bli rekonstruert delvis gjennom representasjon fra Frihetsrådet og delvis fra tidligere valgte politikere. Det synes å herske forståelse og enighet blandt danskene om dette. En av de første ting som den rekonstruerte danske regjering vil gjøre er å fastslå at Danmark i lengre tid har befunn seg i krigstilstand med Tyskland og at Danmark naturlig hører med blandt de allierte nasjoner. Dermed vil Danmark delta på like fot med de andre allierte krigførende nasjoner i organiseringen av det mellomfolkelige arbeidet og for sikringen av freden. Danmark vil muligens - ifølge Christmas Møller komme til å erklære Japan krig, og om ikke på annet vis så i hvert fall gjennom sin handelsflåte være med på å yte en innsats i dette feltet. Til tross for at Danmark ikke har vært i stand til å la seg representere offisielt under de alliertes forhandlinger om krigføring og etterkrigsproblemer, så har dog landets interesser blitt godt varetatt gjennom det danske råd i London, hvis ledende personlighet som kjent er Christmas Møller. Selvom dette rådet i starten hadde mange vansker å overvinne i forhold til sine landsmenn i Danmark og de ganske spesielle politikere, så hersker det idag den aller beste førtroilighet og enighet mellom dette rådet og frihetsrådet hjemme i Danmark. Londonrådet har til og med en representant for det danske frihetsråd blandt sine medlemmer. Det synes i det hele tatt som om enigheten er stor blandt danskene. De har samlet seg om kampen mot nazismen og om Danmarks framtid som en av de alliertes demokratier.

Kjernetpunktet

I dansk politikk akkurat nå, uttalte Christmas Møller i et intervju i Sverige forleden, er nødvendigheten av at frihetsbevegelsens leder og politikere fra de gamle partiene oppnår samarbeid. Man har kommet langt på den veien ved de forhandlinger som er ført i Sverige. Det blir hvert partis egen sak å renske ut sine svarte får.

Russisk hjelp til Warszawa.

Folkekommissærenes råd har besluttet at Sovjetunionen skal hjelpe til med gjæringsningen av Warszawa. De nødvendige varer for byens gjenoppbygning skal sendes og 50% av omkostningene. Ved reisingen av byen dekkes.

Det store problem.

I og med sammenbruddet på vestfronten, er det meget mulig at den organiserte tyske motstand på kontinentet vil høre opp i løpet av forholdsvis kort tid. Etter våpenstillstanden (eller, hvis det ikke fins tyskere med autoritet og vilje til å slutte noen slik avtale, etterat Tyskland er slått sønder og sammen og de allierte har erklært krigen for slutt) vil seierherrene bli stillet overfor en rekke utviklingsproblemer av stor viktighet; de må avdøpe eventuelle tyske geriljaforbånd, de må ta hånd om og sende hjem de 15 mill. utenlandske fanger og arbeidere osv. For oss nordmenn vil i første omgang ett problem overskygge alle de andre. Krigen er ikke slutt for oss, når den er slutt på kontinentet. Når tusenårsriket er tvunget i kne, vil det fremdeles stå store tyske troppstyrker i vårt land (f. t. visstnok ca 200 000). Vil disse styrker disiplinert legge våpnene ned, eller vil de på sine leders ordre - eller uten - desperat sette seg til motverge? Videre: Kan vår oppførsel innvirke på hva de kommer til å foreta seg?

Det er klart at våre hjemmestyrker, hvis effektivitet og slagkraft tyskerne alt lenge har fått smakebiter på, ene og alene ved sin eksistens vil virke som en demper på krigerske nazistiske gemytter. Det samme gjelder trusselen om svensk intervensjon og alliert invasjon. Og hvis fiendtlige avdelinger begynner å herje og rasere, vil hjemmestyrkenes innsats, eventuelt altså i samband med svenske og/eller allierte styrker, være avgjørende for våre familiers skjebne og for landets økonomiske og materielle vilkår i lange tider framover.

Kan alle de nordmenn, som ikke tilhører hjemmestyrkene og som ikke er egnede til å slutte seg til dem, yte sitt effektive bidrag? Ja, ved disiplinert å følge de ordre de får. - Etter et tysk sammenbrudd kan det tenkes et våpnet oppgjør mellom SS og Wehrmacht. Meget taler for at hirden kommer med i kampen på de førstes side. Den alminnelige uorganiserte nordmann kunne kanskje også ha lyst til å få et skudd med; han har meget å hevne. Men det må han ikke gjøre - uten etter ordre da. Han må tvertom holde seg unna så godt som mulig.

Selvom vi undgår tysk borgerkrig her, vil det være en stadig fare for at den tyske disiplin bryter sammen. Soldatene kan reise seg mot sine offiserer og vi kan få plyndrende bander rundt om i landet. Du og jeg kan ikke gjøre noe særlig for å hindre slik utvikling; men i noen grad vil den tyske disiplin være avhengig av den disiplin vi viser. Skyter norske sivillister på tyskerne, er det klart at disse skyter igjen og de vil lettere begynne å gå amok. Det samme gjelder norske frontkjempere og hirdfolk. De skal avdøpes og interneres; men nordmenn utenfor hjemmestyrkene må ikke uten ordre begynne å anfalle dem, ikke bare fordi rettsoppjøret skal stå ute til krigen er slutt, men også fordi nazistene selvfølgelig vil ta igjen hvis de blir angrepet. Og så lenge fiendene er bevåpnet, mens den sivile nordmann stort sett ikke er det, har de første overtaket selvom krigen er aldri så meget slutt i Tyskland.

I det hele bør vi ikke ta oss selv til rette overfor tyskerne og nazistene, eller vise vår forsøkt for demonstrativt. Det vil bare øke uroen. Overmodige handlinger kan føre oss selv og andre i ulykke. Vår holdning bør være den samme som nå. Vi må fortsatt holde isfronten mot fienden, ikke snakke med ham, ikke ha noe med ham å gjøre. Mange tyskere vil sikkert prøve å egle seg inn på oss, søke å overbevise oss om at de aldri har holdt med Hitler, at de hele tiden har vært mot Gestapos grusomheter osv. Skjær dem kort av!

Sivillistene må altså ikke angripe tyskerne uten ordre bare for å gi sine innestengte følelser luft. Men de må på alle tenkelige vis hjelpe hjemmestyrkene og være med på å forhindre og forminske de dødelige tyske

kerne måtte prøve å sette i verk. - o -

UKENE SOM GIKK (22. mars - 4. april)

Sammenbruddet. Raskere og mer totalt enn noen hadde kunnet vente, er det tyske vestforsvar brutt sammen, og har lagt veiene åpne for allferte støt inn i hjertet av Tyskland. Det som er skjedd i de siste par ukene, er noe langt mer enn et gjennombrudd av en linje, det er et sammenbrudd av hele det tyske vestforsvar, et nederlag som ikke kan repareres. På enkelte punkter, særlig i nord, bys det nok ennå ganske kraftig motstand, men i de fleste avsnitt er det ikke det tyske forsvar som bremses den allierte framrykning, men de vansker man har med å få brakt fram forsyninger til troppene i tilstrekkelig rask tempo.

Da tyskerne trakk seg tilbake over Rhinen i første halvpart av mars, lot det til at de skulle gjøre til skamme Eisenhowers forutsigelse om at avgjørelsen kom til å falle vest for Rhinen. Når en ser omfanget av sammenbruddet nå, er en tilbøyelig til å gi de alliertes øverstkommanderende rett allikevel. Det har vært de veldige oppslutningslag foran og i Vestvollen som har tatt marginen ut av de tyske vestarmeer, foruten at antagelig betydelige styrker har måttet overføres til østfronten. De styrker som kunne føres tilbake til den annen Rhinbredd og som skulle holde elvelinjen, har vist seg alt for svake for oppgaven. Forsvaret ble rent overende så og si i første omgang.

Tross alt spør en seg uvilkarlig om tyskerne ennå en gang kan komme til å overraske og stabilisere situasjonen langs en ny linje, som etter sammenbruddet i Frankrike. Denne gang kan en imidlertid med en til visshet grensende sannsynlighet si at noe slikt ikke er mulig. Situasjonen er vesensforskjellig fra ifjor. De tyske styrker har ikke noen fast utbygd linje å repliere på, som de dengang hadde i Vestvollen, de har lidt så enorme tap at de ikke lenger har noen strategisk reserve til rådighet, og med tapet av Østschlesien og Ruhr har deres produksjon av krigsmateriell fått banestr. De transportproblemer de allierte står overfor, kan nok ennå en gang forårsake en viss forbigående avslapping i framrykningstempoet, men noen varigere stabilisering av fronten er sikkert utelukket.

Omfatningen av nordflanken. Situasjonen da de alliertes siste offensiv satte inn for fullt, var den at de alt hadde sikkert forfeste på østsidan av Rhinen ved Remagen og ved Oppenheim, hvor den tyske motstand var meget svak, idet tyskerne hadde gruppert sine hovedstyrker (man regner 3/4 av vestarmeen) overfor Montgomerys 21. armegruppe på nordavsnittet, mellom Ruhr og den nederlandske grense. Her ventet man hovedstøtet, og her kom det også; selvom framgangen har vært mer sensasjonell på enkelte avsnitt lenger sør, er det den veldige omfatning av den tyske nordflanke som har vært den strategisk avgjørende.

Operasjonen ble gjennomført med Montgomerys karakteristiske sans for det uortodokse og overraskende. I stedet for som ventet å sette inn flybårne styrker først, lot han om kvelden den 23. mars infanteri- og panserstyrkenes støttropper gå over elva. Tyskerne, som hadde trukket sine hovedstyrker noe tilbake i påvente av landsatninger fra luften rettet mot de bakre linjer, trodde tydensynlig i første omgang at det frontale angrep bare var en finte, men da de skjønnte at overgangsoperasjonen var alvor, rykket de fram for å møte den, og da ble 40 000 mann av 1. flybårne armé landsatt bak deres linjer, men denne gang ikke i større dybde enn et de forholdsvis meget snart fikk kontakt med styrkene som angrep frontalt. Det kom til noen dagers heftige kamper i Rees-Nesel-avsnittet, men i påsken tiltvang Montgomery seg det avgjørende gjennombrudd.

Montgomerys mål. Det er meget kompliserte og vidtrekkende operasjoner 21. armegruppe (1. kanadiske, 2. britiske og 9. amerikanske armé) tydensynlig